

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

CZK/EUR ↘
24,370 -0,04 %

CZK/USD ↘
22,260 -0,07 %

PX ↗
1384,06 +0,23 %

FTSE ↘
7455,24 -0,07 %

DAX ↗
15992,67 +0,16 %

BTC/USD ↗
38000+2,50 %

Jak v Česku hacknout banku

Velké bankovní domy si najímají takzvané etické hackery, aby odhalili díry v jejich kybernetickém zabezpečení.

Strana 4

Co trápí nemocné Německo

Zpackaná přeměna energetiky, firmy na útěku a teď i rozpočtový chaos. Bolesti největší evropské ekonomiky přibývá.

Strana 8

Spoření na stáří vs. investování

HN spočítaly, kdy se vyplatí zrušit penzijní spoření a zkusit využít novinku v podobě dlouhodobého investičního produktu.

Strana 10

Speciální příloha Hospodářských novin

Reality

Nové byty zlevňují už teď. Developeři se bojí, aby kupci nečekali na nižší DPH

Od ledna se snižuje DPH na většinu nových bytů. Developeři věří, že lidé uslyší na výrazné slevy a opět začnou novostavby nakupovat. Naopak majitelům nemovitostí se daně zvýší, což mohou pocítit nájemníci.

Adam Kotrbatý

adam.kotrbaty@hn.cz

Ačkoli vládní úsporný balíček sklízí kritiku od podnikatelů i odborů, lidé toužící po novém bytu díky němu mohou výrazně ušetřit. Změny, které minulý týden podepsal prezident, snižují od příštího roku DPH u většiny novostaveb z 15 na 12 procent. Developeři už se zlevňováním nabídek začali a podle ekonomů v něm budou pokračovat i nadále. Hlavně proto, že jim v době slabé poptávky daňové změny umožní prodávat byty s nižší cenovkou, aniž by si museli sáhnout do svých marží.

„Reálně to pro kupujícího znamená úsporu v řádu statisiců korun, což už není zanedbatelná částka,“ říká Tom Kadeřábek, vedoucí produktového oddělení poradenské společnosti Swiss Life Select. Například průměrný 70metrový nový byt v Praze nabízeli prodejci ve třetím čtvrtletí za 10,5 milionu korun. V případě, že by prodávající developer promítl změnu daně v plné výši, může kupující ušetřit více než čtvrt milionu korun.

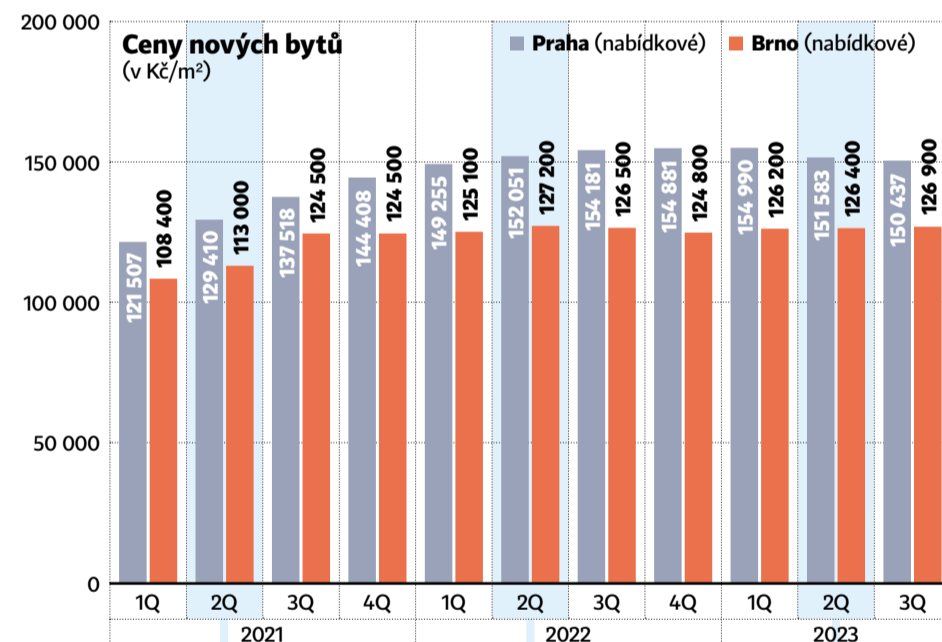
Snižování DPH se týká prodeje nových bytů do rozlohy 120 metrů čtverečních, větší zůstanou ve stávající sazbě 21 procent. Do tohoto velikostního limitu se však vejde většina aktuálně prodávaných novostaveb. Prodej starších bytů je od DPH osvobozený. Nedá se tak očekávat, že by změny měly vliv například na koupi bydlení v panelových domech.

„Na nemovitostní trh jako celek bude mít změna vliv jen minimální,“ konstatuje Jiří Pour, ekonom UniCredit Bank. Argumentuje tím, že staré byty, kterých se změna netýká, stále tvoří většinu prodávaných nemovitostí.

I on ale souhlasí, že zájemci o novostavby se lepších cen dočkají. Neočekává, že by developeři prodávali stejně drazo a rozdílem v daňových sazbách by se snažili navýšit vlastní zisk. „Oslabená poptávka po nemovitostech již dnes tlačí developeře ke slevám, a ti tak mohou snížení DPH vnímat jako dobrou příležitost zlevnit a zároveň si zachovat stávající marže,“ dodává Pour.

Útlum trhu s novými byty

Po letech, kdy ceny nových bytů prudce rostly, dorazilo v posledních čtvrtletích na reálnitní trh ochlazení. Developeři tak museli zlevňovat, ač se tomu zprvu bránili.

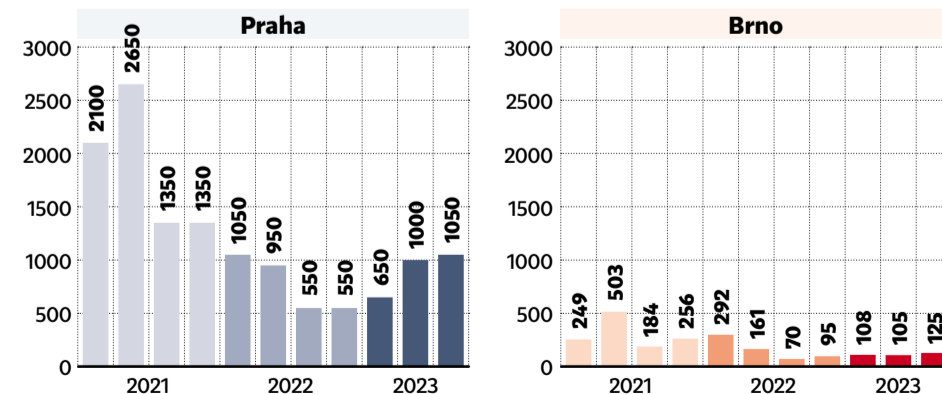

V prvním pololetí roku 2021 vyvrcholila poptávka po bytech. Lidé tehdy ukládali své peníze do nemovitostí, které jim v době nízkých úrokových sazeb nabízely zajímavý výnos za relativně dostupné ceny.

ČNB zpřísnila pravidla pro poskytování hypoték, které navíc výrazně podražily. Poptávka upadla, developeři ale ještě chvíli ceny drželi na rekordních úrovních.

Rok po zásahu ČNB se útlum poptávky projevil i na cenách pražských novostaveb, které začaly klesat.

Prodeje nových bytů (jednotky, po čtvrtletích)

Zdroj: Central Group, Skanska Residential, Trigema, Trikaya

První příklady zlevňování už jsou na trhu vidět. Mezi červnem a zářím snížila ceny asi pětina reálnitních firem. Budoucí snížení daně o tři procentní body promítl do svých nabídek například největší český developer Central Group. Podobně se zachovala také skupina Trigema. Další, třeba rezidenční část stavební skupiny Skanska, se hodlají se zlevněním přidat příští rok, až změna začne oficiálně platit.

„Myslíme si, že to do cen promítne většina na trhu. Minimálně u větších investorů to tak bude. Zároveň mám ale pochopení pro ty, kteří změnu v cenách nepromítnou. Mohou k tomu mít svůj důvod. Například to, že se zároveň zvyšuje daň z příjmů právnických osob z 19 na 21 procent,“ uvádí Dušan Kunovský, majitel Central Group.

Trigema nebo Central Group změnilo ceníky s předstihem kvůli obavám, aby zájemci nevyčkávali s koupí bytu až na příští rok. „Posunuli jsme splatnost zálohy za byt do příštího roku, díky čemuž jsme mohli snížení DPH promítnout do cen už nyní,“ říká šéf Trigemy Marcel Soural. Principem je, že si lidé byt zarezervují, developer jej tedy může vykázat jako prodaný, peníze ale obdrží s mírným zpožděním. Kdyby lidé platili zálohu už letos, museli by z ní developeři odvést stávajících 15 procent.

Důvody, proč developeři nyní přistupují ke slevám, mohou být různé. Poptávka po novostavbách sice postupně roste, stále ale nedosahuje takových čísel jako v době reálnitního boomu poháněného levnými hypotékami. Část developeřů také potřebuje rychlým prodejem bytů získat peníze na splátky úvěrů u bank nebo rozjezd nových projektů. Kromě očekávání nižší daně se tak do ceníků promítají různé marketingové akce.

I díky tomu nové byty letos zlevňují. Cena, za kterou se ve třetím čtvrtletí skutečně prodaly, činila v průměru 146 459 korun za metr, tedy takřka o tři procenta méně než v předchozích třech měsících. Meziročně klesla o procento.

Vládní balíček by mohl ale přitáhnout nájemníkům. V nájemních bytech žije přibližně pětina Čechů a zájem o ně s ohledem na značně nedostupné vlastnické bydlení stoupá. Majitelé se tak budou snažit na nájemníky naplno přenést zvýšení daně z nemovitosti. Ta má od ledna stoupnout až na dvojnásobek.

Podle Asociace nájemního bydlení, zastupující pronajímatele, by si lidé žijící v nájmu mohli připlatit zhruba dva tisíce korun ročně. Pour z UniCredit Bank nicméně tvrdí, že současné zvýšení daně je tak malé, že dopad do cen nájmu bude jen obtížně rozeznatelný. Ostatně nájemné se zvyšuje kvůli vyšší poptávce už nyní, a to podstatně výrazněji. Podle dat poradenské skupiny Deloitte činilo ve 3. čtvrtletí v Praze průměrně 388 korun za metr čtvrtletní měsíčně, asi o osm procent více než ve stejnou dobu loni.

Obranná politika

Evropa chce kvůli USA udělat radikální krok k vlastní obraně

Kdo bude příští rok největším nebezpečím pro celý svět? Ani Vladimir Putin, ani Hamás, ale Donald Trump, napsal respektovaný týdeník The Economist. Trump se chce ve volbách v listopadu 2024 vrátit do funkce amerického prezidenta – v průzkumech veřejného mínění momentálně vede. Podle Economistu by to byla katastrofa i pro Evropu. Její země včetně Česka se spoléhají na americkou bezpečnostní záruku v rámci Severoatlantické aliance. Trump ale smysl NATO i americké členství v něm opakovaně zpochybňuje.

Sílí proto hlasy, že se Evropané už prostě nemohou na Američany stoprocentně spoléhat. A že by měli vzít svou obranu do vlastních rukou. Konečně, státy Evropské unie patří mezi vůbec nejbohatší země světa. Zatím ale v obranných záležitostech spolupracují spíše ojedinelé.

Iniciativy se nyní chopila země, od které by to málokdo čekal – Estonsko. Estonci až dosud, podobně jako Češi, razili postoj, že roli USA v evropské obraně nelze nahradit. A že snahy o posílení evropské spolupráce by naopak mohly škodit, protože by jejich výsledkem mohlo být podkopání jednoty v rámci NATO.

Teď ale estonská premiérka Kaja Kallasová svým protějškem ze zemí EU navrhla vznik společného fondu, ze kterého by státy unie financovaly nutnou modernizaci a rozšíření svých armád, napsal německý deník Handelsblatt. Peníze by získaly tak, že by si společně půjčily na finančních trzích – tedy zopakovaly to, co už udělaly v roce 2020, v době pandemie covidu-19. Takovou možnost už delší dobu prosazuje Francie. A Estonci s ní teď podle Handelsblattu na svém návrhu úzce spolupracují.

„S největší pravděpodobností se prostě nelze vyhnout tomu, že země EU svou obranu posílí a budou spolu výrazně více spolupracovat,“ tvrdí Handelsblatt. Podle něj zatím Estonci nepřišli s konkrétní částkou. Je ale jasné, že by muselo jít o stovky miliard eur.

Záměr společně si půjčit v zájmu budování evropských obranných schopností by musely jednomyslně schválit členské státy EU. Česko je k podobným iniciativám na posílení evropské integrace tradičně velmi skeptické. „Česká odpověď nejspíš bude negativní,“ řekl HN vysoce postavený zdroj z prostředí české evropské politiky. Ministr pro evropské záležitosti Martin Dvořák (STAN) naopak HN napsal, že větší důraz na společné zajištění své obrany se pro země EU „opravdu může stát nutností“. Je ale otázkou, jestli by takový postoj ve vládě prosadil proti tradičně skeptičtější ODS.

V masivním měřítku si státy EU společně půjčily na trzích jen jednou, a to během zmíněné pandemie. Tehdejší český premiér Andrej Babiš (ANO) byl původně proti, nakonec ale návrh podpořil v zájmu co nejrychlejšího zotavení evropské ekonomiky z krize vyvolané covidem-19.

Společné půjčky tradičně odmítají ty země EU, které do společného evropského rozpočtu výrazně více odvádějí, než z něj čerpají, tedy Německo, Nizozemsko nebo Švédsko. Švédská ministryně pro evropské záležitosti Jessika Roswallová ale nyní tuto možnost nevyloučila.

„Na přesnou odpověď je příliš brzy, ale obrana a bezpečnost jsou pro Evropu po ruské agresi proti Ukrajině ještě více důležité, než tomu bylo dosud,“ řekla v rozhovoru s HN během své návštěvy Prahy tento týden.

Ondřej Houska

Krátce

Atos chce novou dohodu s Křetínským. I kvůli armádě

Francouzská technologická společnost Atos včera oznámila, že jedná s firmou EP Equity Investment českého podnikatele Daniela Křetínského o změně podmínek dohody o prodeji ztrátové divize technologických služeb Tech Foundations. Stalo se tak krátce poté, co v pondělí ratingová agentura Standard & Poor's snížila úvěrový rating Atosu kvůli zvýšenému riziku likvidity. Atos se také pokouší získat další peníze na obsluhu svého dluhu.

Atos včera uvedl, že znovu zahájil jednání o dohodě. Firma také zváží prodej dalšího majetku a obrátí se na dluhové a kapitálové trhy, aby získala další peníze na navýšení kapitálu a splacení dluhu 2,25 miliardy eur (v přepočtu 54,7 miliardy korun) v roce 2025.

Nové kolo exkluzivních jednání s Křetínským má za cíl upravit podmínky dohody z letošního léta, podle které má Křetínský převzít Tech Foundations a navýšit kapitál v ceněné zbývající části podniku Atosu zaměřené na kybernetickou bezpečnost a superpočítače nazývané Eviden, čímž by v této části získal podíl 7,5 procenta.

Investoři, zástupci armády a politici se proti této dohodě postavili, zejména kvůli národní bezpečnosti. Eviden vlastní superpočítače s modely francouzského jaderného arzenálu a politici a úředníci měli námitky proti tomu, aby se na základním kapitálu firmy podílel zahraniční investor. Křetínský souhlasil s investicí, která oceňuje akcii firmy Eviden na 20 eur, což je mnohem více, než je současná cena akcií na trhu, tedy 5,8 eura.

Lidé blízcí Křetínskému listu Financial Times řekli, že jednání se zaměřují na to, aby odstoupil od části týkající se Evidenu. V podstatě se jedná hlavně o ceně za Tech Foundations. Předpokládá se, že část z peněz původně určených na navýšení kapitálu Evidenu bude přesunuta na kupní cenu za Tech Foundations, dodal zdroj.

ČTK

Fórum dárců: Loni šlo na dobročinnost o tři miliardy korun víc

Lidé, firmy, nadace a nadační fondy věnovali v loňském roce na dobročinné účely 15,4 miliardy korun. Proti předchozímu roku částka narostla o více než tři miliardy. Data včera představila ředitelka Fóra dárců Klára Šplíchalová (na snímku).

Nejvíce podporovanými tématy v neziskovém sektoru ze strany individuálních dárců jsou podle Šplíchalové lidé v nouzi či handicapovaní. Lidé dali na charitativní činnost loni zhruba 3,9 miliardy korun. Firmy zase podle ředitelky Fóra dárců nejvíce přispívají na vzdělávání a vědu. Společnosti poskytly na dobročinnost 7,8 miliardy. Nadace a nadační fondy přispěly částkou 3,7 miliardy.

Charitativní podpora ale není podle Šplíchalové proporcionální. Významně méně vybraly neziskové organizace zejména v krajích, pokles darů zaznamenalo 42 procent z nich. Pokles příspěvků menším neziskovým organizacím vysvětluje Šplíchalová zejména krizí a špatnou ekonomickou situací. Podle fóra přibývá lidí, kteří na dobročinné účely přispívají méně než v předchozích letech a třetina z nich navíc očekává, že v roce následujícím budou darovat méně než v tom letošním.

„Tam, kde projekty nemají takovou mediální podporu nebo nemají silné partnery, tam jsou hodně v ohrožení,“ řekla ředitelka Fóra dárců. Pro některé neziskové organizace představuje dárcovství hlavní zdroj jejich financování. Potřebnou podporu nemají podle Šplíchalové také složitější témata, například lidskoprávní oblast či azylová péče.

Ve vybrané části za minulý rok je zahrnuta i pomoc Ukrajině zasažené válkou s Ruskem. „Podpora Ukrajině byla opravdu velkým hnutím solidarity a bylo na ní směřováno i hodně mediální pozornosti,“ uvedla ředitelka Fóra dárcovství. Lidé podle ní byli otevření pomáhat všemi možnými způsoby.

Za důležité považuje Šplíchalová v současnosti dlouhodobé dárcovství. Podle ní v poslední době výrazně narůstá a mají o něj zájem především mladí lidé. „Ti také hledí optimističtěji do budoucna a nebojí se, že nebudou moci v budoucnu přispívat,“ řekla.

ČTK

Pavel do Ústavního soudu navrhl experta na občanské právo

Prezident Petr Pavel navrhl na ústavního soudce advokáta Milana Hulmáka, který působí mimo jiné na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Spoluautor nového občanského zákoníku Hulmák je aktuálně třetím adeptem, kterého Pavel navrhnul Senátu k vyslovení souhlasu se jmenováním. O nominacích má jednat s představiteli horní parlamentní komory tento čtvrtek.

Před měsícem prezident navrhl Senátu na ústavní soudce advokátku Lucii Dolanskou Bányaiovou a soudce Nejvyššího správního soudu Zdeňka Kühna. Horní parlamentní komora o jejich nominaci

rozhodne do Vánoc. Obsadit by mohli dvě volná místa v patnáctičlenném týmu ústavních soudců. V pondělí jejich řady opustil Radovan Suchánek.

Senátem v říjnu neprošel předchozí Pavlův nominant, soudce Nejvyššího soudu Pavel Simon. Senát 18. října jeho nominaci neschválil. Simon se stal prvním adeptem prezidenta Pavla, který v horní parlamentní komoře neprošel.

Dvuměsíční lhůta na schvalování Hulmákovy kandidatury by měla senátorům skončit koncem ledna. Hulmák by mohl v týmu ústavních soudců nahradit Jiřího Zemánka, jehož desetiletý mandát skončí 20. ledna.

Hulmák absolvoval Právnickou fakultu Západočeské univerzity v Plzni, věnoval se výuce občanského práva hmotného a procesního, působil též jako lektor pro Justiční akademii ČR a Justiční akademii SR. Je členem pracovní komise Legislativní rady vlády pro soukromé právo. Podílel se na přípravě nového občanského zákoníku. Byl také lektorem akademie advokátní kanceláře Havel & Partners. **ČTK, eko**

Michelin zavře fabriky v Německu. Čeká ho střet s odbory

Francouzský výrobce pneumatik Michelin do konce roku 2025 uzavře v Německu tři výrobní závody a přesune německé zákaznické centrum do Polska. Restrukturalizace německých aktivit povede ke zrušení více než 1500 pracovních míst, oznámila firma. Opatření zdůvodnila nedostatečnou konkurenceschopností německých aktivit.

Agentura DPA uvedla, že restrukturalizací firma reaguje na rostoucí náklady i na konkurenci ze zemí s nižšími mzdami. Společnost Michelin uzavře závody ve městech Karlsruhe (na snímku), Trevír a Homburg, které celkově zaměstnávají 1410 lidí. Přesun zákaznického centra z Karlsruhe do Polska se dotkne dalších 122 zaměstnanců.

Firma uvedla, že hodlá dotčeným zaměstnancům pomoci při hledání nového pracovního uplatnění. Upozornila také, že v provozu zůstane její závod na protoktorování pneumatik pro nákladní auta v Homburgu a závod na výrobu pneumatik pro osobní auta v Bad Kreuznachu.

Michelin teď o restrukturalizaci jedná se závodními radami a odborovým svazem IG BCE. Ten už podle agentury DPA uvedl, že rušení pracovních míst a zavírání závodů nehodlá jen tak snadno akceptovat. „Michelin chce pouze maximalizovat zisk, proto se hodlá zbavit pilných a kvalifikovaných pracovníků,“ uvedl zástupce svazu Matthias Hille. **ČTK**

■ Politika

Jak se přerovská ODS před Fialou bránila svému zrušení kvůli aféře se zakázkami

Ondřej Leinert
ondrej.leinert@hn.cz

Personál olomouckého hotelu Flora nervózně popochází kolem. „Měli to hlásené do sedmi večer a je po jedenácté v noci, potřebujeme přítom na ráno chystat akci pro 80 lidí,“ postěžuje si jeden z dvojice zbylých zaměstnanců na více než stovku občanských demokratů, kteří ve vedlejší sále v pondělí už od 18 hodin jednají a ještě pořad nevědí, kdy skončí.

Zasedání krajské ODS nakonec trvá až skoro do půl dvanácté. Nálada je chvílemi nervózní, napjatá. Na jednání, na které zavítal i premiér Petr Fiala, se řeší, jak se vypořádávat s aférou kolem zkorumpovaných zakázek na dopravní stavby v Olomouckém kraji. Kvůli tomu už policie obvinila 13 lidí včetně dvojice vlivných členů ODS z Přerova. Nově zvolený šéf strany v Olomouckém kraji, poslanec Martin Major, může ze zasedání nakonec odejít spokojený. Dopadlo to tak, jak si představoval.

Vedení krajské ODS přebírá po kauzou zkompromitovaném přerovském politikovi Michalu Záchovi. Přerovské organizaci pak hrozí zrušení, o čemž 11. prosince rozhodne republikový sněm strany. Přesto by část Přerovských mohla v příštím roce figurovat na kandidátce pro krajské volby.

Snad jedinými, kdo věří, že by se celostátnímu vedení mohlo za 14 dní téměř stopadesátileté buňky ještě zželeť, jsou právě Přerovští. Vedení strany v čele s Fialou se v pondělí snažili přesvědčit, že nic nevěděli o bezmála tři roky fungující skupině ohýbající podle vyšetřovatelů zakáz-

ky v Olomouckém kraji. Škodu policie vyčíslila zhruba na 50 milionů korun. „Neměl jsem tušení, co se děje,“ říká přerovský politik ODS Petr Kouba, který s obviněným Záchou seděl ve vedení přerovské radnice. S dalším obviněným, údajnou hlavou skupiny, lobbistou Robertem Knoblochem, se pak mohl vidat na stranických schůzích.

Zatímco Knobloch vstoupil do přerovské ODS v roce 2006, Kouba o dva roky později. Oba však tou dobou měli jiné starosti. Kouba se politice věnoval spíše ze zájmu při práci učitele, oproti tomu podnikatel Knobloch z neznámého přerovského politika rychle vystoupal do širšího vedení celostátní ODS.

Už tehdy ohledně jeho byznysu kolem heren a zakázek pro spřízněné firmy opozice mluvila jako o „přerovském Palermu“. Žádnému obvinění však Knobloch nečelil. Problémy se zákonem si přivodil až teď, jako řadový člen, když si na kraji se Záchou vzali po volbách v roce 2020 na starosti dopravu.

Zácha jako oficiální náměstek hejtmána, Knobloch jako šedá eminence v pozadí, bez funkcí. Jak ti dva fungovali, popisuje jeden z členů ODS, který si nepřál zveřejnit jméno.

„Michal Zácha byl schopný a snaživý straník. Žádný velký rétor, ale dobrý manažer. Uměl spoustu věcí oběhat, zařídil. Na rozdíl od Knoblocha žil politikou, nikoliv byznysem. Aspoň jsme si to mysleli. Vždycky se věnoval hlavně sportu, k tomu měl v Přerově na starosti majetek města. Po krajských volbách v roce 2020 byli

někteří překvapeni, jak hodně se začal hlásit o dopravu, dnes už asi víme proč,“ poznamenává jeden z pamětníků obou zmíněných ve straně s tím, že obvinění této dvojice pro něho ale byla rána z nebe.

„Jsme strana, nejsme přátelé, žádné osobní vazby jsme neměli. Pan Zácha byl náš stranický vedoucí, jednali jsme o praktických věcech. Ale o jeho fungování na kraji jsme v Přerově neměli tušení,“ říká právník Petr Caletka, jenž se na udržení ODS v Přerově chce s Koubou podílet.

„Byli jsme překvapeni a zaskočení. Kvůli pár jednotlivcům to teď vrhá špatné světlo na nás všechny,“ uvádí

Caletka. Argumentuje tím, že oblastní sdružení na Přerovsku čítá skoro 150 členů a obvinění byli jen dva jeho členové – Knobloch se Záchou. K tomu z pozice předsedy přerovské ODS odešel ještě Igor Kraicz, který v případě nefiguruje, ale Knoblochovi je zavázaný, protože si od něho letos bezúročně půjčil dva miliony na nákup bytu.

„Chci dokázat, že si zasloužíme druhou šanci,“ říká Caletka. Podle Kouby pak není zrušení přerovské buňky ještě definitivní. „Vyříkali jsme si to. Předpokládám, že v první čtvrtině roku 2024 budeme schopni předstoupit před voliče s novým

programem a s novými lidmi,“ věří. Při pondělním hlasování, zda doporučit zachování buňky na Přerovsku, nicméně byli osamělí. Že 11. prosince ODS buňku rozpustí, je navíc zřejmé i z vyjádření Fialy: „Zrušení celé oblasti a její nové postavení je správný krok k tomu, abychom obnovili důvěru lidí v ODS tady v regionu.“

Byť hodlá strana kvůli spojitosti několika členů zrušit celou přerovskou buňku, tak by se její členové mohli už příští rok objevit na kandidátce ODS do krajských voleb. A to i kdyby do té doby nevznikla nová přerovská buňka. Na jakých pozicích, ale teď není jasné.

Dlouhé zasedání Krajské představitelé ODS v pondělí jednali přes pět hodin, skoro do půlnoci. Novým šéfem strany v Olomouckém kraji po obviněném Michalu Záchovi byl zvolen poslanec Martin Major (sedící vpravo). Foto: ČTK

■ Zdanění vína

Vinaři navrhují minimální cenu vína podle obsahu alkoholu

Jitka Vlková
jitka.vlkova@hn.cz

Cena vína v obchodě by se mohla odvíjet od obsahu alkoholu. S takovým nápadem přišel Svaz vinařů na úterní jednání pracovní skupiny ke zdanění tichého vína. Jde o alternativní návrh k diskutovanému zavedení spotřební daně na takzvané tiché, tedy nešumivé víno.

Iniciativa vinařů má ale dva háčky: státu by takové řešení nepřineslo na spotřební dani ani korunu a zdražilo by pouze levná vína. Čeští vinaři by přitom vydělali – omezili by totiž levnou konkurenci. Zda se svým návrhem uspějí, nebo jestli nakonec bude zavedena spotřební daň, zatím není jasné. Zástupci ministerstev ze-

mědělství, financí a zdravotnictví budou pokračovat v jednání s vinaři začátkem příštího roku.

Systém navržený vinaři by spočíval v tom, že stát by stanovil minimální cenu v závislosti na obsahu alkoholu. Přesnou výši prezident svazu Martin Chlad nevedl, podle něj by ale mohlo jít o koruny až desetikoruny za každé procento alkoholu na litr vína. Například při minimální ceně 10 korun za každé procento by litr vína s dvanáctiprocentním obsahem alkoholu musel stát nejméně 120 korun, klasická „sedmička“ tedy 84 korun. V praxi by tak musela zdražit zejména ta nejlevnější vína a zákazník by byl motivovaný k nákupu dražších vín, u kterých by cena tolik stoupat nemusela.

Sami vinaři však připouštějí, že návrh by mohl vést ke spekulacím

při dovozu levných vín ze zahraničí. Právě dovoz tvoří až tři čtvrtiny tuzemské spotřeby. „Nesmí vzniknout obrovský prostor pro, dejme tomu, maloobchodní prodejce, kteří dovezou levné víno, udělají si vlastní značku, nalahvují to a ještě to zintenzivní jejich marží v té nejlevnější cenové kategorii,“ uznává Chlad s tím, že to by měla legislativa ošetřit. Systém minimální ceny za jednotku etanolu

~
Státu by řešení nepřineslo na spotřební dani ani korunu a zdražilo by jen levná vína.

v nápojích dnes mají například v Irsku nebo ve Skotsku. I tam ale vedle minimální ceny víno také zdaňují.

Ministr zemědělství Marek Výborný (KDU-ČSL) návrh vinařů na minimální ceny podle obsahu etanolu vítá. „Mohlo by to splnit cíl ministerstva zemědělství, a to najít spravedlivý model pro české producenty vína, těch 25 procent trhu. Ano, chceme nastavit vyvážený model v rámci celého trhu alkoholických nápojů, ale jde nám primárně o český vinařský průmysl,“ uvedl ministr.

Zavedení spotřební daně se domácí vinaři brání, argumentují, že by to ještě více znevýhodnilo prodej domácích produkce, a navíc ve většině evropských zemí je tiché víno od spotřební daně osvobozeno.

Člen Národní ekonomické rady vlády (NERV) a sociolog Daniel Pro-

kop se domnívá, že když se minimální cena na jednotku etanolu stanoví správně, může být funkční při omezení konzumace alkoholu. „Její problém je, že se musí nastavit dostatečně vysoko. Na druhou stranu minimální cena zdraží jen levná vína, vůbec se nedotkne středně dražích ani dražších vín, která jsou rovněž předmětem rizikového pití. A stát z ní nemá žádný výběr – na DPH minimální, na dani z příjmu nejistý,“ upozorňuje. Podle něj by minimální cena měla být jen doplňkem, nikoliv náhradou spotřební daně.

V případě, že najde koalice společné řešení, je podle Výborného reálné stihnout případně zdanění tichého vína do konce tohoto volebního období, tedy s účinností od roku 2025. Lidovci jsou přitom od začátku jedinými odpůrci zdanění tichého vína.

■ Kybernetická bezpečnost

Jako ze špionážního filmu. Příběh, jak elektrikáři v montérkách „hackli“ přední českou banku

Adam Mašek

adam.masek@hn.cz

Kdo jste? ptá se pracovníce na recepci přední české banky. „Jsem zdejší elektrikář a pracuji pro firmu, která spravuje tuto budovu. Před chvílí jsem vám volal z firemního čísla, že přijdu na revizi,“ odpovídá muž v montérkách. „Ach ano, to jste vy, dobrá, pojdte dovnitř,“ pouští ho recepční dovnitř. Muž mizí v útrokách banky, nepozorovaně připojuje k místnímu hardwaru malé špionážní zařízení a jeho kolega, který se do systému připojuje vzdáleně, si dělá ve „střevech“ finančního domu, co chce.

Příběh je sice reálný, vetřelec však není pravý útočník převlečený za elektrikáře, nýbrž pracovník společnosti Citadello. Ta je širší veřejnosti v Česku prakticky neznámá.

Její hlavním byznysem je provádění simulovaných útoků na firmy, které si tuto speciální službu, tzv. etický hacking objednají. „Jde o penetrační testy zaměřující se na webové či mobilní aplikace, chytrá průmyslová zařízení a také na síťové infrastruktury zvenku i uvnitř,“ říká Vojtěch Sláma, country manažer Citadello pro Česko. Pro HN přibližuje podrobnosti zmíněného útoku, o kterou banku šlo, s odkazem na dohodu s klientem nesdělil.

Oním škodlivým přístrojem, který etický hacker Citadello do hardwaru banky instaloval, byl minipočítač Raspberry Pi. Díky němu a svému umu si hackeři mohli procházet systémy banky, aniž by je někdo detekoval.

Nešlo ale o žádnou banalitu. Aby se hackeři do sídla banky dostali, museli si zajistit dostatečné informace jak o firmě, tak jejích zaměstnancích. Ty získali z otevřených zdrojů. U firem jde o různé webové stránky či obchodní rejstříky, v případě zaměstnanců se data čerpají především ze sociálních sítí. Na nich jsou lidé často neopatrní a někdy až zbytečně

sdílní. Etičtí hackeři jsou schopni si přihlašovací údaje k firemním účtům, například e-mailům, sehnat i na darknetu, kde se tato odcizená data často prodávají. Během zmíněné prověrky si etičtí hackeři zaopatřili i plán budovy banky.

Jako chameleon

Pracovník firmy Citadello, který fyzicky infiltroval sídlo banky, před svým příchodem nejprve inicioval tzv. spoofing (situace, kdy útočník zneužije reálného čísla firmy, aby navodil dojem, že zde volající skutečně pracuje). Recepční pak v domněni, že telefonní číslo bylo identické s číslem správce budovy, nepojala žádné podezření.

„V jednu chvíli se náš hacker dokonce potkal s reálným pracovníkem správce budovy. Ale díky znalostem, které dříve získal z internetových zdrojů, dokázal přítomně přesvědčit, že pro facility firmu skutečně pracuje. Byl to takový chameleon měnící identity,“ popisuje Sláma. Pak už hackera recepce vpustila přímo do budovy, kde byl schopen několik hodin nepozorovaně škodit. Hackerské zařízení o velikosti krabičky na cigarety pak zkoušel zapojit na víceru místech, která mají ve srovnání třeba s notebookem nižší úroveň ochrany, typicky jde třeba o tiskárny.

Protože se ukázalo, že takovýto průnik do banky je možný, byl útok ukončen. Poté následovalo vyhodnocení s vedením bankovního domu a vyvození důsledků. Kromě většího zabezpečení interních systémů, které dokážou detekovat škodlivý systém, banka začala i s větším školením svých zaměstnanců, aby se nenechali ošálit například zmiňovaným spoofingem.

Podle Slámy však banky patří z pohledu kybernetického zabezpečení mezi nejspělejší firmy v Česku. „A že se nechají takto testovat, jen

Etičtí hackeři Vojtěch Sláma je členem týmu etických hackerů od roku 2017. Ve firmě pracuje jako country manažer pro Česko. Foto: HN - Honza Mudra

dokazuje, jak velký důraz na tuto oblast kladou.“

Červení, bílí a modří

Aby k podobnému útoku mohlo dojít, je potřeba, aby o celé akci vědělo jen pár nejvyšších představitelů firmy – ideálně jen generální ředitel, případně vedoucí kyberbezpečnostního oddělení. Útoku se účastní red team (červený tým), tedy etičtí hackeři. Dále je zde white team (bílý) a blue team (modrý). Bílý tým jsou lidé, kteří o útoku vědí. Modří jsou pracovníci banky, kteří mají etické hackery odhalit, o útoku však nevědí.

Fakt, že banky musí do kybernetické bezpečnosti masivně investovat, ukázalo letošní léto. Během něho došlo k rozsáhlému DDoS útoku (při něm dochází k znefunknění inter-

netové služby či stránky tím, že útočníci zahltí server velkým množstvím požadavků). Ruská hackerská skupina „NoName057(16)“ tehdy odstavila na několik hodin provoz digitálních bankovníctví v ČSOB, České spořitelně, Komerční bance, Fio bance či Air Bank.

Citadello patří mezi přední firmy, které se na etický hacking a kyberbezpečnost v regionu střední Evropy zaměřují. V roce 2013 ji na Slovensku založil Tomáš Zaňko s Jurajem Bednárem. O čtyři roky později rozšířili své podnikání do Česka a následně i Švýcarska.

V roce 2022 vykazala česká část podniku podle účetní uzávěrky tržby přes 17 milionů korun s čistým ziskem 865 tisíc. O rok předtím to bylo více než 16 milionů se ziskem 2,8 mi-

lionu. Propad zisku firma odůvodnila značnými investicemi do svého růstu. V české Citadello pracuje okolo 30 lidí.

Mezi její klienty patří mimo jiné Erste Group (majitel České spořitelny), Komerční banka, RBI (majitel české Raiffeisenbank), Národní banka Slovenska, E.ON, O2 či Dell.

Žába na prameni

Citadello ovšem dokáže otestovat kyberbezpečnost firem i dalším způsobem. Jedna z předních technologických firem v Česku si etického hackera úmyslně najala přímo do svých řad. „Protože šlo o velmi schopného programátora, dokázal nejprve úspěšně projít výběrovým řízením. A posléze dokonce firmě pomáhal v opravě některých kódů. Tomuto typu útoku říkáme žába na prameni,“ říká Sláma. Tato „žába“ ovšem kromě opravy chybných kódů pustila do systému na dálku i svého kolegu, který z něho čerpal data. S postupem času oba přitom pronikali do softwaru stále hlouběji, aby otestovali míru citlivosti bezpečnostních aplikací, a to je nakonec také prozradilo.

Výsledkem bylo, že IT pracovníci technologické firmy jednoho dne na svého „kolegu“ programátora čekali v kanceláři a konfrontovali ho se situací. „Po prvotním oklepání se a zjištění, že šlo o plánovaný útok, o němž vedení podniku vědělo, se pokračovalo v součinnosti. A ze začátku nedůvěřiví zaměstnanci nakonec pochopili, že hacker je ve firmě proto, aby jí pomohl.“ I zde podle Slámy nakonec došlo ke zdokonalení a zrobusnění interních systémů společnosti, aby byla na reálný kyberútok příště lépe připravena.

Firmy podobné testování stojí v závislosti na jeho šíři nižší stovky tisíc až zhruba milion korun. Nejčastěji Citadello nabírá do svých řad bývalé vývojáře, ale podmínkou to není. „Nejdůležitější je mít nějaké technické know-how a myšlení. Hacker může být kdokoli,“ říká optimisticky Sláma.

Inzerce

Aktuálně.cz

**DEZ
INFORMACE**

PROČ FUNGUJÍ

CO JSOU

KDE SE ŠÍŘÍ

ROZDĚLENÍ

PROČ A JAK SE ŠÍŘÍ

CELÝ SPECIÁL

HN02916-1

■ Televizní práva

Fotbalové kluby schválily výsledky tendru, který jim zajistí 430 milionů ročně. Tolik jsem nečekal, říká šéf LFA

Pavel P. Novotný
pavel.novotny@hn.cz

Jako neobyčejně klidné, přátelské, až komorní popisovali účastníci úterní zasedání Ligového grémia, vrcholného orgánu Ligové fotbalové asociace (LFA), která sdružuje kluby první a druhé ligy. V prostorách libeňského O2 universa se přitom sešla nejsilnější možná sestava domácích fotbalových funkcionářů v čele s šéfem pražské Slavie Jaroslavem Tvrdíkem, předsedou představenstva konkurenční Sparty Františkem Čuprem, plzeňským bossem Adolfem Šádkem či majitelem FK Jablonec a bývalým svazovým předsedou Miroslavem Pelťou. A mezi hlavními rivaly to většinou docela jiskří.

Tentokrát tu však byly dobré důvody ke smířlivé atmosféře. Ligové grémium jednomyslně schválilo výsledky tendru na práva videopřenosů zápasů první a druhé nejvyšší soutěže. Prodej práv na Fortuna Ligu, Fortuna Národní ligu a takzvaná betting rights, tedy na streamy pro sázko-

vé kanceláře, totiž vynese klubům v souhrnu nejméně 430 milionů korun ročně. To je zhruba třikrát více, než je tomu dnes.

„Musím říci, že jsem tolik nečekal. Je to pro mě příjemné překvapení,“ přiznal Dušan Svoboda, předseda LFA. Kolem tendru přitom panovala dlouhá měsíce nervozita. Proces o několik měsíců protáhla diskuse s Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, který se o fotbalové dění začal zajímat z popudu Jaroslava Tvrdíka. Výsledek je ale pro zástupce klubů v čele se slávistickým bossem velkou satisfakcí.

Televizní práva na příštích pět sezon připadla O2 TV. Druhou ligu získal díky nejlepší nabídce Prago-sport a exkluzivní práva na internetové přenosy pro sázkové kanceláře má nováček na trhu, řecké Betano. Zástupci LFA nechtěli přesné hodnoty jednotlivých balíčků komentovat. Zůstalo jen u celkové sumy, kterou by ještě měly navýšit příjmy z prodeje práv pro zahraniční televize a sázkové kanceláře a také rádia. Ta by se měla prodávat v tendrech na začátku příštího roku. Šéfové LFA

Šéf LFA Dušan Svoboda

Foto: ČTK

věří, že celková suma pak bude atakovat 500 milionů korun.

Podle Svobody, jehož postoj k veřejnému tendru byl v minulosti spíše vlažný, k úspěšnému výsledku pomohl zejména konkurenční boj na trhu sportovních sázek. Na něm se snaží Betano nabourat dlouholetou dominanci tuzemských sázkových kanceláří Tipsport a Fortuna. Podle informací HN Betano za streamy zaplatí

120 milionů korun ročně. Oficiálně však sumu firma ani fotbaloví funkcionáři nepotvrdili.

„Konkurence na poli sázkových kanceláří nám hodně pomohla. Naopak u televizního vysílání tolik konkurenčních subjektů, kolik bychom si představovali, není,“ dodal Dušan Svoboda. O televizní práva si to nakonec rozdaly jen O2 TV a Prago-sport. Nabídka francouzského Ca-

nal+ byla podle informací HN spíše jen symbolická.

„Celkový úspěch budeme hodnotit až po konci všech tendrů, včetně toho na nového titulárního partnera ligy. I ten by mohl proběhnout v únoru nebo březnu příštího roku,“ uvedl Svoboda. Kontrakt končí příští rok sázkové kanceláři Fortuna, která díky tomu dosud měla také práva na streamy z ligových utkání. Nově už ale k dispozici nebudou, práva na streamy bude držet výhradně Betano. Co to udělá se zájmem o titulární partnerství nejvyšších soutěží?

Podle některých názorů sázkové kanceláře ztratí zájem. Může to ale být i opačně. „Já bych opět očekával řezbu sázek. Pro Tipsport a Fortunu je to jedna z mála možností, jak zůstat sázkařům na očích. Název ligy a loga na stadionech mají svou hodnotu, zejména když firmy přišly o streamy,“ myslí si jeden z delegátů Ligového grémia. Šéf Betana Roman Maco už dříve potvrdil, že ke streamům by rád přidal i marketingové partnerství s ligou a tím domácí mnohem silnější sázkovky prakticky úplně vytlačil z českého fotbalu.

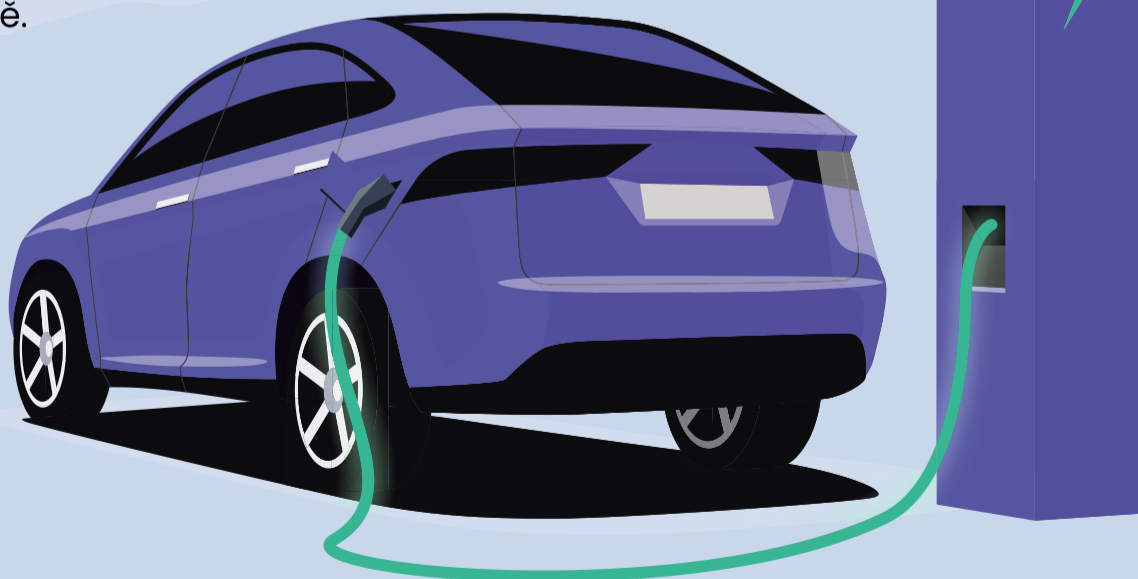
Inzerce

Aktuálně.cz

Portál elektromobilita

Všechno, co potřebujete vědět o elektromobilitě.
Přehledně, informovaně a objektivně.

Partneři Portálu elektromobilita jsou:

DRIVALIA

e-on

SKODA

■ Nerovnost

Česko patří v rovnosti pohlaví k nejhorším v EU. Situace se lepší pomalu a jen „pod tlakem“ Bruselu

Veronika Capáková, Kristýna Matějková
autori@hn.cz

Jen dvě země Evropské unie jsou na tom v rovnosti mužů a žen hůř než Česko. Za ostatními státy zaostává i přesto, že se tu podmínky mírně zlepšují. Vyplyvá to z výsledků Indexu genderové rovnosti za rok 2023. Odborníci za současný stav kritizují politiky, jimž chybí vůle téma řešit, a změny tak vychází jen z evropských pravidel.

Oproti roku 2020 kleslo Česko v žebříčku rovnosti, který sestavil Evropský institut pro rovnost žen a mužů, o dvě místa. Nachází se tak na 25. příčce z celkových 27 – horší je jen Maďarsko a Rumunsko. Tuzemsko je slabé hlavně v poměru žen a mužů v rozhodovacích pozicích. Ať už v politice, ve veřejných institucích nebo ve vedení firem. Nejlepší výsledky má Švédsko, Nizozemsko a Dánsko.

Propad v indexu mají podle Veroniky Šprincové, ředitelky organizace Fórum 50 %, která usiluje o rovné zastoupení žen v politice a veřejném životě, na svědomí politici. Nemají dostatek vůle téma nerovnosti pohlaví skutečně řešit. Podle ní sice Česko přijalo už druhou vládní strategii pro rovnost žen a mužů, jež obsahuje řadu opatření, jak situaci zlepšovat, ale nedaří se je převádět do praxe.

Expertka na genderovou nerovnost Alena Knížková ze Sociologického ústavu Akademie věd uvádí, že Česko jen zavádí unijní směrnice, za jejichž nepřijetí jinak hrozí sankce, ale aktivně žádné kroky nedělá. „Pokud tam není tlak zvenku, tak se tady nic nezlepší. To je zkušenost posledního desetiletí.“ Data podle Šprincové přitom ukazují, že čím větší rov-

nost panuje, tím výkonnější je ekonomika dané země.

Dobrym nástrojem jsou podle Šprincové kvóty, tedy povinný poměr zastoupení žen na určitých pozicích. „Zahraniční zkušenosti ukazují, že kvóty jsou nejrychlejším, nejefektivnějším a ekonomicky nenáročným řešením nevyrovnaného zastoupení žen a mužů v politice. Takzvaným přirozeným vývojem se situace zlepšuje jen velmi pomalu a nejistě.“ Zákonem dané kvóty má zavedeno 12 států EU. Mezi nimi například Španělsko, Belgie, Francie nebo Itálie.

Z ankety HN mezi poslanci vyplývá, že většina ze zhruba dvacítky oslovených je proti zavedení kvót. Zároveň ale politici vnímají, že situace s rovností není ideální. Situaci by podle nich pomohlo, pokud by se navýšil počet míst v předškolních zařízeních, aby se mohly matky dříve vrátit do pracovního procesu.

Ředitel odboru rovnosti žen a mužů na Úřadu vlády Radan Šafařík věří, že by ke zlepšení situace mohla pomoci i nová evropská směrnice, kterou musí Česko do konce příštího roku promítnout do svých zákonů. Do roku 2026 by pak měly ženy zastávat 40 procent pozic ve vedení firem. Pro společnost by to bylo jen doporučení, za neuposlechnutí by nehrozily sankce. Šafařík zároveň upozorňuje, že se Česko v žebříčku zlepšilo z hlediska platové nerovnosti. „Během sedmi let se rozdíl v průměrné mzdě žen a mužů snížil z 22 procent na stávajících 15 procent. Ve srovnání se zbytkem EU máme také velmi nízkou míru nezaměstnanosti žen.“

Co by mohlo nerovnost mezi muži a ženami v Česku zlepšit a co s tím může dělat stát?

Martin Kupka
(ODS)

Domnívám se, že to nezvládnou kvóty. Jediné řešení je proměna atmosféry. Konkrétní kroky k tomu, aby se opravdu vyrovnaly rozdíly mezi muži a ženami, jsme v mnoha oblastech podnikli. To skóre (výsledek indexu, podle něhož je Česko třetí nejhorší zemí v EU z hlediska rovnosti pohlaví – pozn. red.) mě překvapuje. Nechci ho nijak zpochybňovat. Já jsem to tak ale nevnímá a i v mém okolí je celá řada žen, které, kdykoliv se o téhle otázce mluví, hrdě zastávají názor, že si připadají ve společnosti rovnocenné.

Marie Jílková
(KDU-ČSL)

V poslední době nejvíce pokulháváme v odměňování žen a mužů, které je nerovné. Pomohla by tomu větší participace žen v průběhu rodičovství na pracovním trhu. To by se promítlo i do dalších věcí – důchodů, do výše mzdy nebo platu, do toho, jestli tady bude více žen ve sněmovně. Otcové by se také měli více podílet na péči a práci v domácnosti. Asi se to nedá vyřešit nějak legislativně, to je spíše nastavení kulturní – jak společnost dozrává do toho, jaké role mají muži a ženy. Stát by mohl pomoci předškolními zařízeními.

Zdroj: Anketa HN

Alena Schillerová
(ANO)

Byť jsem žena, nikdy jsem diskriminaci necítila. Vždycky jsem pracovala a dostala stejnou příležitost, jakou by dostal muž. Věřím, že to bylo za výsledky mé práce. Jsem naprostým odpůrcem umělých kvót. Co je ale zanedbané, je to, že žena stráví mnoho let péčí o děti. Muž a žena se tady nedělí o péči o domácnost, a když chce žena dělat svou kariéru, mnohdy to má za odměnu. Pomoci by mohly lepší podmínky pro ženy, třeba zkrácené úvazky, dohody o pracovní činnosti, které teď vláda zdevastovala. A dostatek míst ve školkách a školách.

Radim Fiala
(SPD)

Nejsem přítelem žádného naplňování kvót pro ženy a muže. Myslím, že by to mělo jít evolučním způsobem. Že ženy, které chtějí být v byznysu, politice, hospodářství a státní správě, tu možnost mají. Stejně jako muži. Tam by ale podle mě měly být stejné platové podmínky. Třeba ve vedoucích pozicích raději vidím ženy, protože jsou pečlivější, pracovitější než muži. Každý, kdo chce, aby jeho firma, strana nebo škola měla nějaký výsledek, tak by si tam měl přece brát toho nejlepšího. A v té chvíli je jedno, jestli je to žena či muž.

Klára Kocmanová
(Piráti)

Za sebe i Piráty mohu říci, že rovnost žen a mužů je pro nás stěžejní, jako Česko ale rozhodně máme co dohánět. Dlouhodobě prosazujeme podporu zkrácených pracovních úvazků, rozšíření kapacit předškolní péče – ať už podporu vzniku školek či dětských skupin, lepší prostor pro sladění pracovního a osobního života nebo možnost otcovského volna. Za kriticky závažnou považujeme problematiku domácího a sexuálního násilí, kde pracujeme na legislativní nápravě současné definice znásilnění a aktivně podporujeme ratifikaci Istanbulské úmluvy.

Eva Decroix
(ODS)

Za prvé musí ženy začít samy u sebe. Velmi často to není o vnějších překážkách, ale klademe si je my samy. Potom jsou tam i vnější překážky, kdy sice ženy vystudují s červeným diplomem vysokou školu, ale v okamžiku, kdy odchází na rodičovskou a vrátí se po šesti letech, obtížně se jim žádá stejný plat. Ano, jsou ženy, kterým se podaří nezmizet z trhu. Já jsem taky zkoušela s oběma dětmi pracovat i během rodičovských, ale není to jednoduché. Můžeme to chtít zkoumat a řešit zákonem, ale to je hrozně složité. Někdo chce v práci sedět těch šest let i s dětmi a někdo ne.

■ Zdraví

Českem se šíří spálový bacil. Kvůli mutaci je nakažlivější

Michaela Ryšavá
michaela.ryšava@hn.cz

Pětiletý Ondra byl od září ve školce sotva pár týdnů. Většinu času strávil doma se spálovou angínou, která se mu opakovaně vracela. Není sám, podobné zkušenosti má v Česku řada dětí. Důvodem je, že v posledním roce se tyto angíny objevují mnohem častěji než dříve. Spálový bacil se totiž změnil – umí se rychleji množit a častěji se vrací. I proto se čeští lékaři nechtějí příliš držet nových doporučení a zkracovat léčbu antibiotiky.

Spálovou angínu způsobuje bacil zvaný streptokok. Běžný smrtelník ji od té klasické nepozná, podle lékařů ale právě tento typ angíny v posledním roce způsobuje vážné potíže. „Je

jich hodně a vrací se s krátkým odstupem,“ popisuje zkušenosti pediatřů předsedkyně Sdružení praktických lékařů pro děti a dorost Ilona Hülleová. Podobné zkušenosti hlásí i šéfkyně Odborné společnosti praktických dětských lékařů České lékařské společnosti Alena Šebková. „Začalo to loni, to byl opravdu extrémní nárůst, nyní se to opět rozjíždí,“ říká s tím, že mikrobiologové dokonce zjistili u spálového bacilu výrazné změny.

„Od listopadu 2022 se pereme s troškou jiným streptokokem. Je vybaven jinou enzymatickou výbavou, která mu umožňuje se na sliznicích opakovaně uplatňovat ve velmi krátkých intervalech, a umí se rychleji namnožit,“ líčí pediatřka Klára Procházková. Podle ní se lépe „drží“ na sliznicích, což mu dává větší schopnost šíření v kolektivech. „Na to

nejsem od předcovidového streptokoka zvyklí,“ upozorňuje.

Podle lékařů je hlavní příčinou mutace právě covid, kdy se bakterie přizpůsobila těžším podmínkám a naučila se snadněji šířit, aby to zvládla i přes roušky a respirátory. Navíc lidé podle lékařů přišli o svou přirozenou imunitu.

„Téměř tři roky byli lidé v rouškách a došlo k vyvanutí individuální imunity. Nyní si všichni musí svou imu-

~
Při pandemii se bakterie přizpůsobila těžším podmínkám a naučila se snadněji šířit.

nitu opět nastartovat, ale to nejde hned,“ vysvětluje pediatřka z Karviné Pavla Tvrdoňová. Situaci přirovnává k malým dětem, které když nastoupí do školky, jsou stále nemocné. „Po odložení roušek jsme v této situaci v podstatě všichni.“

Spálová angína by se měla léčit výhradně penicilinem, někteří lékaři ale váhají před novým evropským doporučením léčit. Podle něj stačí nemoc léčit antibiotiky pět až sedm dní. Dle výzkumu má desetidenní léčba stejný efekt jako sedmidenní a je ekonomicky výhodnější.

„Na tom se ale zatím nedokážeme shodnout. Plošně jsme proto léčbu na sedmidenní, spíše desetidenní léčbě, jak jsme zvyklí. A to i vzhledem k tíži těch příznaků,“ říká Šebková s tím, že by si Česko mělo udělat

svoje doporučení i na základě těchto zkušeností.

I podle Tvrdoňové k plošnému zkrácení léčby nedocházelo: a pokud ano, tak jen v případech, kdy Česko antibiotika nemělo. „Mohlo se stát, že kvůli nedostatku sirupových forem antibiotik jsme nepsalí více balení potřebných na léčbu 10 dnů, ale zkracovali jsme léčbu na těch sedm dní.“

Lékaři se také domnívají, že lidé odvykli hygienickým pravidlům: nemývají si ruce, chodí ven nachlazení a zanedbávají rekonvalescenci. „Dříve byly děti při spále hospitalizované, pak byly týden doma. Dnes už jednáctý den nastupují do školy a nejlépe i do všech sportovních kroužků, které mají,“ tvrdí Šebková a rodičům radí, aby dítě se spálovým bacilem nechali děle v klidovém režimu.

Dáváme energii přírodě

Energie nemizí. Jen se mění a přesouvá.
Proto jí dáváme směr, aby se vracela
vám všem.

Pomáháme tam, kde působíme.

ČEZ. Čistá Energie Zítřka.

**ČISTÁ
ENERGIE
ZÍTŘKA**

www.cez.cz

■ Analýza

Nemocné Německo: zpackaná energetika, firmy na útěku a teď i rozpočtový chaos

Václav Lavička
vaclav.lavicka@hn.cz

Kýchne-li Německo, nachladí se celé evropské hospodářství, zní okřídlené rčení. Problém tkví v tom, že země, kam směřuje skoro třetina českého vývozu a jejíž firmy jsou v tuzemsku největšími zahraničními vlastníky, nekýchá, ale je vážně nemocná.

Jako jedinou z velkých ekonomik eurozóny ji letos čeká hospodářský pokles (asi o 0,3 procenta), pociťuje palčivý nedostatek pracovních sil, musí hledat úspory ve veřejných výdajích a také čelit silnému náporu migrantů. Důsledkem toho všeho je, že zavedené politické strany ztrácejí půdu pod nohama a ke slovu přicházejí populisté.

Zavládl rozpočtový chaos

Koaliční vláda si předsevzala rozsáhlé cíle v klimatické přeměně hospodářství, jeho modernizaci. K tomu si vytvořila – nad rozpočtový rámec – dva klíčové fondy, na jejichž peníze spoléhala. Ale čáru přes rozpočet jí v polovině listopadu udělal Spolkový ústavní soud, státu zatrhnutí 60 miliard eur (v přepočtu zhruba půldruhého bilionu korun), jimiž disponuje jeho klimatický a transformační fond (KTF).

Ústavní soudci uvedli, že takové hospodaření je v příkrém rozporu s ústavou, v níž je zakotvena mimo jiné „dluhová brzda“, rozpočtové pravidlo schválené v roce 2009, výrazně omezující zadlužování státu a jednotlivých spolkových zemí. V Německu tak nastal rozpočtový chaos, neboť spolková vláda i jednotlivé zemské vlády s uvedenou sumou ve svých záměrech počítaly. Budou chybět peníze na četné „zelené projekty“, včetně výroby vodíku, či na výstavbu dobíjecích stanic pro elektromobily.

„Takový rozsudek nikdo nečekal, je to opravdu velký šok pro všechny, brutální otřes pro německou politickou scénu,“ říká Jakub Eberle, ředitel výzkumu z Ústavu mezinárodních vztahů.

Spolková vláda se nyní obává, že kromě klimatického a transformačního fondu je v rozporu s ústavou i dvousetmiliardový fond hospodářské stabilizace (WSF). Původně byl v roce 2021 určen ke zmírňování následků koronavirové pandemie.

Jak v úterý oznámil kancléř Olaf Scholz ve Spolkovém sněmu, stát v návaznosti na verdikt ústavního soudu přestane od Nového roku subvencovat spotřebitelům cenu elektřiny a zemního plynu. Stát od letošního 1. března stanovil pro 80 procent spotřebované elektřiny cenový strop 40 eurocentů za jednu kilowatthodinu. Toto opatření mělo původně platit do konce března 2024, ale ministr financí Christian Lindner sdělil, že k Novému roku „uzavírá“ fond hospodářské stabilizace (WSF), z něhož se „energetická brzda“ financuje.

Olaf Scholz zároveň jedním dechem ujistil, že stát bude řádně plnit své závazky vůči občanům, ale rozpočtové škrty u „zbytných“ výdajů jsou nutné. Kabinet zatím na neurčito odložil debatu o návrhu státního rozpočtu na příští rok. „Získali jsme tak čas podívat se na to, ve kterých částech rozpočtu máme manévrovací prostor, ale bez krácení výdajů to nepůjde,“ dodal Olaf Scholz. Za tato slova

sklidil potlesk svobodných demokratů (FDP), ale Zelené jeho slova rozladila.

Politici zdeformovali energetiku

Drahá energie je značnou měrou důsledkem nepovedené, či spíše zpackané přeměny energetiky. K tomu se řadí dopady ruské agrese vůči Ukrajině, na kterou Německo a další země EU odpověděly výrazným omezením, až zastavením dovozu ruského potrubního plynu. Paliva, které německý tisk označil jako „Putinovu drogu, na niž si země silně navykla“.

Zásadní přeměna energetiky („Energiewende“) se týká nejen výroby elektřiny, ale i tepla a dopravy (mobility). Měla firmám a domácnostem zajistit spolehlivé a levné dodávky energie s minimálními emisemi skleníkových plynů. Nic z toho se nepovedlo. „Situace na energetickém trhu v Německu je ryze dílem tamní politické scény, která rozhodla svými velkými vizemi překonat technické možnosti energetického sektoru. Výsledkem proto nemůže být nic jiného než drahé energie postihující podnikatele i spotřebitele,“ říká HN Petr Dufek, hlavní ekonom Banky Creditas.

Jak dodává, na tuto politiku doplatilo také Česko, hospodářsky těsně propojené s Německem. „Naším problémem je, že patříme

do německého energetického ostrova, který se v Evropě stal nejdražší oblastí.“

Spolková vláda pod vedením Angely Merkelové po tragické havárii jaderné elektrárny v japonské Fukušimě (11. března 2011) rozhodla, že Německo, země se silným, exportně orientovaným a také energeticky náročným průmyslem, do konce roku 2022 odpojí všechny své jaderné elektrárny. Ty do té doby dodávaly zhruba čtvrtinu veškeré elektřiny. Poslední jaderné reaktory byly odpojeny letos v dubnu.

Jako by to nestačilo, měly se nejpozději v roce 2038 odpojit také uhelné elektrárny, později se mluvilo o roce 2035. Ale válka na Ukrajině a s ní spojená značná energetická nejistota všechno změnilo. Ministr hospodářství a ochrany klimatu Robert Habeck (Zelení), jehož strana by nejraději všechny uhelné elektrárny odstavila už v roce 2030, musel kousnut do kyselého jablka a souhlasit s „reaktivací“, tedy obnovou provozu četných uhelných elektráren.

Firmy ztrácejí důvěru a jdou jinam

Je to právě drahá energie, jež vede četné německé firmy, aby uvažovaly o tom, že z Německa, kde je navíc trápí byrokracie a nedostatek kvalifikovaných pracovních sil, část výroby nebo i celou přemístí hlavně do USA a Asie. Tam jsou ceny energií ve srovnání s německými v průměru méně než poloviční. „Jako hlavní důvod, proč přednostně investují v cizině, 59 procent firem uvádí levnější energii a nižší výrobní náklady vůbec,“ píše se v poslední studii, kterou společně zveřejnily společnost Deloitte a Svaz německého průmyslu (BDI). Výzkumníci oslovili 100 firem s ročním obrátem nad 50 milionů eur.

Každá třetí německá firma podle tohoto zdroje plánuje či uvažuje o tom, že přemístí část své produkce do jiné země. „Důvěra v Německo jako místo pro podnikání je otřesena,“ vyjádřil se v listu Handelsblatt Florian Ploner, partner společnosti Deloitte. Podle něj šetření dopadlo mnohem hůř než před půlrokem. Vše prý nasvědčuje tomu, že v zemi probíhá proces zvaný deindustrializace, tedy oslabování průmyslu.

a dalších komponentů. Finální výrobci si to vynahradili zvýšením cen, neboť jim to situace na trzích se silnou poptávkou dovolila.

Automobilkám se daří i letos, kdy například Volkswagen během ledna–září zvedl meziročně tržby skoro o 16 procent na 235 miliard eur a hrubý zisk o 4,2 procenta na 17,7 miliardy eur. „Současné výsledky firem jsou zajímavé, ale vycházejí především ze starších objednávek, které se nedařilo v původních termínech včas zpracovat. Nové zakázky neoslňují a příklon k elektromobilitě není bez dotací také nijak úchvatný,“ říká Dufek.

Němečtí výrobci vyrábějí podstatně draž než jejich asijská konkurence. Na pořadu dne proto jsou rozsáhlé úspory nákladů, včetně personálních. A to je v Německu s tradičně silným vlivem odborů velice citlivá otázka.

Šéfové automobilek na pravidelném „autosummitu“ s vládními představiteli v pondělí kancléři Scholzovi mimo jiné sdělili, že vládní cíl, aby nejpozději v roce 2030 na německých silnicích jezdilo nejméně 15 milionů aut na elektrický pohon, považují za nereálný.

Nefunkční koalice, nahoru jde AfD

Situace, v níž se největší evropské hospodářství nachází, by si žádala energickou, akceschopnou vládu. Ale o ní se může sousedům jenom zdát, neboť nynější koalice vládnoucí od prosince 2021 není schopna narůstající problémy ve společnosti řešit. Práprůčnice tkví v tom, že koaliční smlouva sociálních demokratů (SPD), Zelených a svobodných demokratů (FDP) byla výsledkem těžkého kompromisu. „Proti sobě jdou hlavně Zelení a svobodní demokraté. Zelení chtějí hodně investovat do čisté energetiky a také zvyšovat daně bohatým, zatímco program FDP je šetřivý a proti zvyšování daní. Vleklé spory těchto dvou stran a neochota kancléře Olafa Scholze do nich nějak zasahovat spolkovou vládu destabilizují,“ vysvětluje Jakub Eberle z Ústavu mezinárodních vztahů.

V Německu podle něj přibývá lidí, kteří jsou nespokojeni skoro se vším. „Tyto protestní

Kancléř Olaf Scholz v úterý ve Spolkovém sněmu prohlásil, že „brzda“ na ceny energií už není potřeba. Přeloženo: Nejsou peníze.

Foto: Reuters

~
Každá třetí německá firma podle studie Deloitte a Svazu německého průmyslu plánuje či uvažuje o tom, že přemístí část své produkce do jiné země.

Podniky mají výhry také k tomu, že je stát různými předpisy a směrnými čísly tlačí ke „klimatické neutralitě“ bez ohledu na jejich investiční možnosti.

Autoprůmysl ztrácí konkurenceschopnost

Pro německé hospodářství je v rámci průmyslového sektoru klíčový autoprůmysl se silnou finální výrobou a hustou subdodavatelskou sítí. Důležitý zaměstnavatel, pilíř exportu i liheň inovací.

Po pandemii se automobilkám dařilo skvěle bez ohledu na výpadky v dodávkách čipů

hlasy sbírá pravicově populistická Alternativa pro Německo (AfD), jež se stává standardní součástí politického spektra,“ dodal Eberle.

Ale nejenom ve východních spolkových zemích, kde má nejvíce preferenčních hlasů (kolem 33 procent) v Durynsku. Po posledních zemských volbách v Bavorsku tam posílila na 19 procent.

AfD získává příznivce i kvůli značnému náporu žadatelů o azyl, který je v Evropě a Německu letos nejvyšší od roku 2016. A už i Spolkový kriminální úřad přiznává, že s tím souvisí také rostoucí počet násilných trestných činů.

Střevní mikrobiom – Klíčový hráč ve hře dlouhověkosti

MUDr. Petr HORA, MBA, spoluzakladatel společnosti **medical beauty s.r.o.** a ředitel **Centra precizní 5P medicíny** se zabývá léčbou na podkladě **nejnovějších analýz genomu, mikrobiomu, potravinových intolerancí a alergií.**

Střevní mikrobiom, tedy společenství mikroorganismů s jejich genomy a životním prostorem, nyní přitahuje stále větší pozornost jak vědecké komunity, tak i běžných lidí. Co je ale možná ještě více fascinující, je jeho potenciální vliv na proces stárnutí a tím pádem na kvalitu a délku lidského života. Studie potvrzují, že změny ve složení mikrobiomu mají přímou souvislost s onemocněními spojenými se stárnutím, od metabolických poruch až po neurodegenerativní onemocnění. Navíc, další výzkumy naznačují, že zdravý mikrobiom může být spojen s lepším metabolickým zdravím, silnějším imunitním systémem a dokonce i lepší psychickou pohodou. To všechno jsou faktory, které mohou mít zásadní vliv na zmíněnou kvalitu života a přímo se tak podílet na procesu dosahování dlouhověkosti.

Zdravý střevní mikrobiom

Všechny lidské bytosti sdílejí více než 99,8 % své DNA, ale pouze 30 % střevního mikrobiomu se u každého shoduje. 70% střevního mikrobiomu je variabilní a jedinečné. Jak tedy můžeme vědět, které kombinace mikroorganismů jsou prospěšné pro naše zdraví?

Nejnovější výzkumy, včetně Dutch Microbiome Project, nám nabízejí fascinující pohled do tohoto mikrosvěta: Tyto studie nejenom detailně zkoumají možnosti formování mikrobiomu během života, ale také identifikují téměř 3 000 asociací mezi mikrobiomem a různými nemocemi. Navíc, potvrzují, že zdánlivě nesouvisející nemoci mohou sdílet společný mikrobiomový podpis.

Studie také identifikovaly negativní souvislosti mezi typickými stravovacími návyky západního stylu, jako je vyšší příjem celkové energie, časté „mlsání“ sladkostí, vysokotučné potraviny a nápoje slazené cukrem, s nižší diverzitou mikroorganismů v našich střevech.

Zásadní však je poznatek, že vnější prostředí formuje mikrobiom po celý život, což v praxi znamená, že precizní terapie optimalizující mikrobiom je efektivní po celou dobu života jedince.

Vyšetření střevního mikrobiomu

Prof. Purna Kashyap z Mayo Clinic v USA zdůrazňuje, že zatímco univerzální přístup (the one-size-fits-all approach) v medicíně přestal být efektivní, tak budoucností je precizní medicína využívající komplexních genomických vyšetření (hologenomu) a environmentálních dat (exposomu) včetně analýzy střevního mikrobiomu.

Špičková logistika v současné době umožňuje vyšetření

biologických vzorků českých pacientů v USA. Nejnovější analýzy v prestižních laboratořích nám umožňují komplexní pohled na střevní mikrobiom a to, jak z pohledu složení vlastního mikrobiomu (baktérie, plísně a kvasinky, viry a parazity) a funkcí střeva včetně střevní propustnosti, tak i z pohledu vnějších vlivů (především potravinových intolerancí a IgE a IgG alergií).

Vzhledem k tomu, že imunitní systém, střevní bariéra a mikrobiální diverzita jsou úzce propojeny, důkladné poznání střevního mikrobiomu těmito nejnovějšími funkčními testy jsou podkladem pro nové možnosti v léčbě, prevenci nemocí a následně dosažení dlouhověkosti.

Možnosti modulace střevního mikrobiomu

Ovlivňování střevního mikrobiomu lze rozdělit na dvě hlavní části: akutní léčbu a dlouhodobou péči k udržení jeho optimálního stavu. Pro úspěch obou fází je nezbytná důkladná znalost pacientovy anamnézy, aktuálního klinického stavu a užívaných léků, stejně jako informací o „vnějších vlivech“ v podobě potravinových intolerancí a alergií. Korekce mikrobiomu bez této komplexní znalosti nebude dlouhodobě úspěšná.

Pro akutní léčbu je nejčastěji používán protokol 5R, jehož cílem je eradikace patogenů a střevní dysbiózy s obnovením zdravého a správně fungujícího mikrobiomu. Protokol 5R zahrnuje odstranění (REMOVE) patogenů, nahrazení (REPLACE) chybějících složek, reinokulaci (REINOCULATE) prospěšnými bakteriemi, opravu (REPAIR) poškozené střevní stěny a opětovné vyvážení (REBALANCE) celého mikrobiomu. Jeho podoba je individuálně přizpůsobena výsledkům testů mikrobiomu a zahrnuje prebiotika, probiotika a postbiotika, spolu

s podporou imunity, trávení a zdravého životního stylu. Pro dosažení ideálního stavu je vhodné pacienty znovu vyšetřit po 3 až 6 měsících, což umožní přesné zhodnocení efektu a případné nastavení změny léčebného protokolu 5R.

Dlouhodobá péče o střevní mikrobiom by měla být navržena na míru na základě individuálních preferencí pacienta a aktuálních poznatků precizní medicíny. Zde přichází do hry prostor pro nové technologie, včetně implementace umělé inteligence (AI) pro sestavování personalizované dlouhodobé péče o střevní mikrobiom.

Souhrn

I když dlouho převažoval názor, že většinu mikrobiomu získáváme od našich matek během těhotenství a porodu, nedávná studie Dutch Microbiome Project odhalila zásadní poznatky. Tito vědci objevili, že formování mikrobiomu je hlavně ovlivněno prostředím a výměnou mikrobů mezi jednotlivci. Pouze 6,6 % mikrobiálního genomu je zděděných, zatímco téměř 50 % vzniká během života. Tato zjištění potvrzují roli střevního mikrobiomu jako modifikovatelného faktoru, který může být zásadní pro prevenci nemocí a zlepšení kvality života.

Nejnovější postupy precizní medicíny umožnily díky analýze střevního mikrobiomu vytvoření terapeutických protokolů. Tyto protokoly dokáží v relativně krátkém čase, během několika měsíců, korigovat poruchy mikrobiálního složení, známé jako dysbióza, a obnovit správné fungování střev. Tento postup je důležitý pro podporu celového zdraví a zdůrazňuje význam střevního mikrobiomu pro náš organismus, prevenci nemocí a dosažení dlouhověkosti.

■ Dlouhodobý investiční produkt

Zrušit penzijní fond a investovat sám? Spočítali jsme, kdy to dává smysl

David Busta
david.busta@hn.cz

Zrušit penzijní spoření, nechat si ho a investovat paralelně ještě jinde, nebo snad raději vůbec nic nevybírat? Spoření na stáří čekají největší změny za poslední dekádu, a tak bude čím dál více lidí řešit, jak se s novinkami popasovat a co nejlépe se připravit na penzi. HN proto přináší analýzu, kdy se vyplatí spoření u penzijních společností zrušit a zkusit využít novinku v podobě dlouhodobého investičního produktu.

V příštím roce začne vedle tradičního doplňkového penzijního spoření fungovat také alternativa v podobě dlouhodobého investičního produktu. Lidé si tak nově budou moci otevřít majetkový účet například u brokera a investovat si podle vlastního uvážení například do akcií nebo dluhopisů, čerpat příspěvek zaměstnavatele a ještě daňové zvýhodnění. Nový produkt je určený hlavně lidem, kteří investování už do určité míry rozumějí.

Právě oni budou pravděpodobně řešit otázku, zda není v jejich zájmu vybrat již našet-

Z výpočtů HN vyplývá, že se vyplatí vystoupit z fondu i po 25 letech spoření, pokud má před sebou klient ještě 10 let investování. Poradci to ale doporučují jen lidem z investiční branže.

řené peníze z penzijního fondu a investovat je právě v rámci nového produktu. Pokud se tak někdo rozhodne, měl by počítat s tím, že zpravidla bude muset vrátit všechny státní příspěvky, zdanit peníze přidané zaměstnavatelem a k tomu ještě zdanit samotné zhodnocení. Jinak řečeno, přijde tak jednorázově o 18 až 19 procent portfolia.

Má-li se takový krok vyplatit, musí být investor v rámci nového produktu schopný zhodnocovat peníze lépe, než to dovedou penzijní fondy. Jejich dynamické varianty, zaměřující se primárně na akcie, generují historicky výnos pět procent ročně. Kdo se bude řídit historií, dojde k závěru, že překonat takový výkon je poměrně snadné třeba nákupem amerického indexu S&P 500, který dokáže bez problémů zhodnocovat o 7,5 procenta ročně.

Pokud by se historie měla opakovat, pak po 35 letech investování měsíční částky 1700 korun a stejného příspěvku zaměstnavatele bude mít klient penzijní společnosti portfolio 4,15 milionu korun, zatímco člověk investující do indexu sedm milionů korun. V dlouhém časovém období má totiž naprosto dominantní dopad na konečnou velikost portfolia výše ročního výnosu, nikoliv státní příspěvek nebo daňové zvýhodnění.

Čím výraznější je rozdíl ve výnosu mezi fondem a indexem, tím výhodnější je zrušit penzijní spoření a vrhnout se do nového produktu. Z výpočtů HN zohledňujících zmíněnou výnosnost pět, respektive 7,5 procenta ročně vyplývá, že se vyplatí vystoupit z fondu i po 25 letech spoření, pokud má před sebou klient ještě 10 let investování. Měl by to ale udělat? Oslovení poradci to nedoporučují, a pokud ano, tak jen lidem, kteří jsou z investiční branže.

Nezávislá finanční poradkyně Michala Janatová plánuje svým klientům radit, aby peníze v penzijním spoření nechali a případně si paralelně založili nový produkt a do něj si

posílali nové prostředky. Z „penzijka“ bude možné nově vybírat bez sankcí peníze nejdříve v 60 letech, a to nejméně po 10 letech spoření. Sankcemi je přitom myšleno právě vrácení státních příspěvků, zdanění zhodnocení a dodání příspěvků zaměstnavatele.

Ministerstvo na dotaz HN potvrdilo, že převod peněz bez sankce mezi penzijním spořením a novým produktem možný nebude. Samotný výběr penzijního spoření i přes sankce není ale ani dnes raritní. Podle Asociace penzijních společností tvoří takzvané odbytné zhruba desetinu všech výběrů. Letos navíc penzijní společnosti zaznamenaly růst výběrů.

„Počet klientů, kteří letos vypověděli penzijní spoření předčasně odbytým, už v průběhu října překročil 22 tisíc, když celkový počet odbytných v minulém roce byl 17 tisíc. Primárním důvodem, proč lidé letos ve vyšší míře vypověděli své penzijní spoření předčasně, byla především nejistota plynoucí z dlouho nejasných legislativních úprav a připravovaných změn v penzijním spoření,“ uvádí Filip Hrubý, mluvčí České spořitelny.

Nicméně doplňkové penzijní spoření může zůstat zajímavé také pro zkušenější investory díky novince, která umožní nabízet i alternativní investice v podobě fondů, jež vydělávají například na start-upech. Takový druh investice je běžně pro drobného investora nedostupný – nese vyšší riziko než akciový fond, ale zároveň zpravidla také vyšší potenciální výnos. V rámci penzijních fondů je přitom možné si investiční prostředky převést bez sankcí, a to jak v rámci investiční strategie u konkrétní společnosti, tak i mezi jednotlivými společnostmi.

Prezident Asociace penzijních společností Aleš Poklop očekává, že první alternativní účastnické fondy budou v nabídce už příští rok. Všechny popsané změny a novinky ale musí ještě schválit Senát a podepsat prezident.

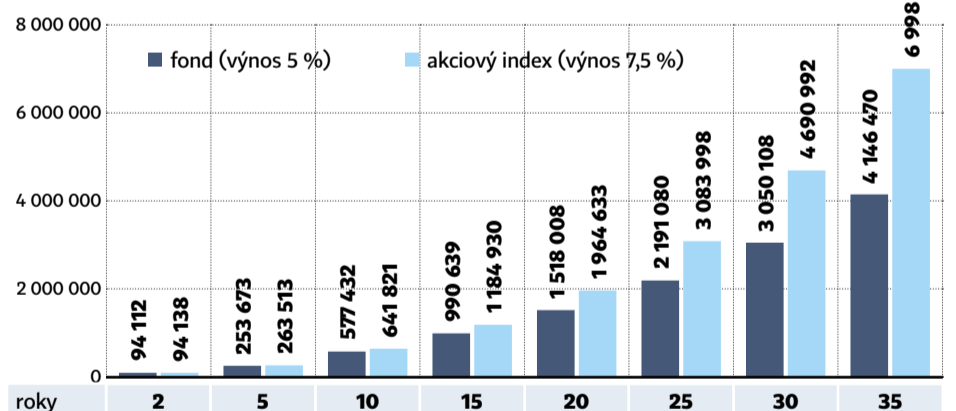
Předčasný výběr z penzijka je trestaný (ztráta za předčasný výběr)

Pokud se klient rozhodne z penzijního fondu v rámci takzvaného odbytného vystoupit, musí vrátit státní příspěvek, zdanit výnos i příspěvek zaměstnavatele. Přijde tak zhruba o 18 až 19 procent hodnoty portfolia. Čím déle investuje, tím je sankce relativně nižší.

Rozhodující je především výnosnost a čas (v korunách)

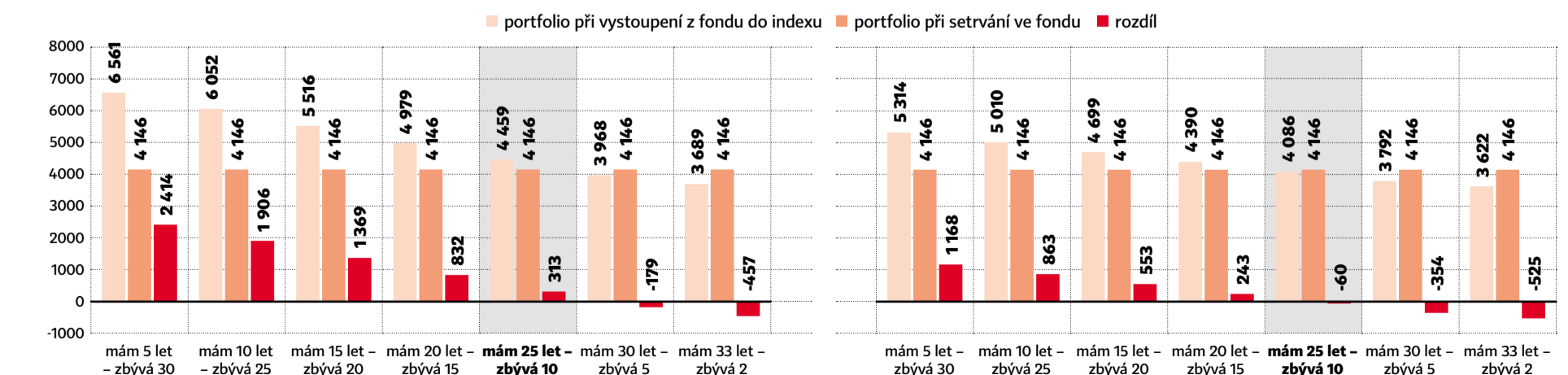
Klíčové pro velikost portfolia jsou především výnos a doba investování. Model uvádí, jakého portfolia klient dosáhne za danou dobu, pokud sám měsíčně investuje 1700 korun a zaměstnavatel mu přihazuje také 1700 korun. Historický výnos dynamických fondů je pět procent ročně, americké akciové indexy zvládají 7,5 procenta ročně.

Kdy má smysl vystoupit (hodnoty jsou v tisících Kč)

Pokud fond zhodnocuje ročně prostředky o pět procent a index o 7,5 procenta, pak dává smysl peníze z fondu navzdory sankcím vybrat a investovat je do indexu i v případě, že už má člověk ve fondu peníze 25 let a zbývá mu k nástupu do penze 10 let.

Pokud je rozdíl ve zhodnocení prostředků nižší, pak se i výrazně mění výhodnost opustit fond a jít do indexu. V tomto scénáři se předpokládá zhodnocení fondu o pět procent ročně a zhodnocení indexu o 6,5 procenta ročně.

Předpokládá se celková doba spoření 35 let. Následně jsou uvedeny scénáře, kdy se klient rozhodne fond opustit. Když po pěti letech opustí fond, zbývá mu 30 let k investování v rámci DIP. Předpokládá se výnos fondu pět procent ročně a výnos indexu v rámci DIP 7,5 procenta ročně.

Zdroj: vlastní výpočty

■ Eurozóna

Luděk Niedermayer
autori@hn.cz

Váha argumentů proti přijetí eura se začíná velmi snižovat

Pravidelné vládní rozhodování, zda se vydat k euru, či nikoliv, bude letos rušnější než v minulosti. Část vládní koalice totiž nesdílí tradiční českou „opatrnost“, ne-li až „skepsi“ ke vstupu do eurozóny. Zároveň má naše ekonomika vážné potíže s růstem, a jakkoliv přijetí eura „nedělá ze Zimbabwe Švýcarsko“, byl by to příspěvek k vyššímu růstu.

Do diskuse se jistě promítne i to, že v rozporu s očekáváními neochránila samostatná měnová politika naši zemi od vysoké inflace. (To je něco jiného než spekulativní tvrzení, že s eurem by byla inflace nižší.) Existují ale i další faktory, jež by u jednacích stolů měly zaznít.

Návrh „dělat nic“, který se dá od ministerstva financí vedeného představitelem strany keuru spíše skeptické, bude zřejmě stát na několika „tradičních“ a některých „dočasných“ argumentech. Dočasnou povahu by měl poukaz na neplnění maastrichtských kritérií. Tento argument navíc nemá velkou relevanci. Nejenže je docela dobře možné, že už v příštím roce na tom budeme s plněním kritérií dobře. Cesta k euru především trvá fakticky více než tři roky, kritéria musí být splněna až na jejím konci. Při prvním kroku, vstupu do kurzového režimu ERM2 (jde o závazek držet kurz v pásmu +/- 15 procent), není plnění kritérií požadováno.

Z tradičních argumentů asi zazní, že „není dokončen proces konvergence cen“ a „struktura ekonomiky ČR je odlišná od eurozóny“. První z argumentů je číselně proti průměru eurozóny pravdivý. Je ale otázka, jak je relevantní. Do eurozóny totiž vstoupila řada zemí při mnohem nižší úrovni konvergence cen a mezd. Vůbec se nezdá, že by jim to ublížilo.

Navíc k vyšší konvergenci vede cesta přes vyšší výkon ekonomiky. Logika, že nepřijmeme euro, které by konvergenci aspoň trochu po-

mohlo, mimo jiné proto, že konvergence není dost rychlá, zní již na první pohled paradoxně. Stejně tak je přinejmenším obojetný argument o struktuře ekonomiky. Čekat na její změnu, která bude probíhat mimo jiné ruku v ruce s růstem bohatství, a poškozovat existující ekonomiku, hluboce provázanou s eurozónou, je také špatná strategie.

Zajisté zazní i argument, že se eurozóna mění a náš závazek na vstup do ní tím „ztrácí na váze“. Jde o typický český argument a ve svém důsledku vedoucí až k úvaze, zda bychom stále neměli ověřovat, jestli opravdu chceme být členy EU, NATO a dalších institucí, které se samozřejmě s vývojem světa mění. Především, kdyby se neměnila třeba samotná EU, těžko by pomohla zvládnout Evropanům pandemii, přežít bez mrznutí nebo velkých ekonomických škod loňskou zimu či spoluvytvořit bezprecedentní koalici na podporu Ukrajiny.

Změny, které v eurozóně probíhají, jsou někdy spíše příliš pomalou, reaktivní, ale dobře zdůvodněnou evolucí, jejímž cílem je posilovat stabilitu ekonomiky EU, a tedy i eurozóny. A to je náš silný ekonomický zájem. To, že nejsme u stolu a o těchto změnách nespolutrochujeme, není výhoda, ale přesně naopak. Navíc

~
Cesta k přijetí eura trvá déle než tři roky, a tak je prakticky vyloučeno, aby ji zvládla vláda v rámci svého mandátu.

s tím, jak eurozóna posiluje své mechanismy a pravidla (třeba rychlé platby, krizové mechanismy pro banky, digitální euro), je navíc stále těžší bránit tomu, aby naše firmy a občané nebyli čím dál více znevýhodněni.

Jsem zvědav, jak se odpovědní politici vyřadí s dnes velmi silným fenoménem, kdy u nás kvůli vysokým úrokům na korunu dramaticky roste podíl úvěrů v eurech či jiné cizí měně. Tento vývoj omezuje „silu“ měnové politiky a též zvyšuje dopady výkyvů kurzu.

Velké změny kurzu koruny se tak pravděpodobně propíší nejen do vývoje inflace, ale i do finanční stability a reálné ekonomiky. Zatímco v roce 2016 byl podíl úvěrů v cizí měně poskytnutých bankami podnikům (nezahrnuje tak třeba půjčky firem od jejich matek v zahraničí) kolem 25 procent, dnes dosahuje již více než 49 procent. To mimo jiné ukazuje, že většina nových úvěrů podnikům, které chce přímo ovlivnit měnová politika ČNB, její působení mají.

Pevným bodem pro „nerozhodnutí“ o startu české cesty k euru bude asi to, že vláda není s to dohodnout se na termínu jeho přijetí. Platná strategie ČR pro vstup do eurozóny (z roku 2007) ale předpokládá postup „odzadu“, tedy od stanovení data pro cílené přijetí eura. Od něj se odvine termín vstupu do režimu ERM2 (pobyt v něm po dobu dvou let je totiž podmínkou povolení na euro přejít). Vycházelo to z logiky, že omezení, které (byť) „měkké“ kurzové pásmo ERM2 o šířce 30 procent představuje pro naši měnovou politiku, je velmi citelné, a proto je třeba v ERM2 strávit minimum času. Znovuprosouzení tohoto argumentu se ani s prohlubující konvergencí a provázáním naší ekonomiky s eurozónou bohužel neodehrálo a strategie již slaví šestnácté výročí.

Relevance obav o omezeních plynoucích z „nečistého měnového režimu“ obsahujícího kurzový závazek závisí samozřejmě na slábnosti ekonomik a šířce kurzového pásma. Je jistě pravda, že dlouhodobý pobyt v režimu s kurzovým závazkem měnovou politiku částečně omezuje, ale lze i namítnout, že šířka pásma 30 procent (což nyní představuje přes sedm korun na kurzu proti euru) by měla koruně při dnešním stavu naší ekonomiky stačit. A pokud by došlo k extrémní situaci, lze střední bod pásma měnit.

Hlavně ale není 16 let stará strategie v souladu se stavem české politiky, ve které je téma přijetí eura vysoce zpolitizované. Cesta k přijetí eura trvá spíše déle než tři roky, a tak je prakticky vyloučeno, aby ji zvládla vláda v rámci svého mandátu. Požadavek na „start“ cesty k euru až po určení data vstupu by pak předpokládal, že jedna vláda rozhodne a následující euro přijme. To je při stavu dnešní české politiky neproveditelné.

Proto by logickým krokem bylo určení data cíleného vstupu do eurozóny oddělit od rozhodnutí o vstupu do režimu ERM2, což vyžaduje přehodnocení naší staré strategie. Samotné oddělení rozhodnutí o vstupu do ERM2 (a faktický vstup do tohoto mechanismu) od určení termínu přijetí eura by následujícím vládám umožnilo, v závislosti na plnění kritérií, do eurozóny vstoupit. Nadto by bylo správné, aby vláda již nyní alespoň zahájila konzultace o možném vstupu do ERM2. Jejich výsledek by umožnil třeba v příštím roce tuto možnost s úplnými informacemi posoudit a případnou cestu do ERM2 (a tedy i k euru) zahájit.

Autor je ekonom a poslanec Evropského parlamentu za TOP 09

■ Centrální banky

Jestli je Bank of England samolibá, jaká je pak naše ČNB?

Luděk Vainert
ludek.vainert@hn.cz

Samolibost, nedostatek odvahy zpochybnit tradiční postupy, neadekvátní prognostické modely, nedostatek intelektuální pestrosti. Zpráva výboru Sněmovny lordů se při hledání důvodů, proč britská centrální banka nezasáhla včas proti bující inflaci, je k Bank of England nesmlouvavá. Dochází k závěru, že by parlament měl provádět pravidelný přezkum pravomocí a výkonnosti banky. Tabu není ani omezení pravomocí této instituce, která je spolu se svou švédskou předchůdkyní pramáti všech centrálních bank.

Otázka, jak zlepšit fungování centrální banky a přitom zachovat její nezávislost, je více než aktuální i u nás. V Česku však žádná instituce systematické hodnocení činnosti České národní banky neprovádí. ČNB tu má přitom nezávislost garantovanou extrémně velkoryse a funguje tak trochu jako stát ve státě.

V rozboru slabín Bank of England, zveřejněném v pondělí, najdeme i nechtěně komické

body. Třeba když lordi vytýkají centrální bance demokratický deficit. To od nevolené horní sněmovny vyznívá jako pokus o vtíp. Ovšem jádro problému je skutečné: britská centrální banka v posledních letech selhala a připustila extrémní růst cen. Omluvou není ani fakt, že podobně dopadla řada dalších zemí.

Ve Velké Británii loni na podzim inflace překročila 11 procent, což poslední generace nikdy nezažily. Naposledy britskou libru znehodnocovala pádivá inflace v sedmdesátých letech, kdy to byla ona a opakované stávky, co pomohlo Margaret Thatcherové do premiéřského křesla. Od osmdesátých let už nebyla inflace problémem.

Po nástupu covidu se centrální bankéři báli naopak příliš pomalého růstu cen a zadržovali ekonomického růstu. Srazili proto sazby až k nule. A tam je drželi dlouho, prakticky do konce roku 2021. Což bylo podle dnešních kritiků až příliš dlouho. Centrální bankéři měli „dlouhé vedení“ právě kvůli tomu, že inflace přestala být v tomto tisíciletí vnímána jako zásadní hrozba. Z Londýna, ale i z Washingtonu, Frankfurtu a dalších sídel centrálních bank se

tak ozýval chór, podle kterého bude inflace, spuštěná přece dopady pandemie a energetické krize, jen dočasná. Že to byl drahý omyl, je už dávno zřejmé.

Ke krocení inflace museli centrální bankéři nakonec zvýšit sazby opravdu dramaticky. V Británii je nyní základní sazba 5,25 procenta a nevpadá to, že by v nejbližší době mohla jít dolů.

Ve srovnání s Bank of England nedopadá Česká národní banka zas tak špatně. Když se před Vánoci roku 2021 v Londýně odhodlali k prvnímu zvýšení úroků z historického minima 0,1 procenta na 0,25 procenta, měla za sebou ČNB už čtyři „hiky“ a chystala se na pátý. Navíc to nebyly symbolické kroky, většina bankovní rady kolem bývalého guvernéra Jiřího Rusnoka se nezdřáhala brát úrokové schody po třech i po pěti, a tak už předloňský rok končila s repo sazbou na 3,75 procenta. Během dalších měsíců pak i kvůli dopadům ruské agrese proti Ukrajině šla ještě skoro dvakrát výše. Na sedmi procentech je repo sazba dosud.

Bylo to adekvátní? Mohla ČNB udělat víc a zabránit tomu, aby inflace svižně přeskočila

15procentní hranici? Je její v mezinárodním srovnání rychlá reakce (ČNB v obratu směrem k vyšším úrokům těsně předběhli jen Maďaři) důvodem k pochvalě, nebo kritice motivované tím, že inflační tlaky byly u nás podstatně silnější? Jsou postupy a modely centrální banky na výši doby? Tyto otázky u nás vlastně žádná instituce neřeší.

Stejně tak nikdo nekouká ČNB pod prsty, když jde o personální politiku, takže detaily odchodu některých klíčových expertů zůstávají zahalené a veřejnost musí spolknout formulaci jako „rezignovala z rodinných důvodů“, případně se doví, že se manažer v nejlepších letech z ničeho nic „vzdává funkce“ (aby v centrální bance zřejmě zůstal dál).

Naši zákonodárci neřeší ani zprávy, které podle zákona musí guvernér či jeho zástupci přednést v Poslanecké sněmovně či v Senátu. Pokud se impulzem nestala ani předloňská a letošní inflace, je zřejmě politická garnitura s fungováním ČNB spokojena. Pak se ale nemožou vládní politici divit, že část kritické palby mířící na centrální banku dopadne i na jejich hlavy.

■ Whistleblowing

Petr Houdek
autori@hn.cz

Potřebujeme úředníky, kteří nebudou mít strach oznámit nekalosti a korupci

Jan Benýšek, ředitel insolvenčního odboru ministerstva spravedlnosti, oznámil podezření na manipulace, obcházení pravidel a vůbec pletichy na ministerstvu a požádal o zákonnou ochranu. Vláda přesto, s pošťouchnutím od ministra spravedlnosti Pavla Blažka, zrušila jeho místo.

Po zveřejnění kauzy ministr spravedlnosti Pavel Blažek (ODS) vysvětlil, že Benýškovo místo bylo zrušeno s tisíci dalšími a že se mu vláda – explicitně – nemstí. Zprávy o kauze byly označeny za absurdní, nepravdivé, vyvrácené. Vysvětlení lze ale jen těžko vnímat jinak než jako pohrdání zákonem o ochraně oznamovatelů (či whistleblowerů). Spíš tu vidíme signály, že si ministerstvo může dělat, co chce.

Jistě, není možné zvenčí kategoricky říci, co se stalo, nicméně oznamovatelé také nejsou soudci a nerozhodují o tom, zda k nekalostem došlo. Jsou o tom ale přesvědčeni a nenalezli jiný způsob, jak dle jejich názoru protiprávní a neetické jednání organizace zastavit jinak.

Na případu Benýšek je tragické, že mohlo jít o vzácný případ, který ukáže, že odhalovat nečestnosti, oznamovat křiváky a snažit se udělat svět spravedlivějším stojí za to a zákon o ochraně oznamovatelů v tom pomůže. Česká realita ukázala, že nestojí a nepomůže.

Kdo nyní bude ochoten oznámit nekalosti ve státní správě? Oznamovatelé i bez toho mají extrémně složitou pozici. Často musí svému svědomí obětovat svou kariéru a duševní zdraví. Jsou považováni za zrádce organizace. Za neobjektivní kolegy, kterým nelze důvěřovat. Jejich kariérní vyhlídky jsou podstatně redukovány. Dle velké analýzy podvodů ve firmách v USA

zaměstnanci, kteří oznamují porušení zákona, čelí významným problémům – v 82 procentech případů byli propuštěni, odešli pod nátlakem. Zpětně většina z nich uvádí: „Kdybych to měl udělat znovu, neudělal bych to.“

Přítom jsou oznamovatelé hlavním zdrojem potvrzených obvinění z nekalých a nezákonných postupů velkých firem. Alespoň v USA jsou zodpovědní za odhalení stejného počtu protizákonných případů jako auditóři a finanční regulátoři trhu dohromady.

Naopak, kde jsou oznamovatelé ignorováni, a tam, kde je korupce rozšířená, veřejní činitelé věří, že praktiky, jako je úplatkářství, msta a klientelismus, zůstanou nepotrestány. Do státní správy se pak selektují jednotlivci motivovaní spíše vlastním obohacením než touhou sloužit společnosti. Názorné jsou studie, které měří, jaká povolání si volí čestní a nečestní studenti. Třeba v Indii jsou lidé mířící do státní správy mnohem více ochotní podvádět a uplácat než ti, kteří míří do soukromého sektoru. Naopak v Dánsku, kde je státní zaměstnání prestižní

místo s etickým pathosem, volí veřejnou správu čestní a altruističtí absolventi škol.

Cílem zemí, jako je Dánsko, je vytvořit pro ty nejvíce kvalifikované a etické jednotlivce nejsnadnější cestu do státní správy. Úředníci, kteří výrazně pomohou druhým nad rámec svých povinností, kteří oznámí korupci, získávají ceny. Na druhém konci spektra jsou země, kde je státní správa dehonostována a bez rozumu redukována a kde je pak vyhledávána lidmi bez skrupulí. V laboratorní studii, kterou jsme s kolegy z Fakulty podnikohospodářské VŠE v Praze, Štěpánem Bahníkem, Markem Hudíkem a Nicolasem Sayem, nedávno uskutečnili v Česku, jsme potvrdili, že do veřejných pozic, kde se dá jednoduše podvádět, se selektují lidé, kteří ochotně podvádí. A co hůře, je-li jim ztížen vstup, třeba tím, že musí za pozici zaplatit – což v experimentu má simulovat náklady jako čas, nezbytné znalosti, nižší plat ve veřejné pozici atp. –, tím více podvádějí. Chtějí si totiž tyto náklady kompenzovat.

Okolnosti eventuálního propuštění Jana Benýška tedy představují alarmující signál pro Českou republiku, pokud jde o ochranu oznamovatelů a vůbec etického standardu veřejné správy. Bez účinného právního rámce a kultury podporující transparentnost a integritu riskuje český veřejný sektor nárůst nečestnosti a korupce. Pak bude obtížné do státní správy přilákat a udržet v ní jedince s vysokými etickými standardy, kteří mají zájem sloužit veřejnému dobru, a ne osobnímu prospěchu.

Autor je behaviorální ekonom, Fakulta podnikohospodářská VŠE v Praze

~
Země, kde je státní správa dehonostována a bez rozumu redukována, je pak vyhledávána zhusta lidmi bez skrupulí.

■ Fotokomentář

Pochmurná Ukrajina Ukrajinskí vojáci z 57. brigády připravují dělo do bojového postavení ve směru na Kupjansk v Charkovské oblasti na Ukrajině. Armáda země napadené sousedním Ruskem už ale začíná být značně vyčerpaná. Pětadvacet tisíc lidí před nedávnem poslalo prezidentu Volodymyrovi Zelenskému petici, v níž požadují, aby vojáci dostali jasný termín, kdy budou ze služby propuštěni. Proti příliš dlouhodobému nasazování vojáků, většinou ještě nedávno civilistů, už proběhly dva protesty na hlavním kyjevském náměstí. Ukrajina tvrdí, že má ve zbrani asi milion lidí. Není přitom jasné, jestli se jí daří získávat nové bojovníky. Její mobilizační program je státním tajemstvím. Ví se pouze, že odvodní důstojníci zastavují muže na ulici, v metru nebo na kontrolních stanovištích, kde jim rozdávají povolávací rozkazy. Pro válečnou morálku to není dobrá zpráva. Jak uvedla agentura Reuters, někteří sociologové upozorňují, že v zemi zavládla „pochmurná nálada“.

Foto: Profimedia

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

REDAKCE: 233 071 111
REDAKCE@HN.CZ
PŘEDPLATNÉ: 217 777 888
ADRESA:
PERNEROVA 673/47,
186 00 PRAHA 8

Vydává Economia, a.s.,
IČO 28191226

• Šéfredaktor
Hospodářských novin
Jaroslav Mašek

• Zástupci šéfredaktora
Milan Mikulka, Petr Honzejek,
Michaela Ryšavá

• Manažer redakce
Martin Denemark

• Náčelník Petr Honzejek

• Analytik HN Martin Ehl

• Domáci Michaela Ryšavá

• Zahraničí Tomáš Procházka

• Ekonomika Milan Mikulka

• Víkend Tomáš Procházka

• Pročte Gabriela Marešová

• Vedoucí vizuálního
oddělení Matej Slávik

• Zlom Zdeněk Fried

• Autor layoutu HN
Jan Vyhnánek

• E-MAILY:
jmeno.prijmeni@hn.cz

• PŘEDPLATNÉ
tel.: 217 777 888,
predplatne@economia.cz

• INZERCE:
inzerce@economia.cz

• MARKETING:
Eva Došková,
eva.doskova@economia.cz

• PŘÍJEM INZERCE
tel.: 233 073 169

Hospodářské noviny používají
zpravodajství agentur
ČTK a Thomson Reuters.

Tiskne: Czech Print Center –
tiskárna Praha a Ostrava

Četnost vydání:
pondělí až pátek,
místo vydání Praha

Autorská práva vykonává
vydavatel. Jakékoli užití
části nebo celku, zejména
rozmnožování a šíření
jakýmkoli způsobem
(mechanickým nebo
elektronickým) i v jiném
než českém jazyce
bez písemného svolení
vydavatele je zakázáno

Jednotlivé složky HN jsou
samostatně neprodejné.

© 2023 Economia, a.s.

Ročník LXVII

Nevyžádané příspěvky
se nevracejí

MK ČR E 4689

Audit nákladů: ABC ČR.

Hospodářské noviny

ISSN 0862-9587 (Print)

Hospodářské noviny

ISSN 2787-950X (Online)

Internet www.hn.cz

Kristýna Matějková
kristyna.matejkova@hn.cz

Jak si prodloužit život o 24 let: Jaká dávka alkoholu je ještě zdravá?

Přítuknout si s ostatními, vypít celý obsah drobné skleničky. Pálivá tekutina putuje hltanem, až skončí v žaludku. Tam se začne vstřebávat. Alkohol se dostává do krevního oběhu. Po 20 minutách cítíme jeho první účinky. Člověk si proto začíná připadat sebevědomě.

Třetí panák. Předchozí nabuzení vystřídá příjemný útlum. Nejen mozku, ale i dýchání. S každým dalším douškem klesá schopnost člověka ovládat své vlastní tělo. Reakce se zpomalují, rovnováha zhoršuje.

Další účinky přichází, když se alkoholické nápoje pijí pravidelně. V případě Česka tak činí téměř každý pátý člověk. Podle statistik Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti je v kategorii takzvaného rizikového pití až 1,7 milionu Čechů, častěji mužů. To znamená, že průměrně pijí více než čtyři sklenice alkoholických nápojů za den, v případě žen je to více než dvě sklenice. Každý den si alkohol dá 10 procent obyvatel starších 15 let.

~
Češi závislí na alkoholu podle dat Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti umírají v průměru o 24 let dříve.

Alkohol se tak v Česku dlouhodobě řadí mezi hlavní příčiny předčasných úmrtí. Češi závislí na alkoholu podle dat střediska umírají v průměru o 24 let dříve než běžná populace. A to ať už kvůli vyššímu počtu nehod, úrazů, sebevražd či otrav, nebo také propuknutí desítek nemocí.

Jak ukázala nedávná studie Americké společnosti pro výživu, dodržováním základních zdravých návyků si lidé mohou prodloužit život až o 24 let. HN přináší sérii textů, které tyto jednotlivé aspekty popisují. Představí pohledy odborníků a jejich tipy, jak s tělem i myslí pracovat co nejlépe a zvýšit si šance na dlouhý a hlavně zdravý život. Tématem šestého dílu je alkohol.

Občasná sklenička neuškodí?

Pokud jde o alkohol, odborníci mají jasno v jedné věci – neexistuje žádná zdravá prospěšná dávka. Domněnku o prospěšnosti občasné skleničky červeného vína už vyvrátila věda. I malé množství alkoholu zvyšuje riziko, že bude mít dotyčný problémy se srdcem a vysokým krevním tlakem.

„Žádná míra alkoholu není bezpečná, protože i dvojka vína, třetinka piva nebo malý panák, pokud je pijete jednou denně, procentuálně zvyšují riziko vzniku rakoviny,“ říká Anna Podzimková, adiktoložka z obecně prospěšné

organizace Magdaléna, která pomáhá léčit závislé.

Vzhledem ke způsobu konzumace pitím má podle ní alkohol nejčastěji vliv na trávicí trakt. Jeho rakovinotvorné účinky se pak obvykle projeví nádory v tlustém střevě nebo slinivce, ale také u žen karcinomem prsu a u mužů nádorem prostaty.

Významný je i vliv alkoholu na játra, která se mimo jiné starají o odbourávání škodlivin proudících do těla.

„Přes játra prochází okolo 95 procent přijatého alkoholu, je na ně tedy největší nápor,“ popisuje Podzimková.

Alkohol také játra zbytečně zaneprázdňuje, a nemají proto kapacitu detoxikovat tělo

od dalších škodlivých látek, jako jsou běžné bakterie nebo viry. Odolnost těla je tak daleko menší.

Dále dokáže alkohol zabít mozkové a další nervové buňky. „U dlouhodobých uživatelů to můžeme vidět v podobě neuropatie, kdy jim začínají odumírat nervová zakončení a oni přestávají mít cit v končetinách a přestávají je ovládat,“ říká Podzimková.

Podstatným způsobem také zhoršuje kvalitu spánku, jehož nedostatek vede k řadě dalších komplikací, které jsme popsali v předchozím díle tohoto seriálu. „Že člověk po alkoholu spí, jako zabítý, neznamená, že spí kvalitně. Nespí,“ doplňuje ředitel neziskové organizace Suchej únor Petr Freimann.

Den poté

O den později se zpravidla dostaví bezprostřední následky pití alkoholu známé jako kocovina. „Vlastně se v ten moment probírám z otravy. Tělo začne vnímat všechno, co v opilosti nevnímalo. Jelikož alkohol oslabil okolní vjemy, teď jsme na ně naopak přecitlivělí,“ popisuje Podzimková. Tělo začne produkovat stresový hormon kortizol. Je ve stresu.

Těmto účinkům lze do jisté míry předejít. Na trhu se k tomuto účelu prodává řada spe-

Hydratace a doplnění vitaminů a minerálů řeší ale pouze ty následky alkoholu, které se dostaví následující den. Negativním účinkům alkoholu na tělo, jako jsou nemoci srdce nebo onkologická onemocnění, se stoprocentně vyhneme jen tím, že žádný alkohol nepřijmeme.

I tyto účinky je však podle vědců možné zvrátit – poté co člověk alkohol omezí, vrátí se mu tlak na zdravou úroveň. Játra se zbaví velké zátěže a mohou se soustředit na odbourávání ostatních škodlivin.

S postupem času se také vrací do normálu spánek. „Z naší praxe mají lidé, kteří na měsíc vysadí alkohol, problém na začátku usnout, než se organismus vrátí do normálu,“ říká Freimann, jehož projekt Suchej únor každoročně motivuje Čechy po celý únor nepít.

Podle něj má smysl omezit alkohol i na tak krátký časový úsek v roce. Hlavní je podle jeho názoru uvědomění si, že člověk dokáže ovládat své pití a není jím naopak ovládaný. Učí se k alkoholu přistupovat daleko vědoměji.

Lidé, kteří se každoročně akce účastní, podle Freimanna nejčastěji uvádí, že měli bez pití čistou hlavu, lépe spali, měli více energie, zhubli, méně kouřili a více ušetřili. Většina z nich ale hlavně uvádí hrdost sama na sebe. „Střízlivost jim také často zachutná a konzumují pak méně,“ dodává.

Rizikové pití v Česku Podle statistik Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti je v kategorii takzvaného rizikového pití až 1,7 milionu Čechů. Foto: Midjourney AI

~
Lidé, kteří na měsíc vysadí alkohol, mají na začátku problém usnout, než se organismus vrátí do normálu.

cializovaných léků, které slibují příjemné ráno i po propité noci. Aby tyto medikamenty účinkovaly, musí podle Podzimkové obsahovat vitamin C, hořčík, vápník a zinek. „Tělo má v kocovině nedostatek volných iontů. Vyplavily se z těla, jelikož člověk zkrátka nadměrně močí.“ To také stojí za známou dehydratací organismu.

Zmírnit následky kocoviny je proto možné i v předstihu, pokud budete zmíněné látky přijímat i během pití. „Možná ještě důležitější je ale pití vody,“ doplňuje Podzimková. Doporučuje proto, aby člověk – pokud chce pít alkohol – jednotlivé drinky prokládal sklenicemi vody.

Jak alkohol účinkuje na lidské tělo

■ Alkohol v nižších dávkách dodává sebevědomí a nabuzuje, ve vyšších dávkách působí tlumivě. Člověk následkem požití velkého množství alkoholických nápojů přestává ovládat své tělo.

■ Dlouhodobé pití zvyšuje pravděpodobnost propuknutí rakoviny tlustého střeva nebo slinivky. Zhoršuje také činnost jater, kvalitu spánku, paměť nebo koncentraci.

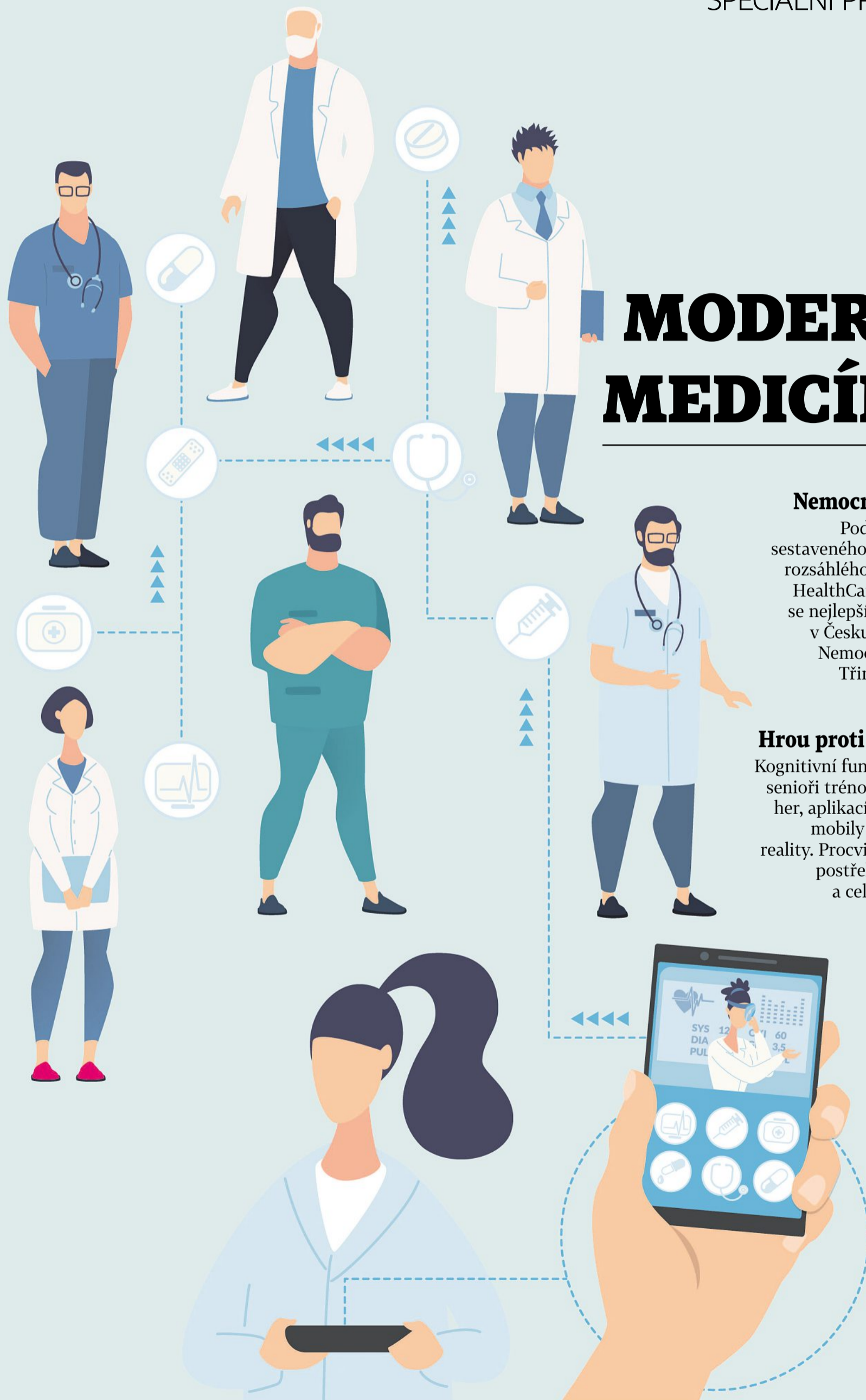
MODERNÍ MEDICÍNA

Nemocnice roku

Podle žebříčku sestaveného na základě rozsáhlého průzkumu HealthCare Institute se nejlepší nemocnicí v Česku letos stala Nemocnice AGEL Třinec-Podlesí.

Hrou proti demenci

Kognitivní funkce mohou senioři trénovat pomocí her, aplikací pro chytré mobily či virtuální reality. Procvičují paměť, postřeh, orientaci a celkově bystří vnímavost.

Nemocnice roku

V nemocnicích se zlepšuje komunikace a strava, s čekáním na zákrok jsou ale pacienti nespokojení

Anežka Hesová

anezka.hesova@economia.cz

Nastupovali jste do nemocnice s důvěrou? Vysvětlili vám případná rizika plánovaného zákroku srozumitelně? Jednali s vámi s úctou a respektem? Na podobné otázky odpovídalo v první polovině letošního roku téměř 129 tisíc pacientů a zaměstnanců 148 zdravotnických zařízení v Česku v rámci celostátního průzkumu Nemocnice ČR, který zaštiťuje organizace HealthCare Institute. Kromě bezpečí pacientů a spokojenosti zaměstnanců se hodnotilo také finanční zdraví a efektivní procesy zdravotnických institucí. Absolutním vítězem letošního ročníku se stala Nemocnice AGEL Třinec-Podlesí. Ta získala prvenství v souhrnu všech hodnocených kritérií a zároveň se umístila na první příčce v kategorii Bezpečnost a spokojenost zaměstnanců nemocnic.

Hospitalizovaní pacienti se v průzkumu vyjadřovali k přístupu nemocničního personálu, ale hodnotili také kvalitu stravy, úroveň hygieny, bezpečnost prostředí a včasnou reakci zdravotníků na případnou bolest. Nejspokojenější byli ve Fakultní nemocnici Ostrava a v Centru kardiiovaskulární a transplantční chirurgie v Brně. Z meziročního srovnání výsledků vyplývá, že se ve většině nemocnic zlepšuje ochota personálu vysvětlit pacientům srozumitelně možná rizika plánovaného zákroku či vyšetření. Pozitivní trend je vidět i u komunikace zdravotních sester a u spokojenosti s nemocniční stravou. Také do rozhodování o způsobu léčby se oslovení pacienti cítí být zapojeni lépe, než tomu bylo v předchozích letech.

Horší vysvědčení dostala zdravotnická zařízení od svých pacientů v otázce čekání na plánovaný zákrok nebo pobyt v nemocnici. Výsledky šetření ukazují, že čekací doba se u hospitalizovaných pacientů v posledních letech stále prodlužuje. Ubylo pacientů, kteří se nástupu do nemocnice dočkali do měsíce, a počet těch, kteří na zákrok museli čekat až tři měsíce, se za poslední tři roky téměř zdvojnásobil.

Délka objednacích termínů se ukázala být slabou stránkou zdravotnických zařízení i v průzkumu mezi ambulantními pacienty. Nejlépe si v této kategorii vedla Nemocnice Hranice, kde pacienti potvrdili nejkratší dobu čekání na objednání do ambulance. Pokud jde o čas strávený přímo v čekárně před ordinací, nejlepší výsledek si z průzkumu odnesla Karvinská hornická nemocnice.

Lékaře trápí přesčas a nedostatek kolegů

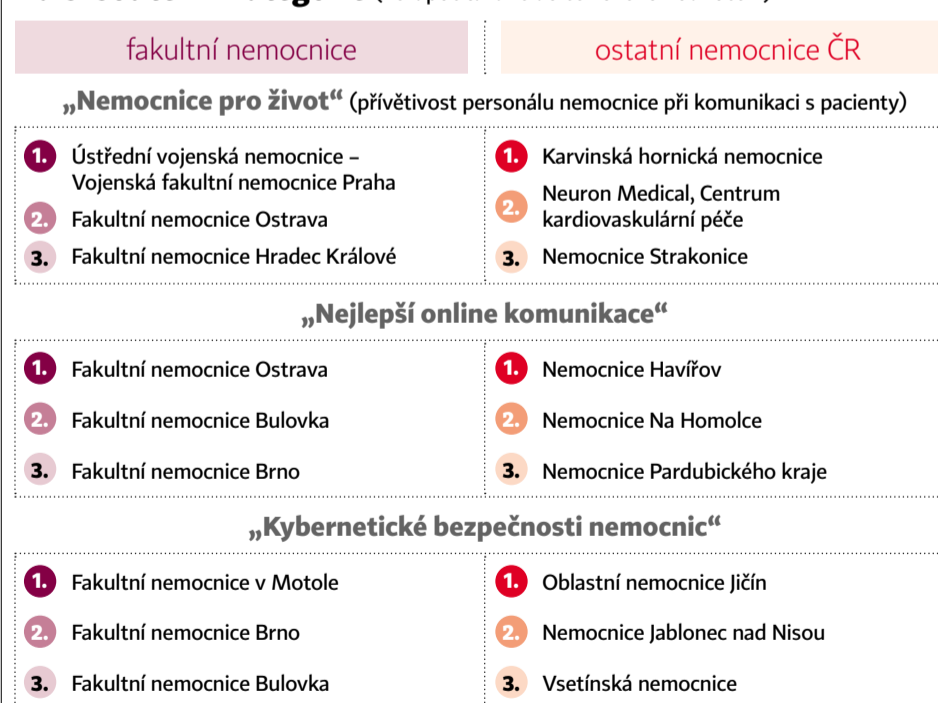
Kromě pacientů se projekt zaměřil i na zaměstnance nemocnic. Ti hodnotili bezpečnost svého pracoviště, fyzickou a psychickou náročnost práce, administrativní zátěž nebo například úroveň vybavení. Vyjadřovali se i ke své celkové spokojenosti a k tomu, co by je mohlo případně vést k odchodu ze zaměstnání. V roli zaměstnavatele nejvíc zazářila Fakultní nemocnice Královské Vinohrady a již zmíněná Nemocnice AGEL Třinec-Podlesí.

Smutným výsledkem je, že celková spokojenost lidí pracujících ve zdravotnických zařízeních meziročně mírně klesá. Oproti minulému roku označilo více zaměstnanců svou práci jako rozhodně psychicky a fyzicky náročnou. Upozorňují především na hrozbu syndromu vyhoření a nedostatek personálu, který způ-

Nemocnice ČR 2023

Další soutěžní kategorie (nezapočítávané do celkového hodnocení)

Zdravotní pojišťovna roku 2023

sobuje zvýšení nároků na stávající pracovníky. S tím souvisí přesčasová práce lékařů a ošetřujícího personálu, která je velkým tématem posledních let. Z výstupů šetření HealthCare Institute vyplývá, že kolem 16,5 procenta všech zaměstnanců nemocnic je nuceno pracovat přesčas „často“. Při detailním rozboru této odpovědi se ukazuje, že problém přesčasové práce trápí nejčastěji lékaře. Nejméně přesčasů v dotazníku přiznali zaměstnanci Vojenské nemocnice Brno.

Dotazník pro zaměstnance nemocnic zároveň umožňoval vyplnit oddělení, ve kterém zaměstnanci pracují. Ukázalo se, že nejspokojenější jsou zaměstnanci na oddělení gastroenterologie, hemodialýzy a kardiologie. Naopak nejmenší spokojenost vyjádřili pracovníci interních oddělení, psychiatrie a JIP.

Nemocnice v mobilu

V nejlepší finanční kondici jsou podle analýzy veřejných zdrojů Fakultní nemocnice Olomouc a pražská Nemocnice Na Homolce.

Zvláštní pozornost věnovali organizátoři průzkumu digitalizaci a online komunikaci nemocnic. V této oblasti se nemocnice soustavně zlepšují jak v uživatelské přívětivosti svých webových stránek, tak i v technické úrovni a schopnosti přizpůsobit se různým zařízením. „Zdravotnické instituce významně přesunuly své aktivity do online prostředí, ve kterém se mohou prezentovat a efektivně komunikovat s širokou veřejností. Požadavky na rychlejší vyhledání aktuálních informací, možnosti řešit záležitosti online a ideálně na různých zařízeních měly za následek, že se nemocnice a zdravotní pojišťovny snaží co nejvíce přiblížit svým klientům online cestou,“ potvrzuje zakladatel HealthCare Institute Daniel Vavřina. V online komunikaci se nejlépe daří nemocnicím v Moravskoslezském kraji, kde v této kategorii zvítězila Fakultní nemocnice Ostrava a Nemocnice Havířov.

Do analýzy kybernetické bezpečnosti zdravotnických institucí se zapojila společnost Mastercard, která k tomu poskytla neinvazivní nástroj RiskRecon. Ten jako nemocnice s nejlepší ochranou proti kyberútokům vyhodnotil Fakultní nemocnici v Motole a Oblastní nemocnici Jičín.

Kybernetické útoky zaměřené na zranitelnosti třetích stran v rámci digitálního dodavatelského řetězce jsou v poslední době na vzestupu. Zabezpečení citlivých dat v informačních systémech nemocnic je proto stále aktuálnější výzvou. „Mnohá rizika se dají snížit dodržováním základních pravidel kybernetické hygieny a jejich pravidelným hodnocením,“ doporučuje Lukáš Pokorný, ředitel produktů cyber & intelligence společnosti Mastercard pro střední Evropu. „Společnosti, které v rámci hodnocení RiskRecon dosáhnou nejhoršího skóre F, jsou v porovnání s nejlepšími až ve čtyřikrát větším nebezpečí kybernetického útoku a až čtyřicetkrát je u nich větší pravděpodobnost, že budou vydírány,“ dodává Pokorný.

Společně s hodnocením nemocnic proběhlo také ocenění nejlepších zdravotních pojišťoven. Žebříček vznikl na základě zkušeností pojištěnců a vedení nemocnic, kvality preventivních programů a analýzy finančního zdraví. Mezi sedmi národními plátců zdravotní péče zabodovala Zaměstnanecká pojišťovna Škoda. Z pohledu ředitelů nemocnic získaly pojišťovny nejvíce bodů za úroveň elektronické komunikace. Největší rezervy mají naopak v oblasti zohledňování kvality poskytované péče v úhradách.

• Rozhovor

Miroslava Kohoutová
miroslava.kohoutova@economia.cz

Vážných nemocí se více bojí muži, říká Karla Ašerová z EliteMedical

Karla Ašerová je spolumajitelkou a ředitelkou pražské privátní kliniky EliteMedical, která se zaměřuje na komplexní preventivní medicínu a onkologický screening. Věnuje se také oblasti v angličtině nazývané longevity, tedy tomu, jak maximalizovat pravděpodobnost, že se dožijete vysokého věku v plném zdraví. „Jeden z důvodů, proč jsem založila kliniku, byl, že mi zemřelo několik blízkých a já jsem začala přemýšlet, proč lidé umírají tak brzo a co by na tom šlo změnit,“ říká.

Chci se dožít stovky, co mám dělat?

Zamyslet se nad tím, jak žijete. Začít se o sebe starat teď a neodkládat to na zítřek. Je třeba se rozhodnout, že tu chcete být déle. A znamená to nejen chodit k lékařům na preventivní prohlídky, ale zaměřit se na to, jak žijete, jak a co jíte, jak spíte, hýbete se, fungujete. My pomáháme klientům s nastavením správného plánu péče, který bude šitý na míru, ale to první rozhodnutí je na nich.

Dbají lidé více na prevenci, nebo k vám přicházejí až za minutu dvanáct, když už cítí nějaký problém?

Musím říct, že vnímám ve společnosti pozitivní posun. Lidé se začínají více zamýšlet nad zdravím, řeší prevenci a s ní související longevity. Je to fantastické, protože prevence je jedna z těch opravdu smysluplných investic. Mezi našimi pacienty sice převažují muži, ale stále častěji přicházejí i ženy, které si řeknou, že si raději než nový módní doplněk zaplatí kvalitní péči. To dříve v takové míře nebylo a je úžasné, že se to děje. Díky tomu máme poměrně vysoký zachyt jak onkologických, tak kardiovaskulárních onemocnění a různých dalších poruch. Mimořádně, incidence nádorů v Česku je přibližně 590 na sto tisíc obyvatel. Jsme tak na šestnáctém místě v EU, co se týče incidence onkologických onemocnění.

Jaké jsou rozdíly v přístupech mužů a žen?

Muži se bojí víc vážných nemocí, a proto více řeší prevenci.

Z čeho mají čeští muži největší strach a na co se ptají nejčastěji?

Obecně se nejvíce bojí tří oblastí, které mohou částečně vyvstat z vysokého pracovního vytížení a stresu s tím spojeného. Jde o onkologické onemocnění, kardiovaskulární problémy a mentální zdraví. Právě u mentálního zdraví v poslední době můžeme pozorovat výrazně zvýšený zájem o odbornou pomoc a nárůst dotazů týkajících se práce se stresem, úzkostmi a depresí. U onkologických onemocnění se nejčastěji bavíme o prostatě a tlustém střevu.

Doteď jsem myslela, že o sebe více pečují ženy.

Některé ženy více pečují o svoji estetiku, ale skutečně ve využívání našich komplexních preventivních programů převažují muži. I u žen ale v posledních letech pozorujeme

vzrůstající důraz na péči o duševní zdraví. Nemyslím si, že by lidé nyní měli výrazně více psychických problémů než dříve, ale jednoznačně více lidí tyto problémy dnes aktivně řeší a staví se jim čelem, což je skvělé.

Jak funguje individualizovaná prevence?

Začíná se interním vyšetřením, při kterém se stanoví další preventivní kroky. Při nich pracujeme se znalostí daných onemocnění a statistikami jejich výskytu v dané věkové kategorii a pohlaví. Známe-li statistiku a anamnézu klienta, není nutné jej zatěžovat všemi vyšetřeními. Takže pokud víme, že muž ve věku 20 až 40 let má větší riziko rakoviny varlat, tak vždycky budeme chtít, aby absolvoval urologické vyšetření.

Co představuje obor Lifestyle Medicine?

Cílem Lifestyle Medicine je nalezení a odstranění skutečných příčin zdravotních problémů a předcházení civilizačním chorobám. Je ale

důležité, aby se opírala o vědecká fakta, protože dnes existuje spousta směrů jak v rámci výživy, tak medicíny, ale ne všechny jsou vědecky podložené, některé hraničí až se šarlatánstvím.

Platí to i v případě genetických testů?

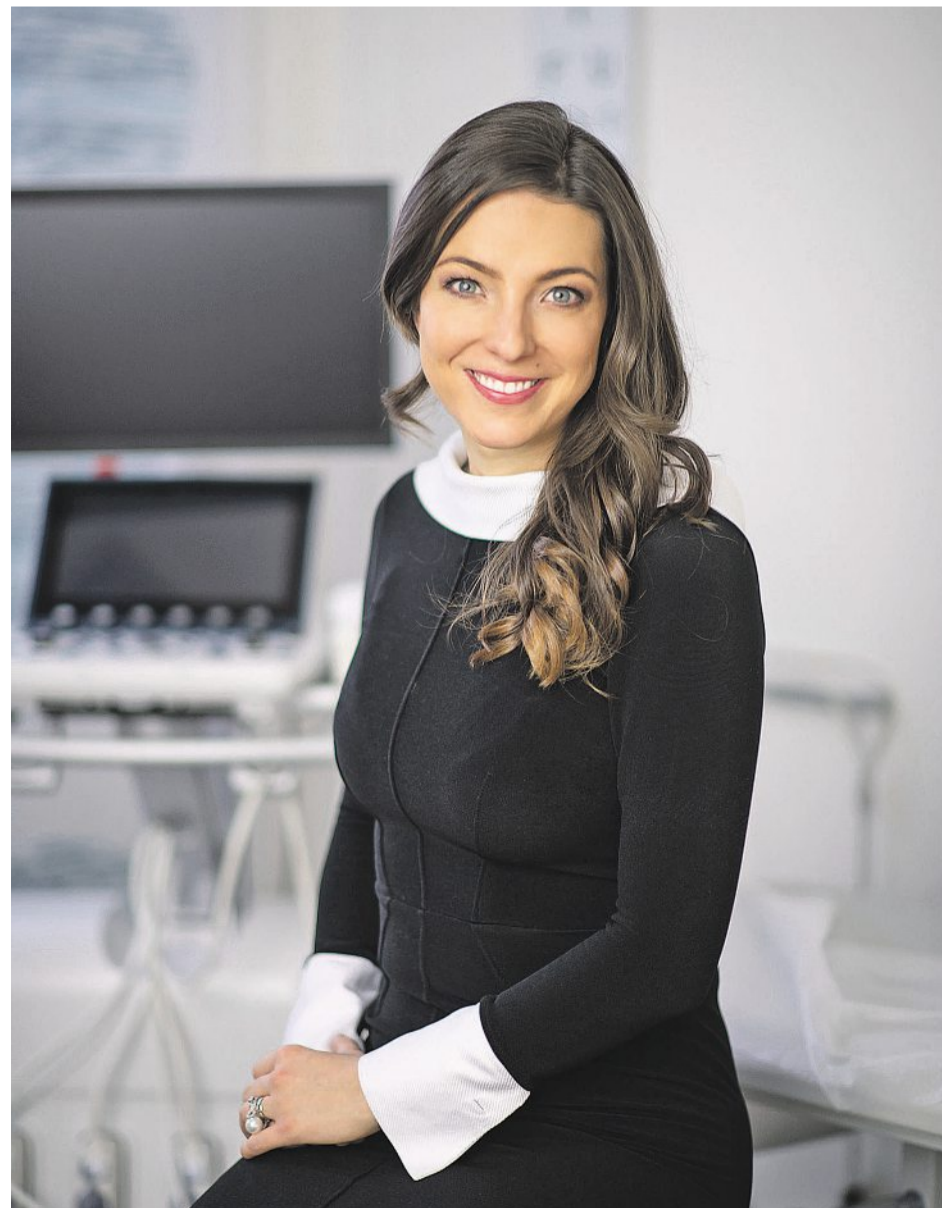
Také u nich je k dispozici velká komerční nabídka toho, co si můžete nechat otestovat, ale ne všechny testy na trhu jsou akceptovány klinickými genetiky. Genetické testy vám musí být někdo schopen také interpretovat, jinak je klient zahlcen obrovským kvantem informací, které mu nic neřeknou.

Obor lékařská genetika se zabývá nejen diagnostikou dědičných nemocí, ale i prevencí. Jedním z cílů je vyhledávání nosičů genetického onemocnění v rodinách a nastavení preventivních opatření, která pomohou včas odhalit možné příznaky či zabránit dalšímu onemocnění u budoucích generací.

Genetici se musí dívat na klienta z vědeckého hlediska, neříkat vám jen to, co chcete slyšet, ale i jaká jsou vaše reálná rizika. Známe-li je, dokážeme lépe postavit plán péče a cílit na potenciální problémy, kterým se snažíme předcházet. Nemůžeme ale klientovi slíbit, že všechno zařídíme, všechno umíme a všemu předejdeme, protože to by byla lež. Umíme však zvýšit pravděpodobnost, že zachytíme problémy včas.

Jak v longevity pomáhají genetické testy?

V longevity se používají nutrigenomické testy zabývající se optimalizací zdraví a prevencí nemocí pomocí úpravy životního stylu, stravy a doplňků stravy přízpusobených tak, aby kompenzovaly konkrétní nedostatky ve výživě nebo genetické predispozice. Výsledky testů vyhodnocují detoxikaci, zdraví kostí, zánět a oxidační stres, citlivost na inzulin, reakci na jídlo a metabolismus vitaminů, lipidů a methylaci.

Karla Ašerová (38), ředitelka a zakladatelka EliteMedical, kliniky komplexní, kardiovaskulární a onkologické prevence a také spolumajitelka EliteVoyage, cestovní kanceláře zaměřující se na plánování a realizaci luxusních cest na míru.
Foto: EliteMedical, Ija Hubálek

Jak se s těmito informacemi dá pracovat?

Zjistíte, co vám může způsobovat problémy a co vám naopak pomáhá. Na základě toho se dá vytvořit návod na správnou životosprávu.

Vnímáte, že se ve veřejném zdravotnictví začíná stále více dbát na preventivní opatření?

Ano, a prevence je jednou ze skutečně smysluplných investic. Například pokud v rámci onkologie zachytíte u klienta včas jakýkoliv zhoubný novotvar a zahájíte léčbu brzo, výrazně tím snížíte i její ekonomickou náročnost. V Česku máme dobré zdravotnictví, ale počet onkologických pacientů je stále vysoký a logicky se o všechny nedokáže zdravotní systém postarat včas. Je proto důležité, aby součástí prevence ve specializovaných zařízeních byla i schopnost ujmout se léčby, případně pacienta včas nasměrovat na specializovanou pracoviště.

Co to znamená?

Musíme být schopni pacientům nabídnout i léčbu. V rámci ambulantní péče nemůžeme samozřejmě poskytnout vše, ale pro takové případy spolupracujeme se specializovanými pracovišti. Je přece strašně říct klientce, našli jsme vám bulku v prsu, tady máte zprávu a běžte. Před nějakou dobou jsme u nás měli třicetiletou pacientku s velmi agresivním nádorem prsu, přišla k nám v pátek s tím, že si nahmatala bulku, v pondělí už byla na sonu, ještě ten den na mamografu, po výsledku biopsie byla velmi brzo zahájena léčba. Dnes už je po chemoterapii, odoperovaná, ozářená a já věřím, že bude žít dlouhý a plnohodnotný život. A to jsou příběhy, které jsou na jedné straně děsivé, ale na druhé straně, když víte, že jste průšvih zachytili včas a ten mladý člověk má za nějakou dobu stejnou šanci na hezký rodinný život jako kdokoliv, kdo je zdravotně v pořádku, tak víte, že to má smysl.

Jaký vidíte největší problém našeho zdravotnictví v souvislosti s longevity? Jde o trendy?

Nemyslím si, že problémem našeho zdravotnictví je absence moderních trendů. Spíše vidím problém v nedostatečné komunikaci mezi pracovišti a v absenci jednotného systému, ve kterém by lékaři viděli kompletní anamnézu pacientů. Nesdílení informací vede k tomu, že se některá vyšetření opakují a vznikají časové prodlevy, které mohou mít fatální následky.

Jaké oblasti prevence lidí často opomíjejí?

Jedna z nich je prevence melanomů, přitom kožní nádory patří k nejčastějším nádorům vůbec, a i když se o jejich prevenci ve společnosti mluví, většina lidí nám odpoví, že až do příchodu k nám žádné dermatologické kontroly neabsolvovali. Takže většinou přicházejí, až když si něčeho zvláštního všimnou nebo když se setkají s nemocí ve svém okolí. Často ve chvíli, kdy jim umře kamarád.

Dokážu si představit, že nastane v životě nějaký okamžik, kdy si člověk řekne, dobře, změním životní styl, chci se dožít vysokého věku. Jsou v tom ale lidé vytrvalí?

Je to různé. Někteří lidé v tom vytrvalí nejsou, ale my ano. Proto máme nastavené pro klienty plány péče, které nás upozorňují na vyšetření, jež by klient měl absolvovat. Vytrvalost je v prevenci nesmírně důležitá, a naopak nárazovost, kdy se například rozhodnete běžet maraton nebo držet drastickou dietu, vám může ublížit.

Jak pomáhají s longevity chytré technologie?

Už nyní se objevují různí pomocníci v podobě aplikací, kteří nám pomáhají nezapomínat na péči o sebe samotné. To, že máme chytré hodinky, které nás motivují k pohybu, je fantastické a jsou i klienti, kterým ukázaly riziko infarktu a oni přijeli do nemocnice za pět minut dvanáct. Technologie jdou dopředu a je dobré je využívat, ale nesmíme zapomínat na to, že v medicíně je potřeba převážně lidský faktor.

► Trénink mozku

Senioři bojují s demencí mobilem a VR brýlemi. Procvičují paměť, postřeh, orientaci a celkově bystří vnímavost

Zuzana Keményová

zuzana.kemenyova@economia.cz

Hráč stojí na střelnici a co chvíli kolem něj létají různé objekty. Pokud se objeví nebezpečné zvíře, třeba vlk nebo žralok, musí jej co nejrychleji sestřelit. Když ale vyskočí zvíře přátelské, například pes nebo ryбка, je úkolem hráče vůbec nevystřelit. Vypadá to jako online zábava pro náctileté, až na to, že hráčem není teenager, ale senior klidně daleko přes sedmdesát let. Pohybuje se ve 3D střelnici, nasazený má brýle pro virtuální realitu a jeho úkolem je nejen cvičit si postřeh, tedy co nejrychleji reagovat na podněty a střílet, ale také naučit se rychle rozlišovat různé typy podnětů a vmžiku se rozhodovat. Konkrétně tato hra je jednou z několika aplikací platformy Virtuální město, která je určena pro kognitivní trénink seniorů. Jejím úkolem je pomoci starším lidem s tréninkem mozku a předcházet tak rozvoji demence.

Takových platform a nejrůznějších typů tréninkových aplikací pro seniory v posledních letech vznikly v Česku desítky a každým rokem jich přibývá. „Moderní technologie hrají stále významnější roli, a to hlavně v diagnostice a prevenci Alzheimerovy choroby a dalších typů demence. Ačkoli jsou ve fázi vývoje slibné léky, víme, že prevence je zatím jediný efektivní krok, proto se technologie ubírají i tímto směrem,“ říká Lucie Hájková, konzultantka České alzheimerovské společnosti.

Technologie se nepoužívají k léčbě demence, ale především k diagnostice, prevenci a zkvalitnění života lidí s demencí. Jde například o telemedicínu, různá podpůrná zařízení v domácnostech lidí s demencí nebo trénink kognitivních funkcí. „Technologie určené pro kognitivní trénink jsou velkým přínosem,“ zdůrazňuje Hájková.

AI vytváří zprávy pro pacienty

Novinkou posledních let je především využití umělé inteligence. Pomáhá například s analýzou rozsáhlých datových sad pacientů, včetně obrazových a biochemických dat. Pomocí technik takzvaného strojového a hlubokého učení může AI identifikovat vzory a biomarkery, které jsou spojeny s Alzheimerovou chorobou. „To může pomoci při včasné diagnostice a rozlišení mezi Alzheimerovou chorobou a jinými formami demence,“ přibližuje Hájková.

Alzheimer Europe, které je Česká alzheimerovská společnost součástí, se například zapojila do projektu AI Mind. Jde o pětiletý

projekt financovaný z evropského programu Horizont 2020, který začal v březnu 2021. Jeho cílem je vytvořit digitální nástroj pro screening mozkových spojení a odhad rizika demence u lidí, kteří jsou postiženi mírnou kognitivní poruchou. Nástroj z tohoto projektu by měl najít dysfunkční mozkové sítě a také odhadnout riziko demence. Výsledkem by měly být personalizované zprávy pro pacienty, na jejichž základě bude možné doporučit další lékařský postup.

Hodně se toho v této oblasti děje i v Česku. Letos byla například představena mobilní aplikace Terrapino, která cílí na zhodnocení rizika vzniku demence a nabízí možnosti zákroku. Uživatelé informuje, motivuje a odměňuje za zdravý životní styl a nabízí také drobné hry a úkoly pro trénink mozku. „Zakomponování her do tréninkových programů může být zábavným a motivujícím způsobem, jak posilovat paměť, pozornost, rychlost myšlení a jiné kognitivní funkce. Nejčastěji využívané aplikace jsou například Lumosity, Peak nebo Elevate. Oblibu získávají i aplikace na učení jazyka, například Duolingo,“ pokračuje Hájková.

Konkrétně aplikace Lumosity je program pro trénink mozku s více než padesáti hrami, které navrhli neurovědci a jež zlepšují kognitivní dovednosti tím, že je opakovaně procvičují. Nejprve uživatelé absolvují vstupní fit

test, aby si stanovili základní skóre ve třech hrách a zjistili, jak jsou na tom ve srovnání s ostatními ve své věkové skupině. Poté Lumosity vytvoří personalizovaný tréninkový program z her, jež jsou navrženy, aby pro každého hráče představovaly výzvu v pěti základních oblastech, které jsou pro jeho rozvoj nejdůležitější. Jednou z paměťových her na Lumosity je například hra Tidal Treasures – hráči vidí předměty v přílivu, klepnou na jeden předmět a musí si zapamatovat svou volbu. Když se obrazovka obnoví s dalšími věcmi, musí uživatel vybrat novou, kterou předtím ještě nevybral.

Expertka: nácvik je zábavnější

Vědkyně Iveta Fajnerová vede Centrum virtuální reality v duševním zdraví a neurovědách patřící pod Národní ústav duševního zdraví (NÚDZ) v Klecanech u Prahy. Právě NÚDZ stojí také za vývojem aplikace Virtuální město, která obsahuje například zmíněnou střelnici. Fajnerová říká, že nové technologie využívají v zásadě již tradiční přístupy k tréninku paměti a dalších poznávacích funkcí. „Tím hlavním je využití principů neuroplasticity a podpory učení díky opakování činností a úkolů metodou drilu. Právě nové technologie zde mohou být nápomocné tím, že umožňují opakovaný nácvik činností záživnější nebo i zábavnou formou, což může seniora motivovat k jeho dodr-

žování a opakování,“ míní Fajnerová. Technika prý pomáhá zejména s automatizací tréninku, který pak nastaví další úroveň obtížnosti podle předešlého výkonu seniora.

Fajnerová zmiňuje také tréninky paměti využívající virtuální realitu. Uplatňují se stále častěji, protože dokážou snadno simulovat činnosti denního života. Právě to umožňuje trénovat každodenní dovednosti v bezpečném prostředí. „Aby byl trénink účinný, je zapotřebí dlouhodobé a intenzivní procvičování. Tréninkové programy proto probíhají v řádu několika týdnů až měsíců a senior by měl cvičit alespoň dvakrát týdně,“ doporučuje Fajnerová.

Seniory nejvíce baví relaxace

Jedním z míst, kde virtuální realitu už v praxi používají, je centrum Alzheimer Home Průhonice. Zatím ji tu nasazují ve zkušebním režimu. „Jde o obdobnou technologii, jaká se využívá například u počítačových her, jen s tím rozdílem, že ta naše je zaměřena na trénink kognitivních funkcí nebo na uvolnění a odpočinek,“ říká Vladislav Podracký, mluvčí skupiny Penta Hospitals, která je provozovatelem tohoto zařízení.

Kromě toho tu využívají také technologie založené na bázi elektromagnetického vlnění o různých vlnových délkách, zjednodušeně řečeno různé formy světelné terapie. V Alz-

Pojď se projít nebo si zastřílet VR brýle přenesou pacienty prakticky kamkoli. Kromě cestování a procházek po příjemných místech umožňuje virtuální realita i cvičení postřehu a paměti. Senioři tak mohou střílet ve střelnici nebo nakupovat podle seznamu, který si zapamatují.

Foto: Alzheimer Home

~
„Nejraději mám, když jdeme hned ráno na pláž. Venku je ošklivo, mrholí a my si s holkama popijíme kávu na umělém slunci, s nohama ve vyhrátém písku. Dcera si myslela, že jsem se zbláznila, když mi volala a já jí řekla, co dělám, ale jak přijela, tak to pochopila. A prý mi to moc závidí.“

Eva S., 86 let, klientka AH Průhonice

~
Pan Honza se diskrétně usmívá a špitá sestřičce, jestli by mohla zapnout „ty tanečnice“. „Nejsou to žádné sprostárny, ale hezké tanečnice, které tančí jen pro mě. Pořád jsem chlap a rád se podívám na pěknou ženu. A pak mě s těmi brýlemi baví cestování a příroda. Taký jsem myslel, že se už nikdy nepodívám k moři, ale já dopoledne chodím na pláž, kde je to jako u moře, a třeba i ty brýle mi tam zapnou a to je pak úplně, jako bych byl na Jadranu.“

Jan H., 81 let, klient AH Průhonice

Rizikové faktory demence

- nedostatek pohybu
- kouření
- nadměrné pití alkoholu
- znečištěné ovzduší
- úraz hlavy
- nedostatek společenských kontaktů
- nižší vzdělání
- obezita
- vysoký krevní tlak
- cukrovka
- deprese
- zhoršení sluchu

Alzheimerova nemoc

- Způsobuje degeneraci a smrt neuronů v různých oblastech mozku.
- Celkově je v Česku podle Ústavu zdravotnických informací a statistiky (ÚZIS) v současné době asi 100 tisíc lidí s Alzheimerovou nemocí.
- V roce 2030 jich bude zhruba 174 tisíc.

heimer Home Průhonice jde například o fototerapii, ve zlínské provozovně zase o metodu snoezelen, která světlo kombinuje ještě s dalšími vjemy, využívá i zapojení hmatu, čichu nebo sluchu klientů. „V těchto případech jde sice o méně sofistikovanou technologii, ale o to více účinnou například při uvolňování stresu,“ dodává Podracký.

Většina klientů v alzheimer centrech jsou lidé, kteří se v životě setkali s vyspělými technologiemi jen málo. To je podle vedoucích centra limitující i pro jejich vyžití. Někteří klienti na technologie reagují zdrženlivě, jiní nadšeně. Důležité prý je, aby technologie byla uživatelsky přívětivá, jednoduchá na ovládní. „Jednoznačně pozitivně přijímají fototerapii, která imituje sluneční svit a má velmi pozitivní dopady na zklidnění například u stresových situací, deprese nebo úzkosti. U virtuální reality jsou pozitivní reakce především na takzvané relaxační programy, kdy se klient pohybuje v jemu blízkém prostředí, jako je třeba zahrada, les nebo moře,“ říká ředitelka Alzheimer Home Průhonice Marta Hrdonková.

U programů, které spojují virtuální realitu s různými stimulačními a tréninkovými pro-

Jako skutečné. Jedna ze scén virtuálního města, takzvaného VR city. Jde o město pro kognitivní trénink seniorů. Za aplikaci stojí Národní ústav duševního zdraví a studio 3dsense. Foto: archiv NÚDZ

gramy, je to prý složitější. Vše se odvíjí od rozsahu poškození kognitivních funkcí nebo hybnosti konkrétního klienta. „Pro někoho je plnění jednoduchých úkolů v tomto prostředí z důvodu fyzických nebo mentálních omezení stejně vyčerpávající jako v reálném světě. Ovšem jiní si virtuální realitu vysloveně užívají a neskutečně je baví,“ srovnává Hrdonková.

A jaké mají terapie s moderními technologiemi výsledky? Podle Ivety Fajnerové lze na základě přehledových studií říct, že programy kognitivní intervence i za použití moderních

technologií u seniorů zlepšují obecně i specifické kognitivní funkce bez ohledu na počáteční úroveň. U starších lidí s demencí dochází dle studií navíc i ke zpomalení úbytku kognitivních funkcí a ke zlepšení aktivit denního života. „Tyto přínosy se ve studiích udržely po dobu dvou měsíců až pěti let. Přesto však nelze jednoznačně potvrdit, že každý trénink mozku je efektivní, a je potřeba u každé metody zvlášť provést studie efektivity a hodnotit dopad jak okamžitý, tak i dlouhodobý,“ připomíná Fajnerová.

~
Paní Jiřinka se díky virtuálnímu cestování podívala do rodných Košic. „Přes třicet let jsem tam nebyla a tyhle kouzelné brýle mě tam dovedly. Tohle cestování je pro moje starý kolena jediný možný. A ještě mě napadá, že mě baví pozorovat v těch brýlích zvířata, pořád máchám rukama, jak bych se jich chtěla dotknout,“ odpovídá na otázku, co se jí na virtuální realitě líbí.

Jiřina P., 93 let, klientka AH Průhonice

Mezinárodní studie s názvem FINGER (The Finnish Geriatric Intervention Study to Prevent Cognitive Impairment and Disability), která probíhá od roku 2009, na poměrně velkém vzorku 1260 účastníků zase ukazuje, že ještě účinnější jsou multidimenzionální přístupy, které kombinují jak trénink paměti, tak fyzické cvičení, společenský kontakt a případně léčbu chronických onemocnění. Skupina dosáhla během dvouletého období o 25 procent vyššího celkového zlepšení kognitivních funkcí než kontrolní skupina, u níž výcvik neprobíhal.

Inzerce

AI ve zdravotní péči a diagnostice

AI (umělá inteligence) je v současnosti jedním z nejskloňovanějších termínů v celé řadě oborů. „Umělá inteligence má obrovský potenciál v oblasti zdravotnictví. Vylepšuje kvalitu diagnostických snímků, urychluje postupy díky automatizaci a umožňuje rychlejší a přesnější diagnostiku. Pomáhá včasné detekci onemocnění, poskytuje cenná měřítka pro lepší pochopení pacientova zdraví“ - tak popisuje možné benefity populární AI systém ChatGPT. Je tomu skutečně tak? Podívejme se na vývoj ultrazvukových diagnostických přístrojů GE HealthCare, které jsou dobrým příkladem investic právě do AI.

Vivid, Logiq, Voluson, Venue, Versana...

Všechny řady diagnostických ultrazvukových systémů GE HealthCare využívají, u nových modelů, prvky AI. Co konkrétně dovedou?

- **Ušetřit čas při vyšetření** - nástroje jako Auto Doppler Assistant, AI View Recognition, Auto VTI nebo Auto B-lines snižují počet úkonů a stisknutí tlačítek o více než 80 %. SonoLyst/R umí auto-

matically rozpoznat aktuální zobrazení, identifikovat anatomii, a automaticky změřit fetální biometrická data. Dalšími nástroji, které šetří čas prostřednictvím **automatických měření a výpočtů** jsou například nástroje OB Measure Assistant pro automatická měření plodu nebo AI Auto Measure 2D v kardiologii, které automaticky provedou dostupná měření velikosti LV na aktuálním ultrazvukovém snímku.

- **Automaticky rozpoznávat anatomické struktury** - SonoLyst/live, nejpokročilejší stupeň automatizace, který

je dostupný na ultraprémiovém systému **Voluson Expert 22**, automaticky **rozpozná, pořídí a uloží** snímky důležitých anatomii, bez přerušení skenování nebo nutnosti „zmrazit“ obraz. Jednoduše skenujete a systém ukládá ty správné snímky za vás. Dalším z nástrojů je například Whizz Label, který umožňuje, na aktuálním ultrazvukovém snímku, **automaticky označit** orgány v krajně břišní.

- **Nabídnout „chytrého“ průvodce skenováním pro méně zkušené uživatele** - SonoLystX může být váš virtuální ultrazvukový „expert“. Systém funguje jako on-line „osobní“ **skenovací asistent**, který porovnává nasnímané ultrazvukové snímky se standardizovanými projekcemi tak, aby se při vyšetřování uložila a změřila všechna potřebná data předem předdefinovaného vyšetřovacího protokolu.

Data, data a ještě jednou data

Cestu každého pacienta provází obrovské množství dat. GE HealthCare disponuje, pro zpracování tohoto oceánu

informací, datovou platformu **Edison**, která je pomocí umělé inteligence převádí na využitelné poznatky. Takto zpracovaná data pak pomáhají AI nástrojům jakými jsou například **LOGIQ Breast Assistant**, který pomáhá, na základě strojového učení na 400 000 snímcích, automaticky klasifikovat a změřit **nálezy v prsní tkáni**.

Budoucnost lékařské péče

Stejně jako ve všech odvětvích, tak i ve zdravotnictví může využití umělé inteligence znamenat obrovskou výhodu. Hlavní výzvou je naučit se nástroje efektivně využívat a zároveň si zachovat kritický nadhled. Hlavní roli stále hrají lékaři, jejich zkušenosti a intuice. I při využívání pokročilých nástrojů je to stále lékař, který potvrzuje správnost nálezů a činí závěry pro stanovení dalších postupů.

Jedna věc je ale zřejmá, diagnostika pomocí ultrazvukových přístrojů bude stále rychlejší, přesnější a lékaři se budou moci rychleji učit a zdokonalovat své schopnosti. ■

Ultrazvukové přístroje GE HealthCare podporující AI nástroje

E.M.S. Autorizovaný distributor
ELECTRIC MEDICAL SERVICE S.R.O. GE HealthCare

HN062858

Umělé oplodnění

Michaela Prešinská

michaela.presinska@economia.cz

O založení rodiny uvažujte ve dvaceti. Kolem neplodnosti panuje řada mýtů, varují kliniky

Od narození prvního „dítěte ze zkumavky“ uplynulo 45 let, během kterých pomohla asistovaná reprodukce na svět více než dvanácti milionům dalších dětí. Možnosti medicíny za tu dobu výrazně postoupily, přesto problémům se založením rodiny stále čelí každý šestý člověk. Na specializované kliniky se navíc obracují ženy ve stále vyšším věku, což účinnou pomoc komplikuje. Obor čelí také zkráceným informacím o plodnosti a chybějícímu systému prevence, varují lékaři.

„Za minulý rok se podle registru reprodukčního zdraví narodilo za pomoci specializovaných klinik pět procent českých dětí. Problém s neplodností v tuzemsku ale stále stoupá. Hlavně kvůli trendu odkládání těhotenství,“ říká šéf největší české reprodukční kliniky Reprofit Pavel Otevřel. S tím souhlasí i vedoucí lékařka kliniky IVF CUBE Hana Višňová. „Nějde o to, že by bylo více neplodných lidí, ale klesá úspěšnost léčby neplodnosti. Zakládání rodiny řeší lidé pozdě,“ vysvětluje.

Lékaři prohlásí pár za neplodný po roce neúspěšného snažení o dítě. Podle dat Světové zdravotnické organizace si takovou diagnózu během života vyslechne přibližně 17,5 procenta dospělé populace. Jde tedy o každého šestého člověka, muže i ženu.

Odsouvání rodičovství na stále pozdější dobu potvrzuje i Český statistický úřad. Upozorňuje na zvyšující se věk prvorodiček. Ten v loňském roce překročil hranici třiceti let. „Lidé si často myslí, že plodnost mají pod kontrolou, pokud žijí zdravě a cvičí. Ženy též podléhají mylné představě, že antikoncepce či metoda social freezing (odebrání a zmrazení vajíček – pozn. red.) jsou spolehlivými způsoby, jak odložit těhotenství na pozdější věk, aby se mohly věnovat kariéře. Když se potom pro založení rodiny rozhodnou, bývají zaskočené,“ upozorňuje Višňová.

Kvalita vajíček ženy se totiž s přibývajícím věkem snižuje, stejně jako šance na otěhotnění. Nejplodnější období končí ve věku pětatřiceti let. Nejzdravější vajíčka pak mají pacientky kolem pětadvacátého roku života. „Ženy se rodí se zhruba půlmilionem vajíček a od puberty se jejich číslo jen snižuje. Kolem padesáti let pak žena vajíčka nemá a přichází menopauza,“ popisuje Višňová.

Jedním z nejpoužívanějších a nejefektivnějších způsobů léčby neplodnosti je metoda in vitro fertilizace, zkráceně IVF, od které je odvozená známá fráze „dítě ze zkumavky“. Žádná zkumavka ale roli v procesu, který umožňuje splnutí vajíčka se spermií mimo tělo, nehraje. Ke spojení buněk dochází za pomoci laboranta ve skleněné nebo plastové nádobce. Vzniklá embrya jsou potom několik dní uchovávána mimo tělo ženy. Nejlepší z nich pak lékař přeneše do její dělohy.

Při výběru embrya, které má nejvyšší šanci na uchycení v těle matky, Otevřelovi a jeho týmu pomáhá umělá inteligence. Kvalitu buňky počítač rozpozná ze snímků z kultivačního inkubátoru, přístroje, ve kterém lékaři uchovávají oplozená vajíčka v prvních pěti až šesti dnech vývoje. Jeho součástí je i kamera, která embrya pravidelně snímá. „Program nic nevyuměluje, ale pomáhá embryologům s analyzováním dat. Dopad umělé inteligence na obor se bude v budoucnu zvyšovat. Firmy zaměřené na její vývoj již nabízejí komplexní řešení AI, ať už jde o sledování provozu v laboratoři, teploty našich pracoven, hodnocení spermií nebo komunikaci s budoucími rodiči,“ vysvětluje Otevřel.

Umělá inteligence, kterou laboranti v Reprofitu využívají, má v paměti množství snímků

embryí, ze kterých se v minulosti děti narodily. Srovnáním hledá klíčové body odlišující zdravou buňku od té, jejíž šance na uchycení v těle matky je nižší. „Každá klinika už AI používá. A ta, co ne, je pozadu,“ hodnotí využití nástroje Štěpán Machač, předseda Sekce asistované reprodukce České gynekologické a porodnické společnosti v rámci České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně.

Mladí musí myslet na prevenci

Pomocí v boji s neplodností může zmiňovaná metoda social freezing, která ženám umožňuje mít dítě z vlastního vajíčka i po čtyřicítce. Podle oslovených lékařů je často efektivní, pacientka ale musí vyhledat pomoc včas. „Když použijeme vajíčko, které si zájemkyně nechala zamrazit ve dvaceti letech, má i ve čtyřiceti stejnou šanci na otěhotnění. Všechna ostatní rizika, jako jsou vysoký tlak, obezita nebo cukrovka, dnes už umíme zvládnout,“ říká k problematice Machač. Podle Višňové to však tak jednoznačné není. „Ačkoli se může ženám prostřednictvím IVF ve starším věku podařit otěhotnět, mají stále vyšší riziko komplikací. Nemusí to dopadnout dobře,“ varuje.

Podle Machače je běžné, že páry začnou rodinný život řešit pozdě. „Mnohem častěji metodu zmrazení využívají ženy starší pětatřiceti let. To už nemá smysl,“ popisuje a dodává, že dosud se žádné zemi nepodařilo mladé ženy ke zmrazení vajíček efektivně motivovat. Problém může být i v ceně metody. Dnes si zájemkyně za proceduru zaplatí zhruba 35 tisíc korun. „Doufáme, že v budoucnu pomohou s platbou pojišťovny,“ podotýká lékař.

mobilu v kapse nebo pokládáním notebooku na klín. Obojí může spermie přehřát. Riziko představují i produkty, které jsou vyráběné z termopapíru, jenž obsahuje látku zvanou bisfenol A,“ doplňuje Otevřel. Může jít o jízdenky do MHD, látku, která poškozuje spermie, lze podle expertů ale najít také najít v lahvích balené vody nebo v přiborech.

Genderová nerovnost i v léčbě neplodnosti

Dotazník fondu ProPlodnost během čtyř měsíců vyplnilo více než dva tisíce lidí, převážně ve věku 20 až 39 let. „Zájem i zpětná vazba od zapojených potvrdily, že lidé mají o plodnosti nedostatek informací. Nemluvě o chybějící prevenci, kterou si ženy často mylně zaměňují s prohlídkou u gynekologa. U mužů dokonce absentuje úplně,“ varuje Višňová.

Preventivní prohlídka u žen zahrnuje krevní test a ultrazvukové vyšetření, u mužů pak lékaři zkoumají množství a stav spermií. „Muži dnes mají v ejakulátu průměrně o 60 procent spermií méně než jejich otcové. Nemluvě o tom, že s narůstajícím věkem se postupně snižuje kvalita spermatu a stoupá pravděpodobnost výskytu různých mutací a poškození DNA. Počet přicházejících na preventivní spermioqram ale stále klesá,“ říká primář urologického oddělení v Příbrami Pavel Hanek.

V současné době už se neplodnost nedá považovat pouze za ženský problém. Statistiky ukazují, že ve čtyřiceti procentech případů je problém s početem na straně ženy, stejné procento diagnóz neplodnosti reprezentují muži. Navzdory tomu pojišťovny hradí asistovanou reprodukci pouze na rodné číslo ženy, a to i v pří-

Neopřetržitý dohled. „Nezbytnou součástí IVF kliniky jsou inkubátory s kamerou. Můžeme tak sledovat, jak se jednotlivé plody vyvíjí v reálném čase. Vše se nahrává, abychom případně mohli zjistit, proč a kdy nastaly změny,“ popisuje vedoucí laboratoře Renata Hüttelová. **Foto: Michaela Prešinská**

Muži dnes mají v ejakulátu průměrně o 60 procent spermií méně než jejich otcové. Nemluvě o tom, že s narůstajícím věkem se postupně snižuje kvalita spermatu.

Motivaci by pro mladé Čechy mohl představovat i bezplatný online test plodnosti, který letos v létě spustil Nadační fond ProPlodnost. Po vyplnění jednoduchého formuláře mohou zájemci získat základní představu o svém reprodukčním zdraví a rizicích, která ho ohrožují. Mezi ty nejčastější u žen patří věk, hormonální poruchy, záněty, pohlavní nemoci nebo například endometrióza.

U mužů pak kromě stáří plodnost negativně ovlivňuje zejména teplota. „Když chlap každý den sedí na kole a zahřívá si varlata, genetický materiál to poškodí,“ vysvětluje Machač. Podle Otevřela má na tvorbu semene vliv i životní prostředí. „Není vhodné vystavovat se elektromagnetickému záření, například nošením

padě, že je neplodný její partner. Po vyčerpání pokusů musí pacientka hradit terapii z vlastní kapsy. Cena jednoho pokusu pak může podle Otevřela vyjít od sedmdesáti do sta tisíc korun.

„Přestože podle zákona mohou o asistovanou reprodukci žádat společně pouze muž a žena představující neplodný pár, fakticky léčba spočívá v provedení umělého oplodnění ženě, a tedy nedává věcně příliš smysl hradit tuto léčbu mužům,“ říká mluvčí ministerstva zdravotnictví Ondřej Jakob. Podle Višňové je ale zvláštní, že muž v budoucnu může absolvovat další cykly hrazené pojišťovnou s případnou novou partnerkou, která dříve léčbu neabsolvovala. Bývalá partnerka neplodného muže už tuto možnost nemá.

Chráníme české nemocnice před kybernetickými hrozbami

ANECT

Nemocnice a zdravotnická zařízení jsou již několik let za sebou na prvním místě v seznamu cílů kybernetických útoků. Útoky na ně jsou častější než útoky na banky či výrobní podniky. Útočníci si nemocnice vybírají především proto, že jsou z jejich pohledu snadným cílem a zároveň je u nich velká šance, že zaplatí případné výkupné. Mimo jiné proto, že zastavení jejich provozu může mít přímý vliv na lidské životy. Jak se mohou nemocnice podobným útokům bránit?

Pokračující digitalizace ve zdravotnictví s sebou přináší logicky také nárůst takzvané zásahové plochy, tedy cest, kudy lze interní systémy napadnout. Každý nový ICT systém, nová aplikace, nové zdravotnické zařízení připojené do sítě... to vše jsou potenciální nové dveře, kudy je možné vstoupit dovnitř a provést útok na všechny ostatní systémy. Digitalizace je přítom v nemocnicích často rychlejší než tempo zvyšování kybernetické odolnosti a modernizace používaných systémů a aplikací. Staré „dluhy“ v technickém, finančním či personálním zajištění kyberbezpečnosti se tedy často nejen nedaří snižovat, ale naopak se kumulují, což je pro útočníky něco jako pozvánka k prostřené tabuli.

Kybernetický útok může nemocnici zcela vyřadit z provozu, obnova všech systémů přitom trvá i déle než rok

Do seznamu nejvýznamnějších hrozeb pro zdravotnický sektor patří především ransomware útoky, během kterých útočníci zašifrují interní systém a pro jeho opětovné zpřístupnění požadují výkupné. K závažným útokům tohoto typu v minulých letech došlo několikrát i v Česku. Některé nemocnice se s jejich následky přitom potýkají dodnes. Dalším velkým problémem může být pro nemocnice krádež citlivých dat o pacientech. S oběma typy útoků úzce souvisí phishingové útoky na zaměstnance s využitím metod sociálního inženýrství, které stojí často na počátku těch nejzávažnějších útoků. V budoucnu můžeme také čekat rostoucí počet útoků proti konkrétním zdravotnickým přístrojům (vyřazení CT či magnetické rezonance apod.).

Prevence je vždy několikanásobně levnější než akutní péče

Stejně jako v případě péče o pacienty je i v kybernetické bezpečnosti mnohem levnější a výhodnější dbát na prevenci než řešit následky špatného životního stylu a zanedbaných preventivních prohlídek. Finanční ředitelé jsou často překvapeni tím, že poctivé řešení kyberbezpečnosti bohužel vyžaduje značné finanční zdroje, a to nejen na provoz technických IT nástrojů, ale také na zajištění potřebných lidských zdrojů nebo na jejich nákup formou služby. I pokud se na tyto částky však podíváme například v desetiletém horizontu a sečteme veškeré náklady na prevenci, stále je výrazně levnější než boj s následky úspěšného útoku. Ze známých českých příkladů totiž víme, že tyto náklady mohou dosahovat stovek milionů korun.

Dobrá prevence sice útočníkům nezabrání v tom, aby se o útok pokusili, ale výrazně snižuje jejich úspěšnost. Organizace, které mají kva-

litně řešenou kyberbezpečnost, mají několikanásobně nižší procento úspěšných útoků, a jejich následky jsou navíc mnohem menší.

Každá drobná změna se počítá, důležité je začít

Stejně jako u zdravého životního stylu také v kybernetické oblasti je především potřeba začít něco dělat. Nemusíte hned zkoušet uběhnout maraton, stačí začít chodit na procházky. Potřeby jednotlivých nemocnic jsou v tomto ohledu různé. Při určitém zobecnění ale doporučujeme především následující tři kroky:

Prevence musí mít podporu vrcholového managementu, protože ten nakonec rozhoduje o tom, kam alokuje omezené finanční zdroje. Management by měl rozumět rizikům, kterým nemocnice čelí, a tomu, jak vážné jsou zranitelnosti interních systémů. K tomu může pomoci například vhodné vzdělávání.

Pokud se rozhodnete zlepšit kybernetickou odolnost, je potřeba začít se systematickou individuální prioritizací všech možných rizik a s výběrem toho nejefektivnějšího řešení. Jinými slovy, co nejdříve pokrýt největší slabiny.

Následně je to už především o systematické práci při nasazování jednotlivých technických či organizačních opatření, která zlepšují odol-

Služby ANECT pro zdravotnická zařízení

- obrana vnějšího perimetru před útoky zvenku
- monitoring sítě a detekce podezřelých aktivit
- chytrá segmentace sítě
- řízení přístupu do sítě
- bezpečnostní dohled 24 x 7
- zajištění odolnosti datového centra
- bezpečnostní vzdělávání a testování zaměstnanců
- správa síťové infrastruktury
- poradenství bezpečnostního architekta
- správa privilegovaných přístupů
- ochrana proti malwaru

nost nemocnic a dalších zařízení. K tomu je vhodné si vybrat spolehlivého a kompetentního partnera, protože při současném nedostatku kvalitních odborníků je velmi obtížné a drahé získat dostatek zkušených expertů zaměstnaných přímo v rámci nemocnic. Ideální dodavatel by měl nejen znát zdravotnické prostředí, ale mít přehled i z jiných exponovaných odvětví, ve kterých probíhají ty největší a nejsofistikovanější útoky. Díky tomu totiž může poskytnout účinné a nákladově efektivní řešení na míru konkrétnímu zařízení.

HN062804

Klinika Dr. Pírka
UMĚNÍ LÉČIT

KLINIKA DR. PÍRKA ZAHÁJILA OPERACE BUDOUCNOSTI

3D PLÁNOVÁNÍ OPERACÍ RUKY

NEJMODERNĚJŠÍ METODY 3D PLÁNOVÁNÍ VÝKONŮ OPERACÍ
ZLOMENINY A DEFORMITY RUKY

ŠETRNÝ PŘÍSTUP K OSTATNÍM TKÁNÍM

MAXIMÁLNÍ PŘESNOST OPERACE TĚŽKÉHO POSTIŽENÍ RUKY

CO NEJLEPŠÍ FUNKCE RUKY PO OPERACI

ROBOTICKÉ OPERACE

ROBOTICKÝ ASISTENT ROSA® – PRVNÍ V ČR

ROBOTICKY ASISTOVANÉ OPERACE KLOUBNÍCH NÁHRAD

ZAJIŠTĚNÍ NEJLEPŠÍ FUNKCE KLOUBU PO OPERACI

BEZPEČNĚJŠÍ A PŘESNĚJŠÍ ZPŮSOB OPERACE

NEJMODERNĚJŠÍ IMPLANTÁTY A OPERACE

Klinika Dr. Pírka
Na Celně 885, Mladá Boleslav
E-mail: recepcie@drpirek.cz

www.drpirek.cz
t.: 326 332 991

HN062891

Infografika

Michal Janko, Johana Kofroňová
autori@hn.cz

České zdravotnictví v datech: Jde do něj relativně dost peněz a lidé mu věří

V covidovém roce 2021 se účet za české zdravotnictví vyšplhal na 23,4 miliardy eur, tedy téměř desetinu hrubého domácího produktu. Ani při tak velkém rozpočtu bohužel na vědu a výzkum v oboru mnoho nezbylo. Na druhou stranu má Česko v porovnání s ostatními postkomunistickými zeměmi značný počet lékařů a ti se těší nadprůměrné důvěře lidí.

Proklikejte si data
na [HN.CZ](https://www.hn.cz)

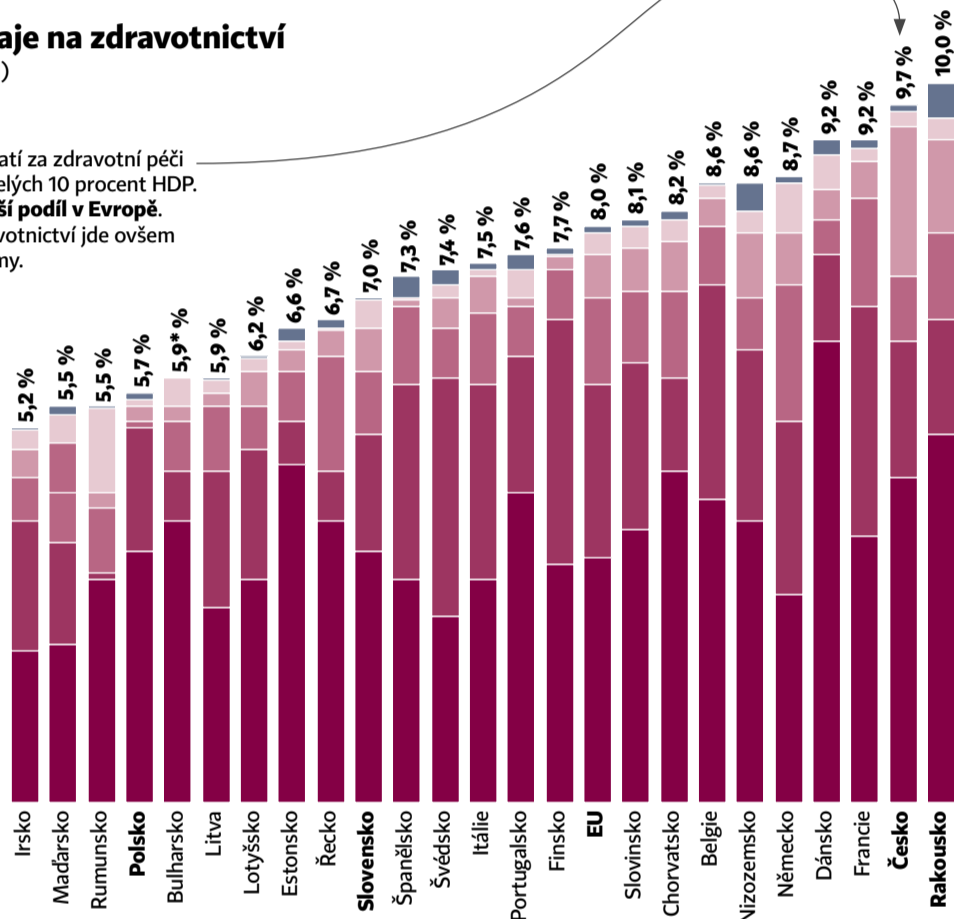
Veřejné výdaje na zdravotnictví

(podíl na HDP, 2021)

Česká republika platí za zdravotní péči svých obyvatel necelých 10 procent HDP. To je **druhý nejvyšší podíl v Evropě**. Na inovace ve zdravotnictví jde ovšem jen zlomek této sumy.

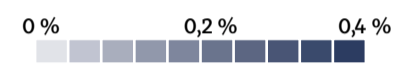
- výzkum a vývoj
- výdaje jinde neuvedené
- služby veřejného zdraví
- léky, přístroje a vybavení
- ambulantní služby
- provoz nemocnic

* hodnota je bez údaje za vědu a vývoj, který není k dispozici

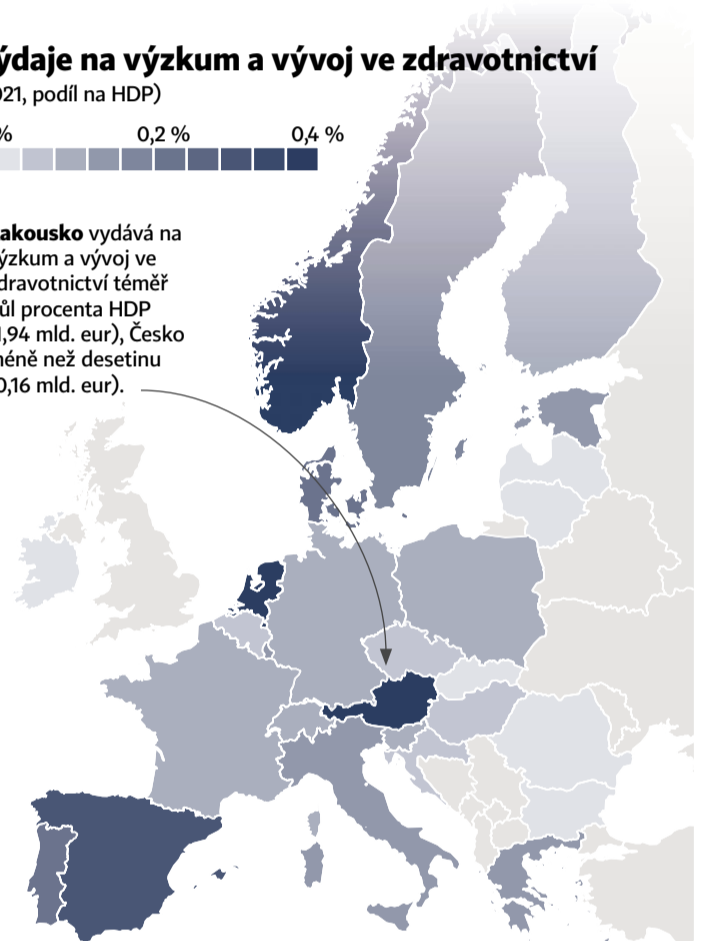

Výdaje na výzkum a vývoj ve zdravotnictví

(2021, podíl na HDP)

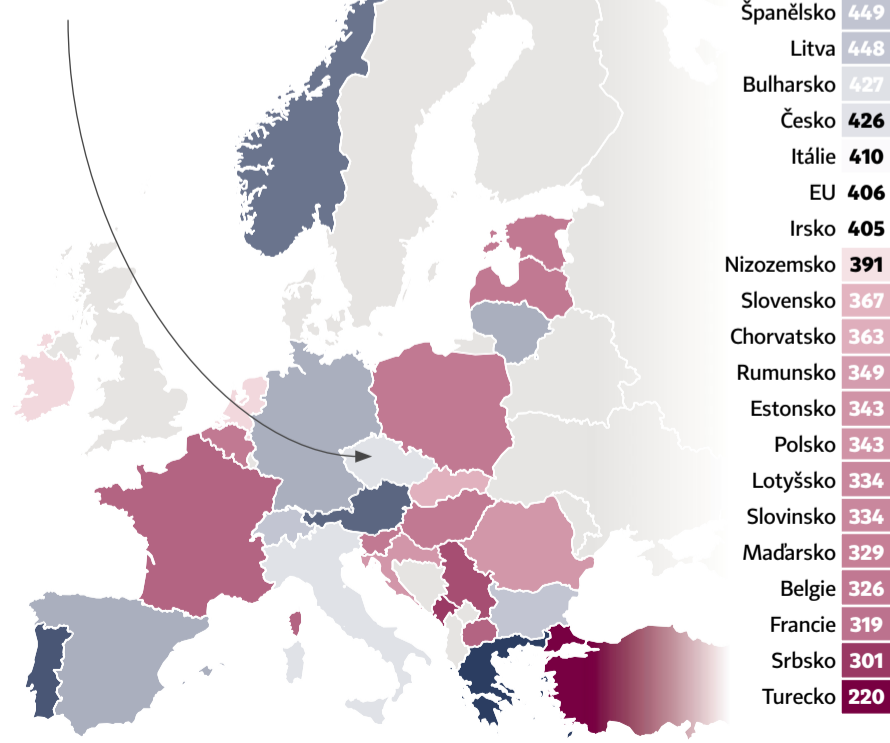
Rakousko vydává na výzkum a vývoj ve zdravotnictví téměř půl procenta HDP (1,94 mld. eur), Česko méně než desetinu (0,16 mld. eur).

Počet lékařů

(na 100 tisíc obyvatel, 2021)

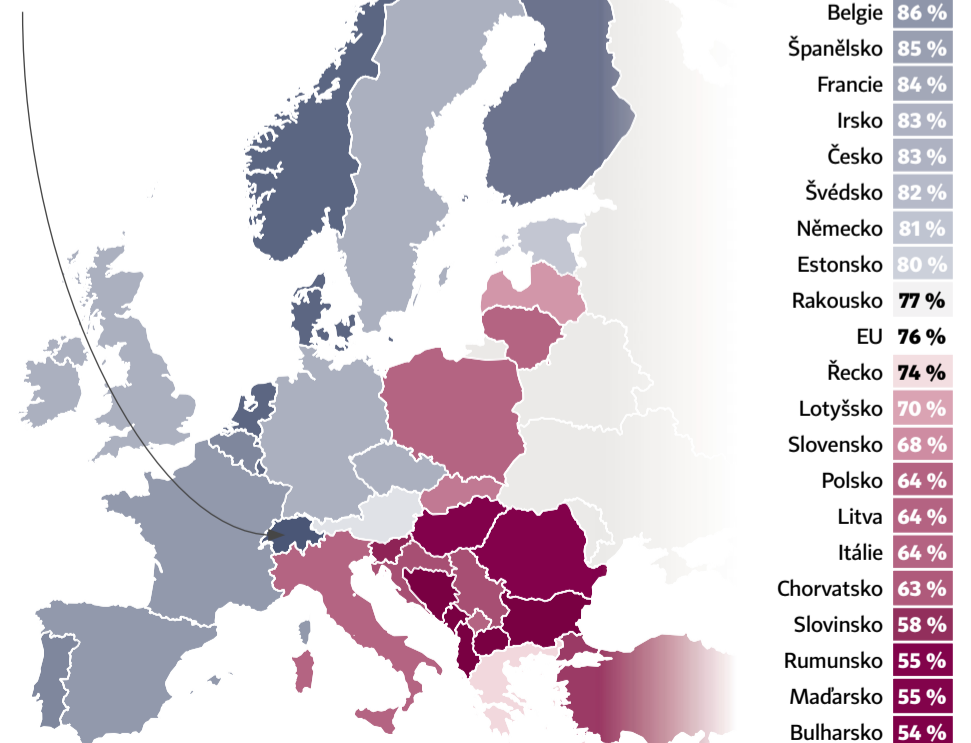
V Česku připadá na každých 100 tisíc obyvatel 426 lékařů. To je mírně víc, než činí průměr EU.

Důvěra v lékaře

(Eurobarometr 7/2022)

Nejvyšší důvěře se těší lékaři ve Švýcarsku. Ovšem i v Česku k nim chová důvěru plných 83 procent dotázaných.

Zdroj: Eurostat, Eurobarometr

ekonom**HOSPODÁŘSKÉ NOVINY**

CO DÁT TOMU, KDO MÁ VŠECHNO?

Přehled o dění v byznysu a ekonomice

**HN+Ekonom na celý rok
o 30 % výhodněji**

ekonom.cz/balicek

ÚJV Řež

Radioaktivita? V povoláných rukou pomáhá

Účinky radioaktivity, respektive ionizujícího záření vznikajícího při rozpadu některých látek, využívá řada oborů, včetně medicíny. Mezi moderní vyšetřovací metody založené na využití radioaktivity patří pozitronová emisní tomografie. Jejím základem je využití speciálních přípravků, radiofarmak. Největším výrobcem a dodavatelem radiofarmak v Česku je společnost ÚJV Řež. Jak radiofarmaka pacientům slouží, popisuje člen představenstva a ředitel divize Radiofarmaka ÚJV Řež Patrik Špátzal.

Co jsou to radiofarmaka a k čemu slouží? Slouží jen k diagnostice, nebo i k léčbě?

Radiofarmaka jsou léčiva, která ve své molekule obsahují atom podléhající radioaktivnímu rozpadu. Dle toho, jakým způsobem se tento atom rozpadá a jaké záření přitom vydává, mohou být radiofarmaka využita k diagnostice, léčbě nebo paliativě, tedy úlevě pacientovi. Vždy ovšem záleží na tom, aby se látka v těle pacienta dostala na ta správná místa, za což většinou zodpovídá její vhodně zvolená struktura. U diagnostiky se poté sleduje pomocí speciálních přístrojů – skenerů, odkud z těla pacienta vychází radioaktivní záření, tedy kam se látka v těle dostala a kde se usadila. Díky tomu lze zhodnotit, co se na daných místech odehrává, a odpovídajícím

způsobem určit diagnózu. Pro terapeutickou a paliativní funkci je zapotřebí prostřednictvím správně zvolené struktury látku s radionuklidem navést do bezprostřední blízkosti nežádoucí tkáně a tuto tkáň nechat působením záření zničit.

Je těchto přípravků více? Čím se od sebe jednotlivá radiofarmaka liší?

Radiofarmak je v současnosti popsáno přes sto. Za primární rozdíl můžeme brát účel – již výše zmíněná diagnostika, terapie, paliativa. Se zamýšleným účelem souvisí volba radioaktivního izotopu, který je použit – pro terapeutické a paliativní účely jsou vhodné izotopy vydávající málo pronikavé, ale na blízkou vzdálenost velmi destruktivní záření, pro diagnostické naopak izotopy vysílající pronikavé a minimálně destruktivní záření, které lze snadno sledovat. V diagnostice pak rozlišujeme například dva typy metody emisní tomografie – jednofotonovou (SPECT) a pozitronovou (PET). Odpovídajícím způsobem se pak mohou lišit i postupy výroby – některé izotopy jsou produkovány v reaktorech, jiné na cyklických urychlovačích, tedy cyklotronech.

Jak se radiofarmaka v ÚJV Řež vyrábí a kdo je vašim největším odběratelem?

V současnosti produkuje radiofarmaka pro metodu pozitronové emisní tomografie. Jelikož hlavní komodita fluorodeoxyglukosa (FDG)

je značena izotopem fluoru-18 s poločasem přeměny 109 minut, je nutno toto radiofarmakum vyrábět i několikrát denně, a to ve třech výrobních centrech – v Praze, Brně a v Řeži. Odtud je následně dopravováno do vyšetřovacích center v Česku. Každé výrobní centrum je vybaveno urychlovačem jako zdrojem izotopů, zařízeními pro syntézu radiofarmak a kontrolu kvality a dalšími podpůrnými technologiemi. Dále vyrábíme látky pro diagnostiku karcinomu prostaty, tedy fluorocholin, či nádorů mozku, což je 11C-methionin. Odběrateli jsou všechna oddělení nukleární medicíny, jež disponují odpovídající technologií, kterou je PET/CT nebo PET/MRI skener.

Patrik Špátzal, ředitel divize Radiofarmaka společnosti ÚJV Řež. Zdroj: ÚJV Řež

Máte zákazníky jen v Česku, nebo i v zahraničí?

Vzhledem k poločasem přeměny fluoru-18 je náročné, a prakticky nemožné, tato radiofarmaka dovážet na delší vzdálenosti, a to ani odsud, ani ze zahraničí sem. V současnosti zásobujeme Česko, příležitostně Slovensko.

Kolik je v Česku center pro pozitronovou emisní tomografii?

V současné době 18, s celkem 23 přístroji PET kombinovanými s výpočetní tomografií nebo magnetickou rezonancí. V současnosti je prováděno skoro 50 tisíc vyšetření metodou PET ročně, což je 100% nárůst oproti situaci před 10 lety.

Jsou radiofarmaka bezpečná, nemůže pacientovi radioaktivní látka ublížit?

Jako u jiných léčiv i zde platí důsledné zvažování rizika versus přínosu. Pacientovi nesmí ublížit více podání než nepodání a následně například chybná nebo příliš opožděná péče.

Jak jsou radiofarmaka drahá? Hradí je pacient, nebo pojišťovna?

Drtivá většina vyšetření i terapií pomocí radiofarmak je v současnosti hrazena zdravotními pojišťovnami.

Jaká je budoucnost radiofarmak?

Pozitronová emisní tomografie hraje klíčovou a prakticky nezastupitelnou roli v onkologické diagnostice. Moderní terapeutické preparáty, například Pluvicto, u jehož zrodu stála česká vědkyně Martina Benešová-Schäfer, nabízí šanci na vyléčení i pacientům s neoperovatelnými nádory. V současné době vyráběná radiofarmaka mají dle mého názoru před sebou rozhodně světlou budoucnost.

Inzerce
HN062859

PARTNER VAŠEHO ZDRAVÍ

- » 32 NEMOCNIC A 13 POLIKLINIK V ČESKU A NA SLOVENSKU
- » CENTRA AKREDITOVANÁ MZ ČR
- » SPECIALIZOVANÁ CENTRA
- » LÉKÁRNY
- » LABORATOŘE
- » ZDRAVOTNÍ ŠKOLY
- » NADACE AGEL

WWW.AGEL.CZ

Oáza pomoci

Obec Neratov v Orlických horách je unikátní. Pracují tam téměř jen lidé s handicapem.

Váha udržitelnosti

Být zelenou firmou je trend i nutnost. Nakolik je ale udržitelnost jen marketing?

Nejštědřejší dárci

Češi zůstávají solidární i v krizi. Suma peněz směřující do nadací a fondů letos opět vzrostla.

DEJME SRDCE DOHROMADY!

Už 11. rok pomáháme dobročinným projektům v regionech. Společně jsme rozdělili **77 milionů korun**. Dejme srdce dohromady v nové úvzuě na www.csobpomaharegionum.cz.

OBSAH

Češi a dárcovství

04-07

Covid proměnil návyky ve formě přispívání. Češi dají na online sbírky, v mimořádných situacích dovedou přispět enormně, uvedla v rozhovoru ředitelka Fóra dárců.

Vesnice dobra

08-11

Obec Neratov s unikátním kostelem s prosklenou střechou spravuje spolek, který razí heslo, že vše se dá opravit. Nejen stavby, ale i způsob lidského směřování.

Žebříčky dárců

13-17

Celková suma finančních prostředků v nadačních fondech a nadacích opět vzrostla. Kdo disponuje největším kapitálem, který přerozděluje lidem v nouzi?

Pomoc navzdory osudu

18-21

Moderátorka České televize Barbora Kroužková roky bojuje s vážnou nemocí mladší dcery. Ani to jí ale nebere chuť pomáhat potřebným.

Pravidla udržitelnosti

24-26

Skutečně se firmy přibližují k udržitelnosti, nebo se jedná spíše o rafinovanou marketingovou komunikaci?

Síla vzájemnosti

28-29

Nadace Via dle ředitele Zdeňka Mihalca nejen organizuje sbírky, ale také motivuje lidi k větší vzájemné solidaritě.

Příběh nadšence

32-34

Ivo Dokoupil náhodou objevil v lesích v Sudetech zdevastovaný kostel. Rozhodl se ho opravit a udělat z něj centrum setkávání.

A portrait of Klára Šplíchalová, a woman with long, wavy red hair and blue eyes, wearing a dark grey sweater. She is sitting at a table with her hands clasped, looking directly at the camera with a slight smile. The background is a simple indoor setting with a window and a wooden door.

Podle Kláry Šplíchalové by dárcovství mělo vyvolávat radost.

**Dárce by si měl
vždy ověřit,
kdo za sbírkou stojí**

Češi coby dárci chtějí mít jasnější představu o tom, komu přispívají. Liší se tím od západních národů, které podporují charitativní činnost jako takovou. „Máme pořád ještě zažitý historický model stromu splněných přání, chceme vidět tvář. Pravidelné dárcovství zatím nemáme tolik v krvi, ale lepšíme se,“ říká ředitelka Fóra dárců **Klára Šplíchalová**.

K

lára Šplíchalová je přesvědčená, že formy dárcovství ovlivnila výrazně covidová vlna, kdy se Češi přeorientovali na online podporu. Té ale podle ní pořád chybí vytrvalost. Zároveň se netají tím, že ji mrzí, když si jeden dárcovský projekt dovede získat mediální pozornost, zatímco jiné už ne.

Nedávno jsem se cítila trochu provinile, když se mi potřeťi nechtělo u pokladny v obchodě přispět na stejnou věc. Jak se díváte na podobné hromadné sbírky?

Je pravda, že když jste zdravý pracující člověk a někdo se vás zeptá, jestli chcete přispět třeba na pomoc dětem, a vy odmítnete, je vaše odpověď společensky skoro nepřijatelná. Jenže tato otázka nebyla správně položena. Pomoc má být dobrovolná a od srdce. Neměli bychom dávat peníze jako vykoupení nebo odpustek, když se nechceme cítit špatně. Darování by lidem mělo přinášet radost. Když vám někdo na ulici nabídne produkt, také se necítíte provinile, chcete-li

si nákup promyslet, projít si třeba e-shop. S pomocí by to mělo být podobné. Cítit provinilost je špatně, protože každý bychom měli mít právo rozhodnout se, jestli chceme přispět. Musíme se rozhodnout v klidu, s radostí a láskou. Pak nás žádná otázka na příspěvek nemůže vykoledit.

Jací jsme dárci?

Považujeme se za štědré, protože z průzkumů často vyplývá, že daruje každý druhý. Zároveň ale vidíme, že turbulentní situace, které ovlivnily celou planetu a společnost, ať už pandemie covidu nebo válečný konflikt na Ukrajině, dárcovské chování změnily. V něčem ho urychlily, něčemu prospěly, ale stávalo se, že někdy to mohlo být i na úkor kvality konkrétní pomoci.

Překvapilo vás v průzkumech něco?

Nemůžeme čekat, že se meziročně budou konat velké změny, ale mění se okolnosti a situace se vyvíjí. Průzkum dárcovských SMS nám ukázal,

Klára Špíchalová

ředitelka Fóra dárců

Vystudovala Fakultu sociálních věd Univerzity Karlovy a ve Fóru dárců pracuje již více než dvacet let.

Dlouhodobě se angažuje v oblasti rozvoje dárcovských metod, propojování komerčního a neziskového sektoru, prosazování kvalitních podmínek pro efektivní fungování neziskových organizací a zvyšování jejich transparentnosti.

Je členkou Výboru pro legislativu a financování Rady vlády pro Nestátní neziskové organizace.

V roce 2019 získala ocenění TOP žena veřejné sféry v prestižní anketě Hospodářských novin.

Firmy se za posledních deset let naučily věnovat i složitým lidskoprávním tématům.

že lidé pomoc směřují k dlouhodobé podpoře. Jsou situace, jako třeba tornádo na Moravě, kdy se vzedme vlna podpory, v tom jsou Češi opravdu dobří. Nesmíme ale zapomínat ani na dlouhodobou a pravidelnou pomoc pro různé organizace. I k tomu ale Češi směřují a mají finanční dary jako trvalý příkaz. Hodně pozitivně nás při vyhodnocování informací z dárcovských SMS překvapil věk. Očekávali jsme, že dárci budou o něco starší, že to budou lidé kolem 60 let. Je jim ale mezi 45 a 50. A je znát, že se stírají i genderové rozdíly.

Když mluvíte o dlouhodobé podpoře, jak zvolit správný projekt?

Jde o kombinaci dvou věcí. Člověk si samozřejmě musí vybrat něco, co je blízké jeho srdci, čemu rozumí, s čím souzní a kdy věří, že i stovka nebo pětistovka měsíčně pomůže, aby se situace obrátila k lepšímu. A pak, což bych řekla, že je možná ještě důležitější, si musíme vybrat, prostřednictvím koho chceme přispívat. Protože veřejně prospěšná organizace je garantem toho, že peníze půjdou tam, kam mají, že organizace s nimi bude zacházet transparentně. Myslím, že tady ještě nejsme tolik vyškolení. Lidé vnímají, že přispívají na dobrou věc, a už nehledají detaily. Proto bych ráda apelovala na každého, aby se podíval, jak jeho oblíbená nezisková organizace funguje a kdo stojí za sbírkou, která ho osloví.

S firmami je to podobné? Měly by mít promyšlenější a ucelenější plán podpory?

Firma není primárně určená k tomu, aby dělala dobro, ale aby vytvářela zisk. Takže veškeré finanční prostředky, které vydělá a které se rozhodne dát na charitu, si musí významně obhájit u managementu. I to je důvod, proč při pandemii covidu nebo dalších vlivů, které ovlivnily společnost, byly firmy těmi prvními, které zmrazily rozpočty a vyčkávaly, jak s financemi dál naložit. Pomocť ale mohou dvěma způsoby. Nesmírně důležité je u nich to, že obvykle dlouhodobě podporují jednu oblast. Za posledních deset let se naučily vybírat a dokážou věnovat finance i složitým lidskoprávním tématům, kterým je třeba integrace propuštěných vězňů. Už to nejsou jen ta líbivá témata jako opuštěná zvířata a podobně. Druhá věc je, že v soukromých společnostech nabývají na významu zaměstnanecké sbírky, což třeba na Západě vnímají zaměstnanci jako jeden z benefitů zaměstnavatele. Protože věří, že právě on dokáže směr jejich daru dobře vybrat a oni díky tomu pomohou správné věci, aniž by se sami museli v problematice orientovat.

Řekla jste líbivá témata. Na co lidé neradi přispívají?

Lidé musí věřit tomu, na co přispívají. Lidskoprávní témata jsou velmi náročná na porozumění, což ale pravděpodobně vychází z našeho dlouhodobého nastavení. Jsme třeba přesvědčeni o tom, že muž by se o sebe měl postarat sám, proto je obtížné sehnat prostředky třeba pro muže bez domova. Je pro nás srozumitelnější

pomoci dětem nebo seniorům. Vlna solidarity ve složitých tématech není tak rozšířená. Proto je skvělé, že se jim začaly věnovat i firmy.

Co kdyby existovalo něco jako anonymní sbírka? Přispět dlouhodobě třeba na pomoc dětem nebo péči o seniory a organizace by si peníze pak samy rozdělovaly a určovaly, na co konkrétně je použijí.

To by byl bezvadný koncept, ale musím říct, že na to nejsme ještě tolik připraveni. Před pár lety jsem řešila povodně v Belgii a Německu, kdy došlo ke zničení infrastruktury. Obrátila se na mě jedna známá z Česka, že má k této oblasti vztah a ráda by přispěla někomu konkrétnímu. Propojila jsem se se zahraničními kolegy, kteří ale byli úplně v šoku. Přitom v Česku je standardní, že lidé potřebují vidět takzvanou „tvář“ katastrofy. Na Západě už se to spíš neděje. Já osobně přispívám konkrétní organizaci, jejíž práce se mi líbí, a je mi vlastně jedno, jestli z toho pošle něco někomu konkrétnímu nebo peníze použije na provozní náklady.

Mohli by mít takový koncept „pomoz někomu“ vůbec úspěch?

Popravdě jste mi připomněla guerilla akci na United Islands of Prague. Před pár lety jsme oslovili studenty herectví, kteří naprosto neutrálně chodili mezi lidmi a prosili o příspěvek. Neříkali komu a na co, neměli žádné potvrzení, měli obyčejné kasičky bez razítka, ve kterých byla díra, kam se dala strčit celá ruka. Vybírali jsme dvacet korun a za ně jsme jim dali osklivou krabičku, která měla být paralelou k takovým těm líbivým plyšáčkům. No a uvnitř byla dvacetikoruna s omluvou, že jsme je napálili. Je super, že jste chtěli pomoci, ale dávejte si pozor na to, komu přispíváte, a darujte správně.

A to pořád platí.

Ano. Svým způsobem jsme altruisticky založení, z naší podstaty chceme pomoci, ale mnohdy nemáme čas, spěcháme a ani nechceme slyšet smutný příběh. Takže prostě dáme peníze a máme pocit, že máme splněno, a pokračujeme v koloběhu našich životů. No a pak se může stát, že třeba přispějeme do špatné sbírky nebo podvodníkům. Vždyť v létě to byla velká kauza, kdy podvodníci volali lidem a nutili je přispívat na vymyšlený účel. Za mě je důležité o těchto věcech mluvit z preventivního hlediska. Pokud chci přispět, je dobré podívat se, kdo za sbírkou stojí.

Zmínila jste příklad s Belgií, jak vnímáte rozdíl v mentalitě?

Na Západě mají lidé zejména dlouhodobě dárcovství už trochu více zažité, mají ho v krvi. Tamní lidé přispívají na charitativní činnost jako takovou, u nás se zatím ještě drží přístup, že chceme pomoci konkrétnímu člověku. Takový trochu historický model stromu splněných přání pro děti z dětských domovů, že lidé chtějí vidět tvář člověka, kterému jeho pomoc přispěje. Ale souvisí to s tím, že chtějí rozumět tomu, komu přispí-

vat. Zároveň to ale třeba umožní rozvinout srdce dárců ještě dál a dostat se od dětských domovů třeba k podpoře péčovské péče.

Je pro lidi jednodušší dát místo příspěvku jinou energii, třeba fyzickou pomoc?

Je to opravdu člověk od člověka. Je dobře, že si každý může vybrat, že i dobrovolnická činnost má u nás svoje místo. Lidé mohou chodit do nemocnic, venčit psy do útulků, organizovat potravinové sbírky. Odvíjí se to opravdu od toho, co nám přináší radost. Ať už je to pravidelný příspěvek, krátkodobá pomoc nebo dobrovolnění.

Proč ještě nemáme dárcovství tolik zažitě?

Myslím, že velkou paseku napáchala era komunismu. Často ještě převládá názor, proč nepomůže stát, proč bychom měli suplovat jeho roli. Což v zemích na západ takto není. Vnímají, že stát má svoje nezastupitelné místo a podporuje řadu věcí, pak je tu byznys, který ve společnosti tvoří zisk a je odpovědný i za to, že jeho část investuje zpět do společnosti. A tuto dvojici doplňují veřejně prospěšné organizace svoji činností.

Přesto se zeptám, proč stát v oblasti zdravotnictví u některých případech nepomůže?

Když si vzpomenu na srpnovou sbírku pro Martínka, kdy se vybralo 140 milionů korun, naprosto rozumím rodičům, kteří se snažili získat prostředky na záchranu života svého syna. Na druhou stranu se ale ukázalo, že zde chybí jakási systémová debata na toto téma a že životy lidí nemohou viset v rukách jednotlivých úředníků zdravotních pojišťoven a procesy nesmí být tak netransparentní. Podle mě to poukázalo na specifický problém, který je potřeba řešit na nejvyšší úrovni a mít pro obdobné situace transparentní a funkční procedury. Na druhou stranu za mě, pokud se třeba řeší standardní situace potřebných, kteří využívají různé kompenzační pomůcky, je třeba podívat se vždycky, kdo za sbírku stojí. Nadace, jako profesionál v poskytování pomoci, má zmapovaný terén, dovede odhadnout, kdy je nutná sbírka a kdy se dá například čerpat z jiných zdrojů.

A jak se obecně stavíte ke sbírkám a influencerům?

Sbírky považuji za nesmírně důležitý projev solidarity, kultury a vyspělosti občanské společnosti. Často potřebujeme impulz, abychom sáhli do peněženky. A k influencerům... Je dobře, že se zajímají o svět kolem sebe, ale někdy je smutné, že některý z nich podpoří jednu sbírku a jiné se mediální pozornosti nedostane. Což je samozřejmě, ale někdy i trošku trpké, protože třeba nemocní lidé by neměli čekat v koutě a vymyšlet srdceryvný příběh, který by influencera zaujal natolik, že ho nasdílí komunitě.

Jak to dělat jinak?

Dříve hrála hlavní úlohu média, nyní je zdatně doplňují sociální sítě. Snažím se všechny podpo-

Životy lidí nemohou viset v rukách jednotlivých úředníků, chybí tu systémová debata.

rovat v tom, aby si vybrali svoje téma, na které budou přispívat dlouhodobě. Protože pak se nemusí stát, že jeden příběh bude mít štěstí a ten druhý už ne. Mně osobně třeba srdcervoucí příběh nestačí. Ráda pomůžu lidem s cystickou fibrozou a už nepotřebuji na vlastní oči vidět jejich utrpení. Ale jak už jsem zmínila letní podvodnou sbírku, na fotkách trpících se jim podařilo vybrat 40 milionů korun. To je šílené. Takže zase apelují na to hledat za každým srdcervoucím příběhem i odborného garantu, organizaci, která ve svojí práci nevystřikuje do popředí hlavně a pouze příběhy. Každý lidský příběh má jít ruku v ruce i s garantem z oblasti veřejně prospěšné organizace, která jednak pomáhá, a současně usiluje o systémovou změnu. Myslím, že přichází vývojový posun v komunikaci.

Ve Fóru dárců jste už dvacet let. Jak systém dárcovství ovlivnily technologie?

Zmíním určitě portál Daruj správně, který byl prvním online dárcovským portálem u nás. Když si vzpomenu na arku Pomozte dětem, která se poprvé konala zhruba před pětadvaceti lety, fungovala na principu, že lidé volali do televize, kde si telefonistky zapisovaly, kolik kdo přispěje. A lidé šli druhý den do banky nebo na poštu a peníze poslali. Dokážu si představit, že lidé zavolají do televize a slíbí podporu, ale že půjdou druhý den na poštu, je pro mě dnes už sci-fi. Takže třeba dárcovské esemesky nebo online portál znamenal fakt obrovský technologický posun, stejně jako rozvoj internetových plateb, aplikací i mobilních telefonů. Technologie s sebou nesou i to, že se dá jednoduše reportovat, co se do sbírek vybralo ještě dřív, než se rozpečetí kasičky. To je důležitým momentem nejen v transparentnosti, ale i v pocitu, že v tom nejsme sami, ale jsme součástí sbírky.

Technologie dávají zároveň velký prostor dezinformacím. Bojujete s nimi?

Musím říct, že když mi začala volat média a vyptávat se na případ podvodu, který už jsem zmínila, udělalo se mi fyzicky zle od žaludku. Uvědomila jsem si, jak takový hyenismus během krátké chvíle může podkopat důvěru, kterou jsme dlouho budovali. Ale je potřeba se k tomu postavit čelem, brát to jako preventivní ochranu všech potenciálních dárců, upozorňovat, informovat, řešit kyberbezpečnost. Protože nikdo nechceme, aby dárci byli podvedeni.

Kdy jste naposledy cítila hrdost?

Za mě je každá úspěšná sbírka větším či menším důvodem k radosti. Ale nemohu nevzpomenout na obrovskou várku financí i podpory při útoků na Ukrajinu, především na koncert na Staroměstském náměstí. Tam mě vzalo za srdce nejen to, kolik lidí se sešlo, ale i to, že koncert byl vysílán v různých rádiích i televizích. Všichni drželi pospolu bez ohledu na to, jestli šlo o komerční nebo nekomerční sféru. Opravdu se v tom okamžiku sešla solidarita v tom nejlépším slova smyslu a v celé řadě svých podob.

Vyjádřit radost umí každý

Vesnice Neratov je v Česku unikátní v několika ohledech. Tyčí se nad ní kostel s prosklenou střechou a zároveň se kolem ní točí sociální podnikání se stomilionovým rozpočtem. O obci totiž téměř výhradně pečují lidé s handicapem.

Děti ze Základní školy speciální Neratov nacvičují písničku pro chystané vystoupení.

Většinu zaměstnanců, kteří se starají o vesnici Neratov, tvoří lidé s postižením. To místu dodává specifický charakter. Za projektem stojí Sdružení Neratov, které se se svou ruku v ruce s handicapovanými podílí na obnově kdysi vysídlené pohraniční obce. „Neděláme to pro ně, ale s nimi,“ vysvětlují lidé ze sdružení, jaké je motto jejich společného úsilí.

„Metr, svetr, metr, svetr,“ opakuje s neskrývanou radostí asi dvanáctiletý Matouš, zatímco rukou ukazuje na obrázkové kartičky rozložené před ním na školní lavici. Všechnu svou energii soustřeďuje na správnou výslovnost. Pak se hlasitě rozesměje. V Základní škole speciální Neratov je jedním z mála žáků, kteří celkem srozumitelně mluví, i když si u toho šlape na jazyk a občas plete

slova. „Rozmluvil se až u nás,“ říká ředitelka školy Bronislava Havlíková o chlapci, který ještě před pár lety neuměl verbálně komunikovat a dnes je jedním z nejupovídanějších dětí ve škole.

Někteří Matoušovi spolužáci podobnou hru s kartičkami zvládnou, jiní se dorozumívají znakováním nebo ukazováním na piktogramy. Jsou tu i téměř nepohyblivé děti, ty během vyučování cvičí pomocí speciálních pomůcek hrubou nebo jemnou motoriku.

Potom se jde zpívat. Celá škola se shromáždí ve vstupní hale a za kytarového doprovodu charismatického pedagoga nacvičuje písničku na chystané vystoupení. Nechybí u toho výskání a hlasité bříknání na poklice. Mluvit, chodit, vidět nebo slyšet umí jen někteří, vyjadřovat radost ale dokážou všichni.

Wybydlená vesnice se proměnila

V Bartošovicích v Orlických horách, jen malý kousek od česko-polské hranice, není speciální škola náhodou. Sídli tu Sdružení Neratov a lidé s handicapem jsou tu už více než třicet let zapojeni do obnovy života ve vysídlené pohraniční obci Neratov, kde se začátkem devadesátých let vytvořila živá komunita kolem opravy zříceného kostela. Majestátní chrám s dnes už proslulou skleněnou střechou se tu stal symbolem myšlenky, že všechno rozbité se dá opravit a že každý člověk může být užitečný. To první platí o vesnici poznamenané poválečným odsunem obyvatel, to druhé o lidech s fyzickým nebo mentálním postižením, kteří zde dnes vyrůstají, pracují, starají se o návštěvníky a dodávají místu neobyčejně vlnnou atmosféru. „Magické místo. Já to tam miluju,“ píšou fanoušci Neratova na sociálních sítích. A myslí tím nejen kostel a divokou okolní přírodu, ale také přívětivou komunitu, která o poutní místo pečuje. A která je z velké části tvořena právě lidmi se zdravotním nebo jiným znevýhodněním.

Sociální práce byla v Neratově spojená s obnovou vesnice hned od začátku. Sdružení Neratov tu nejdříve začalo zaměstnávat lidi s postižením v zájmu pro návštěvníky, tedy v prádelně, ubytovně, hospodě a obchůdku. Postupně se činnost rozšiřovala na řemeslné chráněné dílny, zahradnictví, pivovar a další pracoviště nejen v Neratově, ale i v okolí. Vzniklo zde chráněné bydlení, denní stacionář a také speciální základní škola, která příští rok oslaví deset let od svého založení.

Kapacita školy je 24 žáků, aktuálně jich sem chodí 21 a rozdělení jsou do čtyř tříd. „Máme tu děti se středně těžkým, těžkým i hlubokým mentálním postižením, děti s poruchami autistického spektra, děti s kombinací mentálního postižení se smyslovými vadami, nevidomé i neslyšící. Ještě se nám nestalo, že bychom nějakého žáka nemohli přijmout kvůli závažnosti jeho postižení,“ říká ředitelka Havlíková. Škola usiluje o to, aby žáci mohli trávit čas v podnětném prostředí mezi svými vrstevníky a dokázali se v rámci svých možností co nejvíce osamostatnit. A zároveň se snaží odlehčit rodičům, kteří o ně doma pečují. Díky napojení na Sdružení Neratov však nabízí lidem s postižením ještě jednu důležitou věc a tou je perspektiva jejich budoucího uplatnění.

Žáci totiž vyrůstají v úzkém kontaktu s ostatními pracovišti sdružení, a když jim to zdravotní stav dovolí, mohou po ukončení školní docházky najít zaměstnání v nedalekých chráněných dílnách. Nebo využít služeb denního stacionáře, případně chráněného bydlení. V každém případě zůstanou v kolektivu známých lidí, k nimž mají důvěru, a v prostředí, které mají rádi. „Je pro ně velmi důležité, aby nepřišli o své kamarády a o svůj svět, kde je jim dobře,“ potvrzuje Havlíková. Dává jim to také smysluplnou náplň života. Jsou tu nejen opečovávaní, ale i doopravdy užiteční. A v zájmu, které jim Sdružení Neratov

poskytuje, mohou – pokud chtějí – zůstat vlastně celý svůj život.

Serepetičky neděláme

Nejbližší pracoviště je od školy vzdálené jen asi čtyři sta metrů. Jmenuje se Kopeček a je to třípatrová chalupa, kde se nachází stylový obchůdek a chráněné dílny. Keramická, tkalcovská, šicí a košíkářská. „Pracuje tu 35 lidí, z toho 28 handicapovaných,“ představuje podnik jeho vedoucí Romana Bukáčková. Ta spolu se svým manželem přímo na Kopečku už šestnáct let i bydlí.

V keramické dílně hraje rádio, jeden pracovník tu právě pečlivě smirkuje povrch hrnků, ostatní jsou zrovna na obědě. V policích kolem stěn jsou vyrovnané hliněné nádoby, které čekají na dekoraci a glazuru. „Vyrábíme tu dva druhy keramických výrobků. Jeden se odlévá do sádrových forem a druhý se vytáčí na hrnčířském kruhu,“ popisuje Bukáčková. Nikdo ze zaměstnanců sem přitom nepřišel jako profesionální keramik, všichni se řemeslo naučili až tady. V dílně vznikají užitékové dárkové předměty, jako jsou džbánky, misky, květináče nebo formy na bábovku. Ty se pak prodávají v obchůdku zde v Bartošovicích nebo v nedalekém Neratově. „Když ale přijde velká firemní zakázka, třeba na několik stovek hrnků, všichni opustí svoji práci a dělají to, co je potřeba vyrobit,“ dodává Bukáčková.

Objednávky dárkových předmětů pro firmy se začaly kupit poté, co Sdružení Neratov získalo jako člen Asociace veřejně prospěšných organizací značku České kvality. „Některé firmy na to hodně dbají a objednávají si jen zboží, které má tuto certifikaci. Je pro ně zárukou, že spolupracují s renomovanou organizací,“ vysvětluje finanční ředitel sdružení Antonín Někvinda, který nás chráněnou dílnou provází. Sdružení je kromě toho také držitelem značky Originální produkt Orlické hory, která se vztahuje na keramické výrobky, košíky a řemeslné pivo Prorok.

„Vsadili jsme na užitek. Neděláme žádné serepetičky, ale vyrábíme praktické věci,“ zdůrazňuje Bukáčková. Nechce, aby si návštěvníci

V třípatrové chalupě Kopeček pracuje 35 lidí. Její součástí je i šicí dílna.

kupovali od Sdružení nepotřebné zboží jen kvůli tomu, aby přispěli na dobrou věc. „Když nás chce někdo podpořit, ať si koupí něco, co mu bude sloužit,“ dodává.

I nároky na zaměstnance jsou v tomto smyslu důsledné, jak popisuje šéfka chráněných dílen: „Od každého zaměstnance požadujeme, aby byl schopen samostatné práce. V dílnách je vždy asistent, který handicapovaným pomáhá, ale každý musí umět pracovat sám.“ Propouštět sdružení nemuselo ani během pandemie nebo finanční krize, pracovníci ale byli nuceni se přizpůsobit měnícím se podmínkám provozu a místo práce v jídelně třeba dočasně pomáhat v montážní dílně.

Na chráněném pracovišti se uplatní lidé s různými handicapami. Pracuje tu například zaměstnankyně, která má po mozkové obrně částečně nefunkční ruku, přesto ale dokáže vyrábět do keramiky nádherné dekorace. „O práci s postiženými lidmi se někdy vyprávějí pohádky, ale pravda je taková, že tu řešíme stejné problémy jako každý jiný pracovní kolektiv. Občas jsou mezi nimi žabomyší války, občas si to tu někdo chce jen tak odsedět... V tom nejsou jiní než ostatní zaměstnanci,“ shrnuje zkušenosti s handicapovanými pracovníky Nekvinda. A Bukáčková potvrzuje, že v tomto ohledu nemají ani žádné zvláštní výhody. Kdo nechce pracovat, toho klidně propustí.

Přijed', podívej se, pochop

Sdružení Neratov má v současné době více než 230 zaměstnanců, z toho 170 handicapovaných. „Celkem máme asi dvanáct středisek,“ představuje různá pracoviště sdružení jeho finanční ředitel, když se přesuneme na místo, kde všechno začalo, do Neratova. Od místní restaurace U Proroka velkou část z nich vidíme před sebou jako na dlani. Pod svahem, na kterém stojí neratovský kostel Nanebevzetí Panny Marie, jsou dvě chaty pro ubytování poutníků, jídelna, prádelna a infor-

“

Od každého zaměstnance požadujeme, aby byl schopen samostatné práce.

V keramické dílně vznikají užítkové dárkové předměty, jako jsou džbánky, misky, květináče nebo formy na bábovky. Sdružení Neratov si obecně staví na tom, že věci, které vyrábějí, mají mít praktické využití.

mační centrum. Dole u křižovatky se krčí hospoda s občůdkem a naproti ní je malé zahradnictví a pivovar. Za ním už teče Divoká Orlice, která tu tvoří přirozenou hranici mezi Českem a Polskem. „V Neratově se všechna práce točí kolem servisu pro návštěvníky. V Bartošovicích jsou pak řemeslné dílny, kde se vyrábí dárkové předměty. Kromě toho máme ještě jedno chráněné bistro v Žamberku. A několik montážních dílen, kde děláme jednoduché manuální práce,“ vypočítává Nekvinda. Rozmanitost činností podle něj dobře pomáhá rozmělnit finanční riziko sociálního podnikání, což se potvrdilo především během pandemie.

Na svou hlavní činnost, kterou je provoz chráněného bydlení a denního stacionáře, si musí Sdružení Neratov z velké části vydělat samo. V minulém roce mu vlastní tržby pokryly více než polovinu celkových nákladů, čtvrtinu pak financovalo ze státního příspěvku na chráněný trh práce a asi desetinu pomocí darů. „Chtěli bychom dosáhnout toho, aby náš přínos byl kolem 75 procent. To by pro nás znamenalo velkou ekonomickou soběstačnost, včetně vytváření rezerv,“ prozrazuje své ambice Nekvinda. Byznysově jsou podle něj nejlépe nastavené montážní práce, kde jsou jasné zakázky, jasná pracovní činnost a silní strategičtí partneři. Když není zrovna pandemie, vydělá si na sebe i ubytování a hospoda. Pivovar by byl bez zátěže úvěru plusový, v současnosti se pohybuje kolem nuly. Provoz prádelny a zahradnictví se naopak ekonomicky nevyplatí, v mozaice činností má ale svoje místo.

Právě dlouhodobá perspektiva a slušná ekonomická soběstačnost se líbí firmám, které Sdružení Neratov podporují. „Vnímají nás jako partnera, který nemá jen nataženou ruku, ale dokáže si na některé mimořádné investice vydělat sám,“ komentuje spolupráci s firemními dárci Nekvinda. Ani současná ekonomická krize podle něj nezpůsobila citelný úbytek donátorů nebo snížení jejich darů. „U jedné firmy se dokonce stalo, že nám poslala peníze už v únoru, protože měla obavy, že na konci roku už by na to nemusela mít. Řekli si, že nás radši podpoří hned,“ vypráví s úsměvem.

Oficiálnímu fundraisingu se sdružení moc nevěnuje. Využívá raději osobní zkušenost lidí, kteří přijedou Neratov zažít. „Máme to nastavené takhle: přijed', podívej se, pochop,“ popisuje Nekvinda. Ze zkušenosti ví, že manažeři firem rychle porozumí tomu, jak sdružení funguje a zda si zaslouží jejich důvěru a podporu.

K návštěvě ostatně zve celá vesnice, která za posledních třicet let vyrostla doslova z trossek. Svah vedle cesty vedoucí ke kostelu je osázený jabloněmi, králíkárná a voliéry lákají děti k prohlídce malého hospodářství, od záhonů se zeleninou zdraví návštěvníky mladá zahrádniče a před hospodou i pivovarem postávají dobře naladěni milovníci místního piva Prorok. Kostel se nikdy nezamyká. Otevřené je tu nejenom nebe prosvítající jeho skleněnou střechou, ale i dveře všem lidem, kteří chtějí poznat příběh Neratova a nechat se jím oslovit.

Nadace a fondy

Nestabilní ekonomická situace potvrzuje, že nadace a fondy jsou společensky odpovědní investoři. Počet nadačních subjektů meziročně vzrostl, zvýšil se i objem přerozdělených peněz.

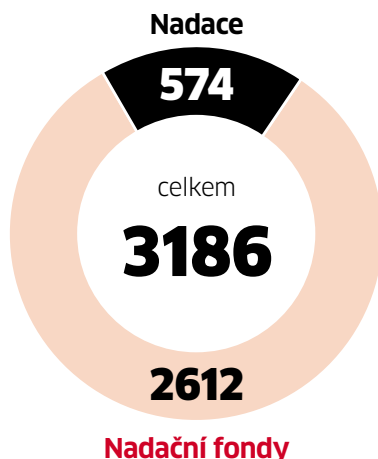
Další zajímavá data a čísla naleznete v **Mapě dárcovství 2023**

Počet nadačních subjektů

(za rok 2023)

Meziročně vzrostl počet v Česku působících nadací a nadačních fondů o 143 subjektů (nárůst téměř o 5 %).

nadace vs. nadační fond

firemní vs. nefiremní

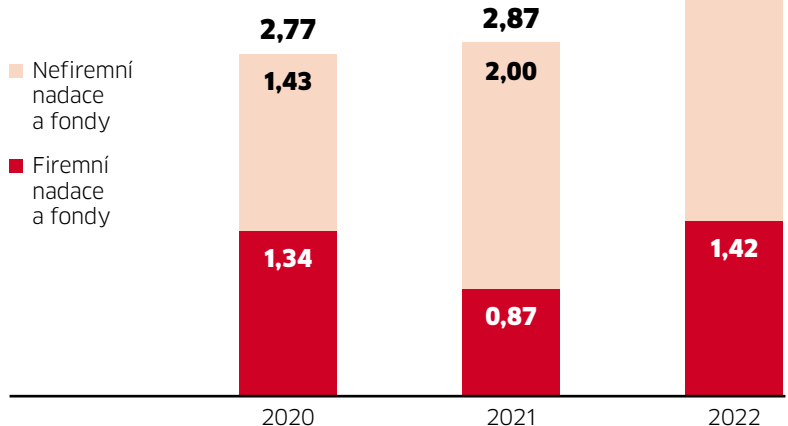
Firemní nadace a nadační fondy

Nefiremní nadace a nadační fondy

Objem rozdělených nadačních příspěvků, meziroční srovnání (v mld. Kč)

V roce 2022 rozdělily v Česku nadace a nadační fondy o 0,8 mld. více než v roce 2021 (nárůst o 27 %).

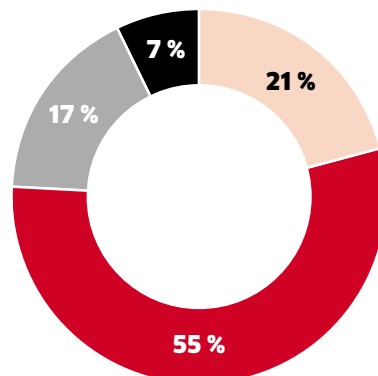

Společenská odpovědnost firem očima veřejnosti

Firemní nadační subjekty rozdělily v roce 2022 o více než půl miliardy korun více než v předchozím roce.

Měla by být podpora veřejně prospěšného sektoru součástí firemních aktivit?

Meziročně se zároveň zvýšil podíl lidí, kteří považují podporu veřejně prospěšného sektoru za **důležitou součást firemních aktivit**. Tento názor sdílí více než **tři čtvrtiny dotázaných** (76 %), v minulém roce se jednalo o dvě třetiny dotázaných (67 %).

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Sympatie k firmám u lidí nejvíce zvyšuje podpora **zdravotní oblasti** (60 %), u téměř poloviny lidí (49 %) pozitivně ovlivňuje sympatie k firmě také podpora **děti a mládeže, životního prostředí** či podpora v **sociální a humanitární oblasti**.

Společnost ATREA sídlí v Jablonci n. N. a zaměřuje se na výrobu vzduchotechnických jednotek s rekuperací tepla. S obratem překračujícím miliardu korun je v tomto oboru nejsilnějším tuzemským výrobcem a úspěšně proniká i na zahraniční trhy. Zároveň společnost aktivně podporuje různé nadační projekty. Rozhovor nám poskytl majitel a generální ředitel Ing. Daniel Morávek a exportní ředitel Mgr. Ondřej Kolman.

Je vzduchotechnika perspektivní obor?

DM: Ano, je to skutečně perspektivní odvětví. Současně totiž řeší dva velké problémy – zdravé prostředí a díky zpětnému zisku tepla výrazně snižuje spotřebu energie a šetří náklady na vytápění.

Jak si svůj úspěch vysvětlujete?

DM: Firmu jsme založili s mým otcem už v roce 1990 a dodnes čerpáme z otcovy technické erudice a vizionářství. Naše produkty jsou kvalitativně a technologicky na špičkové světové úrovni, což ostatně dokazuje náš úspěch na náročných západních trzích.

Na jaké trhy vyvážíte?

OK: Exportní politiku máme založenou na kombinaci vlastních dceřiných společností a distributorského systému. Dceřiné společnosti jsme založili již v deseti zemích Evropy a v některých (např. v perspektivním Rumunsku) jsme dnes už jedničkou na trhu. Naším dominantním exportním trhem je stále Německo, kde jsme dlouhodobě velmi úspěšní. Naposledy jsme uspěli při vstupu na australský trh. I díky těmto úspěchům cítíme určitou sociální zodpovědnost.

Co konkrétně na poli sociální zodpovědnosti děláte?

DM: Po mnoha letech nekoordinované pomoci jsme se rozhodli tuto oblast vnitřně zprofesionalizovat a založili jsme interní nadační fond ATREA. Inspirací je nám západní model, kdy je určitým nepsaným kodexem úspěšných firem působit pozitivně na své okolí, a nejen

finančními prostředky podporovat regionální projekty. Věříme, že toto bude nabývat na síle i v České republice. A tak je to správně.

Čemu se váš nadační fond věnuje?

DM: Nadační fond jsme založili na sklonku roku 2020 v době covidu, abychom podpořili hlavně naše kolegy. Jako rodinná firma se snažíme o lidský přístup a jsme otevřeni pomoci a podpoře našich zaměstnanců. Ať už se jedná o zdravotní problémy či podporu dětí a samoživitelů. Těm jsme například poskytovali počítače na distanční výuku. Věříme, že firma si má svých lidí vážit a ti by měli mít důvěru ve vedení.

OK: Snažíme se podporovat nejrůznější zejména regionální projekty zdravotního, sociálního a edukativního rázu. Kultura rodinné společnosti a soukromého sektoru se promítá i do této naší činnosti. Projekty pečlivě vybíráme a analyzujeme. Pokud podporujeme organizace, osobně s nimi jednáme a podmínkou je, abychom věděli, kam a na co jsou finanční prostředky určeny. V případě podpory individuálních lidí známe jejich osudy i problémy. Snažíme se prostě, abychom využili finanční prostředky maximálně efektivně. Podporujeme tak lidi v kritické zdravotní situaci, edukativní projekty, ale i libereckou či jabloneckou nemocnici, hospice, knihovny atp.

Podporujete výhradně regionální projekty?

OK: Ano, ale máme jednu důležitou výjimku v podobě podpory napadené

Ukrajiny. Pokud to určitá část společnosti nechce vidět, či to někoho už obtěžuje, my považujeme za naprosto zásadní nepřivírat nad tímto válečným zločinem oči. Naše děti se nás jednou budou ptát, co jsme v tuto kritickou dobu dělali. My chceme mít alespoň částečnou odpověď. Lhostejnost totiž zabíjí stejně jako ruské rakety.

Hned na začátku invaze jsme ubytovali válečné uprchlíky v našich bytových prostorech, vybavili ve spolupráci s Libereckým krajem azylové centrum zejména pro prcháající maminky s dětmi, nakoupili jsme stovky taktických lékárníček a poslední dobou se zaměřujeme na záchranná terénní auta přímo na frontu.

Jak to funguje?

OK: Spojili jsme se s organizací Post Bellum, iniciovali firemní sbírku a zdvojnásobili všechny vklady. Z těchto prostředků jsme na jaře zakoupili první záchranné auto a dovezli jej přímo na Ukrajinu do první linie. Dodnes slouží a zachránilo zatím přes čtyřicet životů. Tato terénní auta jsou totiž výkonná a rychlá v porovnání s těžkou technikou a na frontě jich je nedostatek. Jedná se o auta, která prostě zachraňují vojáky přímo z frontové oblasti a vozí je do nejbližší polní nemocnice. Kontrolujeme ten projekt od nákupu vozu až po převoz a předání. Když se těm mužům při předávání díváte do očí, víte, že to má smysl. Proto v tomto projektu pokračujeme i nadále. Už jsme přímo na frontu dovezli i druhé auto a na třetím pracujeme. Kdokoli může zvážit příspěvek. Ty peníze doslova zachraňují denně životy.

Srdce Evropy pro Ukrajinu
Staňte se součástí záchrany raněných vojáků

ATREA NADACE ●●● Post Bellum

Top 25 nefiremních nadací a fondů

NEFIREMNÍ
Oblast působení

Název	Objem poskytnutých nadačních příspěvků (Kč)	Člen Fóra dárců	Humanitární pomoc a lidská práva	Životní prostředí, rozvoj regionů a ochrana zvířat
1. Dobrý anděl, nadace	382 621 000			
2. Prague Civil Society Centre, nadační fond	243 320 000		✓	
3. Nadace The Kellner Family Foundation	158 678 000		✓	✓
4. Nadační fond Kladné nuly	103 000 000		✓	✓
5. Česko-německý fond budoucnosti, nadační fond	86 740 000	✓	✓	✓
6. Nadace Via	79 797 000			✓
7. Nadace Open Society Fund Praha	75 151 000		✓	✓
8. F-nadace	71 213 000		✓	
9. Nadační fond pomoci	69 218 000		✓	✓
10. Nadace Sirius	68 599 000		✓	
11. Nadace Karel Komárek Family Foundation	66 850 000			✓
12. Nadace Charty 77	63 128 000	✓	✓	
13. Výbor dobré vůle - Nadace Olgy Havlové	60 276 000		✓	
14. Nadace Prosport	57 600 000			
15. Nadace rozvoje občanské společnosti	34 515 000	✓	✓	✓
16. Nadační fond Českého rozhlasu	33 896 000		✓	
17. Nadační fond Nehemia	30 406 000	✓	✓	
18. Nadační fond Radia Proglas	30 193 000			
19. Nadační fond Kapka naděje	28 178 000	✓		
20. Nadace Blízkosobě	26 988 000		✓	
21. Nadace rodiny Vlčkových	25 401 000			
22. Nadace Lilie & Karla Janečkových	24 787 000			
23. Nadace Terezy Maxové dětem	23 396 000	✓		
24. Nadační fond obětem holocaustu	21 259 000	✓		
25. Nadace The Sekyra Foundation	19 637 000		✓	

Žebříčky nefiremních a firemních nadací a nadačních fondů sestavuje Fórum dárců. Údaje jsou shromážděny pouze od těch subjektů, které nejpozději do 8. září 2023 zveřejnily svoje výroční zprávy a účetní uzávěrky na serveru Justice.cz nebo je zaslaly Fóru dárců.

	Děti, mladí a rodina	Senioři	Pomoc nemocným a lidem s handicapem	Pomoc sociálně znevýhodněným	Kultura, umění a památky	Volný čas a amatérský sport	Vzdělávání a výzkum	Výše registrovaného nadačního kapitálu (Kč)
	✓		✓					1 000 000
								1 000
			✓	✓	✓	✓	✓	1 000 000
		✓	✓		✓	✓	✓	10 000
	✓	✓			✓	✓	✓	4 672 228 000
								78 614 000
	✓							101 744 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	49 054 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	2 000
	✓		✓	✓				510 000
			✓		✓		✓	1 000 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	76 616 000
		✓	✓	✓			✓	273 073 000
						✓		575 025 000
	✓		✓	✓	✓		✓	60 845 000
	✓		✓	✓	✓	✓	✓	5 000
	✓			✓			✓	1 000
	✓	✓			✓			1 000
	✓		✓				✓	10 000
				✓	✓		✓	500 000
	✓		✓					1 400 702 000
							✓	512 000
	✓			✓				959 000
	✓	✓			✓		✓	1 000
					✓		✓	500 000

Top 25 firemních nadací a fondů

FIREMNÍ

Oblast působení

Název	Objem poskytnutých nadačních příspěvků (Kč)	Člen Fóra dárců	Humanitární pomoc a lidská práva	Životní prostředí, rozvoj regionů a ochrana zvířat
1. Nadace ČEZ	219 993 000	✓	✓	✓
2. Nadace České spořitelny	144 677 000			
3. Nadace PPF	109 084 000		✓	
4. Nadační fond Škoda Auto	102 421 000	✓		✓
5. Abakus – nadační fond zakladatelů Avastu ¹	92 375 000		✓	
6. Nadace pojišťovny Kooperativa	86 299 000	✓	✓	✓
7. Nadace Agrofert	83 975 000	✓		✓
8. Nadace J&T*	62 635 000			
9. Dům Ronalda McDonalda, nadační fond	61 313 000			
10. Nadace EP Corporate Group ²	55 364 000			
11. Nadace GCP	47 535 000	✓	✓	✓
12. Nadace RSJ*	37 884 000			
13. Nadace Tipsport	36 309 000		✓	✓
14. Nadace Komerční banky	25 858 000		✓	✓
15. Nadace Vodafone Česká republika ³	19 490 000			
16. Nadační fond Albert	18 085 000	✓	✓	
17. Nadace bpd partners	17 981 000		✓	✓
18. Nadace Film-Festival Karlovy Vary	15 660 000			
19. Nadační fond Veolia	14 704 000		✓	✓
20. Nadační fond IOCB Tech	13 385 000			
21. Nadační fond Tesco	11 917 000		✓	
22. Nadace O2	11 759 000	✓	✓	✓
23. Nadační fond pomoci Vestar Group	11 745 000		✓	✓
24. Nadace Jablotron	11 116 000		✓	✓
25. Nadace Orlen Unipetrol	9 544 000	✓	✓	✓

* Přestože byly nadace založeny fyzickými osobami, svým názvem reprezentují firmu a vykazují znaky firemního subjektu. Je běžnou praxí, že do přehledu příspěvků firemních nadací jsou tyto subjekty uváděny i v zahraničí.

¹ V roce 2021 dokončil nadační fond Abakus své sloučení s Nadačním fondem Avast. Fúzí došlo k zániku Nadačního fondu Avast a přechodu práv a povinností na nástupnický nadační fond. Ten stojí na pomezí firemních a nefiremních nadačních subjektů.

496

Tolik firemních nadací a nadačních fondů působí aktuálně v Česku. Jde o 15,6 procenta z celkového počtu tuzemských nadačních subjektů.

1,3

Tolik miliard korun rozdělila pětadvacítka největších firemních nadací a nadačních fondů v roce 2022. Jedná se o 0,5 miliardy korun více než v roce 2021.

	Děti, mladá rodina	Senioři	Pomoc nemocným a lidem s handicapem	Pomoc sociálně znevýhodněným	Kultura, umění a památky	Volný čas a amatérský sport	Vzdělávání a výzkum	Výše registrovaného nadačního kapitálu (Kč)
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	500 000
							✓	1 734 000 000
	✓				✓	✓	✓	1 000 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	26 000
			✓				✓	5 000 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	500 000
	✓	✓	✓	✓		✓	✓	500 000
	✓							600 000
	✓		✓					200 000
	✓	✓	✓					500 000
	✓		✓	✓	✓	✓	✓	1 000 000
	✓						✓	20 000 000
						✓	✓	500 000
	✓		✓	✓				500 000
	✓	✓	✓	✓			✓	500 000
	✓						✓	1 000 000
	✓		✓		✓	✓	✓	33 800 000
					✓			500 000
	✓			✓		✓	✓	100 000
							✓	500 000
	✓		✓	✓	✓	✓	✓	500
	✓	✓	✓	✓			✓	500 000
	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10 000
			✓		✓	✓	✓	35 286 000
	✓		✓	✓			✓	500 000

² Nadace EP Corporate Group dále eviduje k 31. 12. 2022 schválené a nevyplacené příspěvky ve výši 54 794 000 Kč.

³ hospodářský rok 1. 4. 2022 – 31. 3. 2023

**Snažila jsem se být
pozitivní a věřit, že
moje dítě přežije**

Barbora Kroužková získala od Fóra dárců cenu za přínos pro filantropii.

Když zadáte **Barboru Kroužkovou** do internetového vyhledávače, vyjede vám téměř padesát tisíc odkazů. Diváci ji znají z České televize. Je ale také moderátorkou řady charitativních akcí, podcastů s osobnostmi z veřejně prospěšného života a držitelkou Ceny Fóra dárců pro novináře za přínos pro filantropii.

P

okud máte příležitost Barboru Kroužkovou poslouchat tváří v tvář, nepřehlédnete, že z ní jde neskutečná síla, pokora, ale i odhodlání poprat se s čímkoliv. Spolu se svou mladší dcerou, potýkající se s vrozenou atrézií jícnu (nevyvinutí orgánu, který se stává neprůchodným – pozn. red.) a dalšími přidruženými problémy, bojuje za každou minutu. „Od jejího narození jsme žily z minuty na minutu. Můj vlastní život skončil a všechno dál byl bonus. S obrovskou nadějí a vírou jsem věřila, že ona i já máme šanci na jakékoliv bonusy a že budeme žít normálně,“ říká.

Diváci vás znají jako moderátorku. Jak jste se dostala k charitativním projektům?

To bylo ještě v Českém rozhlase, někdy na přelomu století. Tehdy jsem se začala zabývat genderovými záležitostmi, které v té době ještě nebyly tolik populární. Spolupracovala jsem na seriálu o postavení žen a přes Gender Studies (nezisková organizace, která se zabývá otázkou postavení mužů a žen ve společnosti – pozn. red.) jsem se dostala k problematice žen, jejich zastoupení ve společnosti a k problematice práce žen v kombinaci s péčí o děti. Seriál se postupně rozšiřoval o další témata a já jsem navázala spolupráci rovněž s Fórem dárců.

Od něj jste dokonce získala Cenu Fóra dárců pro novináře za přínos pro filantropii. Vy ale děláte spoustu dalších aktivit, například v loňském roce jste byla jednou z patronek charitativních koncertů České televize.

Ano, konkrétně stacionáře Vlačstovka, který funguje v rámci Centra pro rodinu a sociální péči

Hodonín. Mé angažmá spočívá hlavně v moderování různých projektů, teď například pojedou patronovat křest kalendáře a výtěžek z něj pomůže mamince, která má dítě s atrézií jícnu. Jedná se o velmi raritní vývojovou vadu, na kterou jsou navázané další komplikace, ať už motorického nebo psychomotorického vývoje. Tohle onemocnění není moc známé, pro lidi s touto nemocí neexistuje žádný nadační fond, proto se snažím co nejvíce pomáhat. I s ohledem na moji osobní zkušenost, protože moje dcera Olivie se s touto vývojovou vadou narodila.

Kdy jste se poprvé o její nemoci dozvěděla?

Několik hodin po jejím narození. Indikace vrozené vývojové vady atrézie jícnu je velmi obtížná a stále probíhá výzkum, zda to není i genetická vada. V těhotenství se na ni přijít nedá, ani z ultrazvuku nebo genetických testů. Vodítkem může být, když v bříšku miminka není při ultrazvuku viditelná žaludeční bublina, ale moje dcera tu bublinu měla. Upozornit na ni může i zvýšený objem plodové vody vyvolaný poruchou polykání. Jenže já rodila ve 42 letech, takže i když jsem hladinu plodové vody měla vyšší, vešla jsem se do tabulek pro starší rodičky.

Co jste v tu chvíli prožívala?

První dceru jsem rodila císařským řezem, proto tak probíhal i druhý porod. Přišli mi to říct, když jsem ležela na jínce a nemohla se hýbat. Tehdy jsem o atrézií jícnu slyšela poprvé. Byla jsem v šoku. Asi nejvíc jsem brečela právě ten první den. Ještě večer Olivii operovali a následující dny jsem se k ní nechávala vozit na vozíčku.

Barbora Kroužková (50)

moderátorka ČT

Vystudovala gymnázium a poté politologii a mezinárodní vztahy na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze. Absolvovala studijní pobyt v Sydney a Paříži.

Jako novinářka začínala v Českém rozhlasu, kde pracovala jako redaktorka na stanici ČRo 1 - Radiožurnál a poté jako moderátorka. Pracovala také jako redaktorka TV Prima a moderátorka pořadu Press Klub na Frekvenci 1. Od roku 2006 působí jako moderátorka v České televizi.

Je také hlasem podcastů Fóra dárců s osobnostmi veřejně prospěšného sektoru i těmi, které jsou aktivní v oblastech filantropie a společensky odpovědných témat. Dlouhodobě se účastní veřejně prospěšných aktivit, v loňském roce byla patronkou sbírky Adventních koncertů ČT a je také držitelkou Ceny Fóra dárců pro novináře za přínos pro filantropii.

Je maminkou dvou dcer, mladší Olivie se narodila s vrozenou vývojovou vadou – atrézií jícnu.

Hodně mi tehdy pomohli sestry a lékaři, kteří mi poradili, abych své myšlenky zaměřila na něco jiného, než je její nemoc. Možná to bude znít směšně, ale upnula jsem se na to, abych jí mohla dávat mateřské mléko. Olivie byla zasondovaná, dlouho krmená sondou přes nos a já, kromě toho, že jsem se snažila být pozitivní a věřit, že moje dítě přežije, jsem se zaměřila na to, aby mělo moje mléko. Snažila jsem se být v klidu, mít několikahodinový režim, stejně jako ho mělo mé miminko. Pak ještě přišly komplikace a ve třech měsících byla reoperovaná. V nemocnici jsme strávily skoro půl roku.

Co všechno péče o takhle nemocné dítě obnáší?

Na začátku byla práce s ní velmi náročná kvůli opožděnému psychomotorickému vývoji. Teď už ale dobře jí, ve škole má asistentku a postupně dohání věci, které nezvládá tak bravurně. Mluvit začala až ve čtyřech letech. Následkem porodu nebo operací měla totiž v hlavě silné hematomy, které se rozpustily až postupně. Ale přidružené problémy má valná většina dětí, které se s touto nemocí narodí. Olivie měla například ještě opeřovanou průdušnici a jizva na ní vedla k častým laryngitidám a bronchitidám a dalším nemocem. První roky jsme každý podzim a zimu několikrát trávily v nemocnici na kyslíku. Z toho ale postupně vyrostla. Vždycky nám něco odpadá. Odpadla nám neuroložka. Hurá. Odpadly nám laryngitidy a výjezdy do nemocnic. Hurá. Prodlužují se nám termíny kontrol na chirurgii. Hurá. Fyzicky je na tom teď dobře, dokonce začala hrát na flétnu. Zbytek řešíme rehabilitací, ergoterapií, chodí ještě na logopedii a podobně.

Na začátku jste ji musela speciálně krmit?

Jeden čas jsme doma měli perfusor neboli injekční dávkovač. Na něm se nastavovalo, za jak dlouho má dítě skrz sondu v nose dostat určité množství mléka. Olivie byla dlouhou dobu na kašovitě stravě a dodnes vše musí hodně kousat. To, co s dětmi zvládneme do roka, my měli rozložené do dvou. Vzpomínám si, jak jsme ji učili písničku „Kousej, kousej, zapít, zapít!“, když přecházela na tuhou stravu. Ve školce musela být pod silným dozorem, co se stravování týče. S touto nemocí je také spojený doslova příšerný jícnový kašel. Stačilo přijít v létě ve vedrech do klimatizované místnosti a začala silně kašlat. Několikrát se nám při tom stalo, že lidi chtěli volat sanitku. Pro nás to ale nebylo nic překvapivého. Byli jsme už vytrénovaní.

Jak jste při tomhle všem dokázala zvládnout psychicky náročnou práci v médiích?

Pro mě byla práce relax. Maminka mi vždy říkala, ať si jdu odpočinout, že mi Olivii pohlídá. Ať si zajdu na kafe, vypnu. Jenže když o dítě pečujete 24 hodin, vypnout nedokážete. Nebo já jsem to neuměla. Neustále hrozilo, že něco vdechne a vy to z ní budete muset buď dostat, nebo volat záchranku. Maminky, které mají zkušenosti s touto nemocí, vědí přesně, co mají dělat. Stává

se to tak často, že už k tomu přistupují s černým humorem a dávají do naší uzavřené facebookové skupiny historky k dobru. Vytáhnou něco z dítěte, zasmějí se a jdou dál. Je to takový černý humor, který má většina lidí, když potřebuje podpořit.

A ta práce?

Přišla jsem na to, že ta je to jediné, u čeho vypnout doopravdy dokážu. Abyste mohli vysílat, vypnout musíte. Na začátku jsem to šla jen zkusit. Zjistila jsem, že přepnout dovedu, a tak jsem začala do práce chodit odpočívát. Jednou nebo dvakrát, když dcera měla zánět jícnu a začala silně zvracet, se mi stalo, že jsem dovysílala, sundala jsem porty a v tom oblečení, které není moje, protože vysíláme v kostýmech, které pro nás vybírají kostymérky, jsem skočila do auta, cestou zavolala sanitku, s ní jsem se sešla před domem a odjeli jsme společně do nemocnice vyřešit, co se s tím jícnem děje.

Mám úplně husí kůži.

Naštěstí se to nedělo často. Vím ale o čtyřech dětech, které s touto nemocí zemřely. Měly bohužel soubor těžkých komplikací. Naše dcera má jednu plíci zhmožděnou a chodí na dechové terapie a ergoterapie. Mimochodem na ergoterapie, které jsou hrazené pojišťovnou, jsou obrovské čekací lhůty, přitom je to výborná metoda.

Vy jste vrozenou vadu své dcery zmedializovala až teď. Proč? Nenapadlo vás nikdy, že by na vás politici při rozhovorech tak neútočili, kdyby věděli, jak to v životě máte těžké?

Tyto dvě věci bych nespojovala. Je to hard talk a ani já se ničím ovlivnit nenechám. Opravdu je potřeba, aby všechny tyto okolní vlivy šly stranou. Proto jsem si dávala hodně pozor na to, abych nebyla ovlivněna já sama ani můj výkon a abych si to psychicky nepřenášela do práce. A proč jsem to řekla až teď? Nebyla jsem schopná o tom mluvit. Od jejího narození jsme žily z minuty na minutu. Můj vlastní život skončil a všechno dál byl bonus. S obrovskou nadějí a s obrovskou vírou jsem doufala, že máme šanci ona i já na jakékoliv bonusy a že budeme žít normálně. A takhle striktně jsem si to nastavila. Ono to úplně nejde, ale snažila jsem se. Třeba jsem chodila s kočárkem kolem školky a vůbec jsem nevěděla, jestli do ní dcera půjde. A pořád jsem na ni mluvila, i když ona nepromluvíla do svých čtyř let. Ne že by byla zticha, to ne, ale měla svoji řeč.

Jak na to reagovalo okolí?

Nevím jak v cizině, ale Češi jsou dost experti na nevyžádané rady. Olivii byl rok a půl, byla dost velká a nechodila. Zvědavé dámy vám koukají do kočárku se slovy: „Ježíšmarjá, taková hezká holčička a maminka tě drží v kočárku.“ Tohle jsem hodně špatně snášela. Nebo jsme zažívaly nepřijemné situace na pískovišti, když si chtěla hrát, ale jak neuměla chodit, tak se jen plazila.

Nakonec jsem raději brala auto a jezdily jsme na výlety do lesa a krůček po krůčku jsme se posouvaly dál, zatímco jsme řešily spoustu problémů. Už jsem ani nechtěla vědět, jaké další to jsou. Jestli má afázii, dysfázii, autismus, ADHD. Bylo mi to jedno, jen jsem si užívala každý den a každý jednotlivý pokrok.

Pojďme se vrátit k charitativním činnostem. Je něco, co vám v Česku chybí?

Chybí mi u nás normálnost, obyčejnost, kdy se člověk charitou nemusí chlubit. Dobrovolnictví a filantropie by měly být přirozenou součástí života lidí, kteří mají víc peněz, než sami potřebují. Byla bych ráda, kdyby se charita stala pro lidi přirozenou, aby se nemusely stále vyhlašovat velké akce v médiích, ale aby vše plynulo spontánně.

Zmiňujete, že se tím chce někdo chlubit. To je na druhou stranu podstata firemního dárcovství, které má dost velký podíl na tom, kolik se v Česku vybere peněz. Jakou vidíte roli firemní filantropie?

Samozřejmě jsem za každou korunu ráda a těším se, že je tu mnoho firem z různých oborů, od telekomunikací přes energetiku až po automobily, které přispívají na charitu. Některé mají dokonce své nadace. Vždy je ale potřeba podívat se na poměr podpory k jejich obratu. V rámci podcastů Fóra dárců děláme rozhovory s lidmi, kteří mají v krajích malé nadace, ale i s těmi velkými, které na charitu vynakládají obrovské částky. Za to podstatné ale považuji, aby velcí i malí byli schopní předsadit kvalitu pomoci před marketingem a vyhledávat témata, která podporu potřebují. Firemní nadace zde mohou být důležitou hybnou silou třeba i systémových změn.

Vidíte to jako trend, že se zvyšuje počet menších firem, které podporují charitativní projekty?

Určitě ano, ale není to trend úplně poslední doby. Firmy zažívaly loni hodně těžké období a často nám říkaly, že bojují o přežití. Trend vidím spíš

Barbora Kroužková dlouho tajila, že její dcera od narození bojovala o život a ona s ní. Práce je pro ni relax, kde se může od starostí odpoutat.

v tom, že se charita regionalizuje a vytváří se komunity dobrovolníků, kterým na něčem konkrétním záleží a vnímají, že tu konkrétní věc jsou schopní nějakým způsobem zařídit sami. Jen bych si přála, aby jim stát neházel klacky pod nohy legislativou a daněmi. Daňová podpora významného nebo dlouhodobého dárcovství je něco, co si u nás zatím hledá svůj prostor. A já bych si tady přála větší podporu státu. Vnímám i to, že lidé si často spoustu věcí dokážou zařídit sami, jen kdyby jim stát ten prostor dal.

Vedete rozhovory s mnoha majiteli firem, kteří jsou aktivní v oblastech filantropie. Mají něco společného?

Mají a z toho mám radost. A to je to, že firmy už pochopily, že musí mít ve svých nadacích lidi, kteří té oblasti rozumí, dokážou reflektovat změny v legislativě, jsou pro tyto činnosti nadšení a filantropii se věnují naplno, tedy nemají ještě na starosti část managementu. Firemní filantropie už přestává být vynucená povinnost a šéfky a šéfové nadačních fondů začínají mít velkou autonomii, při které si obhajují rozpočty a charitativní akce.

Takže se dostáváme k tomu, co je běžné na Západě.

Ano, v tomto smyslu ano.

Vnímáte ještě jiné trendy, například podporu hodně specifických oblastí? Narážím na nadaci ČEZ, která podporuje sokola stěhovavého. Vidíte jako trend, že firmy chtějí vybočovat z hlavní linie?

Nadace ČEZ hlavně podporuje stovkami miliónů ročně celou řadu systémových i lokálních projektů. A to dlouhodobě. Určitě existuje i mnoho zajímavých menších projektů. Firmám se vyplatí soustředit se na velké viditelné záležitosti nebo se s nimi spojovat, ale některé se zaměřují i na věci menšího rozsahu, které jsou pro ně i méně komunikačně přínosné. To právě ukazuje na to, že už to nedělají jenom proto, aby se tím mohly chlubit.

Od začátku války na Ukrajině firmy řeší její ekonomické dopady, výdaje na charitativní projekty přitom bývají to první, co zejména ty malé škrtají. Jaká je ale realita?

Pandemie měla jeden pozitivní vliv, a sice že se zvýšilo online dárcovství. Třeba DMS zprávy určitě neupadají, dokonce jsme vloni spouštěli novou DMS na zvýšenou částku 190 korun. Co neustává, je velká vlna solidarity. Ať už to bylo tornádo na Moravě nebo případ Martínka trpícího vzácným genetickým onemocněním. V souvislosti s ním mám ale jeden velký apel od charitativních organizací. Tyhle vlny podpořené velkou řadou známých osobností jsou úžasné, ale je potřeba, aby se peníze více distribuovaly. Nechci, aby to znělo, že něco někomu nepřejeme, ale je pak hodně těžké pro organizace dosáhnout podobné vlny.

“

Češi jsou dost experti na nevyžádané rady. Raději jsem před nimi prchala do lesa.

JTI INTERNATIONAL

Adresa:

Na Pankráci 1683/127, Prague,
140 00 – Czech Republic

Právní forma: spol. s r.o.

IČ: 17047587

Telefon, e-mail:

+420 724 460 004,
eva.prokesova@jti.com

Kontaktní osoba:

Eva Prokešová

Webové stránky:

<https://www.jti.com/>

Rok vzniku: 1898

Statutární orgán: Jednatel

Poslání: CREATING FULFILLING
MOMENTS. CREATING A BET-
TER FUTURE.

Místo působení: Praha,
Česká republika

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

 newstream

 PRKlub

GOOD COMPANY
CIRCLE

GOOD COMPANY CIRCLE 2023

SUMMIT UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

23. 11. 2023, 10.00

KŘÍŽÍKOVY PAVILONY, VÝSTAVIŠTĚ PRAHA

WE LISTEN AND ACT.

OBOR/OBLAST ČINNOSTI:

JTI je druhou největší tabákovou společností v Česku. Prodává první i druhou nejprodávanější značku cigaret v Česku, Camel a Winston. Nedávno uvedla na trh také značku zahřívaného tabáku Ploom X s náplněmi Camel. JTI je dle prestižního hodnocení Top Employer nejlepším zaměstnavatelem v Česku., www.jti.com.

PŘÍNOS PRO SPOLEČNOST:

JTI se v rámci investic do komunit, ve kterých podniká, zaměřuje na pomoc sociálně znevýhodněným osobám ať už zdravotně, sociálně, věkem, finanční situací nebo dalšími vlivy. Považujeme to za nesmírně důležité a za zásadní pro budoucí kvalitu života lidí kolem nás. I z tohoto důvodu vznikla konference Good Company Circle.

NAŠE PROJEKTY:

JTI dlouhodobě podporuje Tísňovou péči od ŽIVOTa90 Nadosah určenou seniorům či zdravotně znevýhodněným lidem. Kombinace ústředny s reproduktorem, náramku s tísňovým tlačítkem a čidlem pohybové aktivity může v domácím prostředí zachránit život. Tísňovou péči Nadosah jsme také před čtyřmi lety nabídli zaměstnancům coby firemní benefit. Naši zaměstnanci tedy mohou využít tuto službu pro své blízké.

Spolu s ŽIVOTem90 jsme například také pod vedením špičkového fotografa Františka Ortmana připravili fotografický workshop pro naše zaměstnance v rámci Dne dobrovolnictví, kde vznikla celá řada přátelství mezi

zaměstnanci a seniory. Fotografie můžete dodnes vidět v sídle ŽIVOTa90

JTI spolu s Klubem svobodných matek pomohla v době Covidu bezmála dvěma desítkám samoživitelek rozjet nebo udržet své drobné podnikání, několika kandidátkám také pomohla koučováním a radou nalézt stále zaměstnání.

Jako exkluzivní partner podporujeme Oděvní banku, která spojuje ekologii a udržitelnost s podporou rodin v těžkých materiálních situacích. Oděvní banka nejen poskytuje oblečení těm, kdo ho potřebují, ale také povzbuzuje spotřebitele, aby se rozhodli pro udržitelný šatník.

MOŽNOSTI, JAK NÁS PODPOŘIT:

Spojení byznysového světa s tím neziskovým je pro nás standardní a správné. Hledáme jejich synergie a snažíme se najít cesty, jak je stoprocentně využít. Podpořit tak můžete námi podporované partnery z nezisku.

**NAŠE KAMPANĚ,
FUNDRAISINGOVÉ AKCE:**

Konference Good Company Circle, pořádaná ve spolupráci s Hospodářskými novinami, je naší letošní nejviditelnější akcí. Jejím cílem je vytvořit otevřený prostor pro diskusi ohledně ESG témat zaměřených na sociální udržitelnost, ve které budeme sdílet užitečné rady i praktické zkušenosti. Na konferenci „Good Company Circle 2023, Summit udržitelného rozvoje“ dorazte 23. listopadu 2023 na Výstaviště v Holešovicích do Křížkových pavilonů.

Zelené firmy? Dříve marketing, dnes reálná snaha

V počátcích byla udržitelnost spíše marketingový pojem a jiná forma reklamy. To se ale mění, firmy začaly brát strategie odpovědnosti vážně. Skutečně udržitelná firma se pozná i tak, že její klíčový byznys neškodí a o svých aktivitách transparentně informuje v nefinančním reportu.

Skutečně udržitelná firma je především transparentní v komunikaci. Umí nejen zdůraznit silné stránky, ale zároveň přiznat i ty slabší, kde je třeba přidat.

Když v T-Mobilu nakupují elektřinu do sítě nebo pro provoz datových center, vybírají si jenom tu se zeleným certifikátem. Tedy energii pocházející z obnovitelných zdrojů. Do budoucna chtějí pokrýt polovinu spotřebované elektřiny přes PPA, tedy přes dlouhodobý kontrakt na nákup elektřiny ze zelených zdrojů. Instalují fotovoltaiku, a kde to jde, mění způsob vytápění za šetrnější.

Podobné aktivity v posledních letech vyvíjejí prakticky všechny velké společnosti v Česku a přidávají se i malé a nejmenší. Proč to dělají? Je za jejich úsilím skutečně snaha o udržitelnost, nebo marketing a touha dobře vypadat před zákazníky a zaměstnanci?

Podle Sandry Feltham, expertky na oblast společenské odpovědnosti a majitelky konzultační agentury Flagship, jež byla jednou z prvních agentur, které se v Česku začaly udržitelnosti v byznysu věnovat, až dosud skutečně šlo především o marketing. V poslední době se to ale mění. „Firmy začínají chápat potenciál udržitelného podnikání, a jak může pomoci s udržetím zaměstnanců i přilákáním nových talentů. Zároveň také roste přehled lidí o tématu, a tak nemohou riskovat, že to, co o sobě říkají, nesplní. Tedy s tím, jak roste znalost o udržitelnosti jako o výhodném byznys case (obchodním případu – pozn. red.), mají i české společnosti snahu zavádět ji pořádně a inovovat se,“ říká Feltham.

Příklady z minulosti, kdy firmy místo promyšlených a smysluplných strategií podnikaly nahodilé akce bez dlouhodobého efektu, zmiňuje několik.

„Charitativní akce byly často nesprávně spojovány s udržitelností, což vypouštěly PR agentury, které tématu nerozuměly,“ dává příklad Feltham. A i dnes některé podniky vynakládají úsilí v aktivitách, které se jen těžko dají považovat za skutečně udržitelné.

„Jsou to často kampaně týkající se ekologie, které nejsou zasazeny do firemního kontextu, nejsou podloženy daty a vlastně tak nemají s podporou životního prostředí nic do činění,“ říká Feltham.

Podle jejích zkušeností z praxe jsou firmy v Česku stále tak deset let za Západem. Velká většina z nich se o ESG (environmental, social, governance) a udržitelnosti dozvídá teprve v posledních dvou letech. Situace se však podle ní zlepšuje i v tom, že marketing a PR měly udržitelnost dosud často na starosti, a tak byl krůček k tomu, tato pole propojit.

„V poslední době se to ale mění. Pokud firma nemá člověka přímo na ESG, zodpovědnost za tuto oblast přechází pod finanční ředitele či přímo na představenstvo firmy. Propojení s komunikací proto již nebude tak silné,“ předpokládá Feltham.

Nesmyslné slogany, zavádějící nálepky

V poradenské agentuře CIRA Advisory, která pomáhá firmám se zaváděním cirkulární ekonomiky a udržitelnosti, se denně setkávají s kampa-

Hříchy greenwashingu

■ 1. Skrytý kompromis

Firma propaguje výrobek zdůrazněním zcela okrajových vlastností, i když je jako celek neekologický – například jednorázový kelímek s papírovým brčkem.

■ 2. Bez důkazu

Firma zboží propaguje neověřitelnými reklamními slogany.

■ 3. Vágnost

Výrobce popisuje zboží nejednoznačným jazykem, který si lze vykládat různým způsobem.

■ 4. Menší zlo

Firma svůj výrobek propaguje tím, že se jedná o menší ze dvou zel – například nízkoemisní nafta s biosložkou.

■ 5. Falešné certifikáty

Firma takto propaguje svůj výrobek prostřednictvím certifikátů a označení, jež vůbec neexistují.

němi zejména v oblasti spotřebního zboží. Jsou to typicky například drogistické výrobky s nálepkami typu eco-friendly, přírodní, udržitelné či bojuje s globálním oteplováním; ovšem není nijak podloženo, v čem jejich šetrnost spočívá.

„Reklamní texty u mnoha kampaní po zamyšlení vůbec nedávají smysl. Na druhou stranu si nemyslíme, že jde ve 100 procentech případů o záměrný greenwashing. Marketéři jsou totiž také pouze lidé, nejsou to odborníci na udržitelnost, ale na marketing a plní vždy zadání od klienta,“ připomíná Ivana Hekerle, ředitelka komunikace CIRA Advisory.

Informace mají být ověřitelné a ověřené

Jednou ze známých, ovšem vcelku nesmyslných aktivit, která se v Česku hojně rozšířila v roce 2015 a později, bylo sbírání víček od PET lahví. Víčka se sbírala pro charitativní účely, a to i ve firmách. Informační kampaň ujišťovala veřejnost, že výkup víček pomůže třeba nemocným dětem nebo že se za peníze získané z výkupu víček koupí zdravotnické pomůcky. Jenže v realitě náklady na sběr víček a jejich svoz byly často vyšší než částka, která se díky nim vybrala. Mnohem efektivnější bylo jednoduše hodit víčka do žlutého kontejneru na plast spolu s PET lahvelemi a nechat je zrecyklovat v běžném systému.

Lucie Mádlová, ředitelka Asociace společenské odpovědnosti, vysvětluje, že firma, která skutečně míří k udržitelnosti, se pozná svojí transparentní komunikací. „To znamená, že informace o vlastní udržitelnosti jsou snadno dohledatelné a dočteme se nejen o tom, v čem je dobrá, ale i v jaké oblasti ještě není tolik silná, jak by si vedení představovalo. Udržitelná firma ukazuje konkrétní kroky, ne jen strategie nebo plány, v pravidelných impact reportech (reportech dopadu – pozn. red.),“ připomíná Mádlová.

Firma usilující o udržitelnost také pracuje na promyšleném ekodesignu svých výrobků a řeší celý jejich životní cyklus – od použitých materiálů přes šetrný proces výroby, balení a dopravu až po opravitelnost a ekologickou likvidaci.

„Nejen na papíře nebo v reklamních sloganech, ale v ověřených dokumentech, například i nějakou certifikací nebo nezávislou třetí stranou,“ zmiňuje Mádlová. Skutečně udržitelné firmy také podle jejích slov zapojují své zaměstnance a zúčastněné strany do udržitelných iniciativ a dělají z nich ambasadory udržitelnosti.

Zaměstnanci navrhnou aktivity v aplikaci

Jak o udržitelnosti uvažují samy firmy? Například Letiště Praha, které se v ESG ratingových žebříčkách umísťuje na předních příčkách, ujišťuje, že se snaží k udržitelnosti přistupovat koncepčně. „Máme definované cílové oblasti, jako například uhlíkové neutrální letiště, snižování hlukové zátěže a podobně. A pro každou z nich zpracované střednědobé a dlouhodobé cíle a akční plány,“ říká Soňa Hykyšová, ředitelka sekce pro životní prostředí, udržitelnost a ESG Letiště Praha.

Hlavní motivací je prý dostat závazkům, které si letiště dalo vůči různým skupinám stakeholderů (zúčastněných stran – pozn. red.), ať už jde o zaměstnance, okolní komunity, dopravce, cestující, akcionáře, regulátory a další.

„Osobně nejsem zastáncí akcí, u kterých marketingový efekt převažuje nad reálným přínosem. Domnívám se, že to celé ESG spíše poškozuje. Udržitelnost s velkým dopadem závisí na systémových změnách, je za tím spousta práce mnoha oddělení a spousta překonávání překážek. A přitom navenek z PR hlediska tyto změny většinou tolik nezaujmu,“ soudí Hykyšová. Připouští však, že i pražské letiště se snaží prezentovat pokroky v udržitelnosti, protože u veřejnosti panuje představa, že největší producent emisí CO₂ je letecká doprava. „Informace o tom, že i toto odvětví se v udržitelnosti výrazně posouvá, už si ale lidé nevyhledávají,“ dodává Hykyšová.

V T-Mobilu je úplně prvním krokem při přemýšlení o udržitelných aktivitách nastavení ESG strategie a s ní souvisejících cílů. A to nejen na úrovni celé skupiny, ale i v její lokální podobě. „Je správné mít ESG strategii pevně spojenou s byznysem, aby byla pro zákazníky a naše byznys partnery uvěřitelná, aby měla co největší dopad. Konkrétní kroky už pak konfrontujeme s našimi hlavními principy – jsou v souladu s naší strategií? Udělají naše podnikání udržitelnějším?“ dává příklady mluvčí Patricie Šedivá.

Firemní udržitelnost není v současnosti jen záležitostí jedné konkrétní společnosti, je podstatná i pro subjekty, které s ní kooperují či obchodují.

“

Nová směrnice EU má zabránit tomu, aby se firmy neoprávně prezentovaly jako udržitelné.

Stejně tak se jim osvědčilo vzít do hry všechny zaměstnance a dát jim možnost přicházet s nápady, jak by se firma mohla chovat udržitelněji. „Vloni, v roce, kdy téměř vším hýbala energetická krize, jsme spustili interní program ECCO₂, který zastřešuje všechny aktivity týkající se energetické efektivity a úspor ve spotřebě energií a produkce emisí. Program prostřednictvím jednoduché aplikace sbírá, vyhodnocuje a vede k realizaci tipy od samotných zaměstnanců,“ vykresluje Šedivá.

Jako příklad firmy, která má snahu o udržitelnost dobře podchycenou, uvádí Ivana Hekerle z CIRA Advisory nábytkářskou společností TON. „Je to tradiční česká výrobní značka, která ale do provozu aplikuje prvky cirkularity – z odřezků produkuje zcela nové výrobky, špičkově pečuje o fyzické i psychické zdraví zaměstnanců a nastavuje svoje aktivity vůči přírodě, komunitám i vnitřnímu fungování tak, aby zde mohla být i dalších 150 let,“ zmiňuje Hekerle.

Dalším takovým příkladem dobré praxe, který veřejnosti zatím není příliš známý, je společnost Classic Oil z Buštěhradu u Kladna. Vyrábí technické kapaliny pro budovy a automobilový průmysl. „Jako jediní ve střední Evropě dané kapaliny recyklují, a výrazně tak snižují dopad na přírodu, což dokládá i jejich nedávný výpočet uhlíkové stopy,“ hodnotí Hekerle.

Evropská směrnice má vyčistit hřiště

Jak tedy jednoduše poznat, jestli firma svou snahu o udržitelnost myslí seriózně, nebo ji má jen jako pozlátku pro zákazníky?

„Pokud se firma věnuje agendě udržitelnosti vážně, řeší toto téma napříč celým hodnotovým řetězcem a má podporu vedení či vlastníků. V ideálním případě je úzce provázána s jádrem byznysu a slouží jako prostředek k úspoře nákladů, předcházení rizik, inovacím nebo zvýšení konkurenceschopnosti firmy a lepšímu vnímání značky. Firma pak svoje aktivity, cíle, to, jak se posouvá, či nikoliv, transparentně zveřejňuje v takzvaném nefinančním reportu,“ zmiňuje Vladimír Víšek z iniciativy No Greenwashing.

Pomoci by měla i směrnice o zelených tvrzeních, kterou v březnu vydala Evropská komise a nyní je v rukou Evropského parlamentu a Rady. Firmy už nebudou moci vydávat nepodložená tvrzení, například, že jsou nebo budou uhlíkově neutrální či že jejich výrobek obsahuje 30 procent ekologických materiálů, aniž by k tomu doložily konkrétní data a vědecky ověřené výzkumy. „Zároveň se budou udělovat pokuty, a to ve výši až čtyři procenta z obrátu firmy. Lakování nazeleno (greenwashing – pozn. red.) brzy nebude tak jednoduché,“ předpokládá Víšek.

Dodává, že mnohdy u lidí panuje ono přesvědčení, že greenwashing je doménou marketingu. „Pokud se ale udělá špatné rozhodnutí už o několik kroků dříve, pravdivou komunikaci z toho nevytvoří ani nejlepší komunikační tým. To, aby stáli za udržitelností marketéři, není správná cesta,“ zdůrazňuje Víšek.

DMSKY PŘINESLY NEZISKOVÉMU SEKTORU JIŽ TĚMĚŘ 1 MILIARDU KORUN

ÚSPĚŠNÉ MOBILNÍ DARY V ČÍSLECH

Na přelomu roku DMSky prošly inovacemi, které jejich popularitu ještě umocnily a aktuální čísla ukazují, že tento mobilní transparentní dárcovský nástroj dárci hojně využívají napříč podporovanými oblastmi i věkovými kategoriemi. Zároveň je pro dárcce důvěryhodný a funkční, což dokazují i rekordní čísla z posledních let. Nová **DMS 190** navíc potvrdila jejich oblibu a za krátkou dobu si získala přízeň dárců, což se výrazně odrazilo na benefičních akcích, na nichž DMS 190 dominovala.

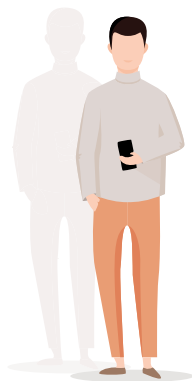
Data k 30. 9. 2023:

- počet DMS za celou existenci služby: **25,8 mil. kusů**
- vybrané finanční prostředky prostřednictvím DMS: **0,9 mld. Kč**

Z analýzy dat Fóra dárců vyplynulo, že mezi nejčastěji podporované oblasti patří pomoc nemocným a lidem s handicapem – **39 %** a humanitární pomoc a lidská práva – **28 %**.

KDO POSÍLÁ DMSKY?

Průměrný věk dárcce se pohybuje kolem **51 let**, z čehož nejmladší dárcce je ve věku **15 let** a nejstarší pak ve věku **87 let**. Z průzkumu také vyplynulo, že **2/3** mobilních dárců tvoří ženy a **1/3 muži**. Zájem o další kontakt s organizací má a svůj e-mail pro tento účel poskytuje drtivá většina dárců, tedy **86 %**.

- Autentičtí vlastníci osobních telefonních čísel
- Lidé ve věkové kategorii 40-49 let nebo 50-59 let, převážně z Prahy a Středočeského kraje
- Bydlištěm v menších obcích do 10 tis. obyvatel či v hlavním městě
- Nejčastější dar pro podpořenou organizaci ve výši 319 Kč ročně

NOVINKA V SYSTÉMU DÁRCOVSKÝCH SMS ROKU 2023 – POTVRZENÍ O DARU

Dar prostřednictvím dárcovské SMS je ze své podstaty anonymním darem do veřejné sbírky, nově však mohou organizace získat o svých doposud anonymních dárcích bližší informace, a to prostřednictvím nové služby **Potvrzení o daru**.

Tento rok tak mají dárci poprvé možnost získat za své odeslané DMSky **potvrzení o daru**. Tato celoročně dostupná webová aplikace pro potvrzení o daru k dárcovským SMS funguje na stránkách www.darcovskasms.cz, kde si dárci mohou potvrzení o daru vygenerovat vždy za ukončený kalendářní rok (tedy od 1. ledna až do 31. prosince). Kromě možnosti získat potvrzení o daru mohou také dříve anonymní dárci navázat kontakt s podporovanou organizací.

Více informací o dárcovské SMS najdete na www.darcovskasms.cz.

NADACE

Češi jsou mistři v nárazové pomoci, když přijde nenadálá tragédie. „Nemají ale vybudované návyky pomáhat soustavně a dlouhodobě,“ říká ředitel Nadace Via Zdeněk Mihalco.

Darovat pravidelně ještě moc neumíme

Příspěvek na léčbu nemocného dítěte nebo na podporu rodiny, která přišla o střechu nad hlavou, je v Česku téměř samozřejmostí. U jiných témat je ochota darovat nižší, zvláště pokud jde například o integraci menšin, bezdomovectví nebo lidská práva. „Existují ale filantropové, kteří naopak vyhledávají témata, na která není tolik nasvíceno,“ uvádí Zdeněk Mihalco, ředitel jedné z největších nadací v Česku, která mimo jiné provozuje dárcovský portál Darujme.cz. Kromě toho podporuje i firemní dárcovství a hledá originální formy, jak motivovat lidi k sousedské solidaritě.

Jedním z vašich cílů je spoluvytvářet v Česku prostředí, ve kterém je pomáhat zcela přirozené. Daří se to v posledních letech?

Řekl bych, že se to daří nad očekávání dobře. Příspěly k tomu některé krizové události posledních let, jako byla pandemie, tornádo na Moravě a válka na Ukrajině. Negativní události obvykle ukážou to dobré v nás a také tyto případy vyvolaly velké vlny dárcovství. Díky nim se o dárcovství jako takovém dnes více ví, lidé jsou solidárnější a už se to pravděpodobně nevrátí na úroveň, která tady byla, řekneme, před čtyřmi nebo pěti lety.

V minulém roce jste v Nadaci Via rozdělili mezi potřebné iniciativy téměř 80 milionů korun.

Podle jakých kritérií projekty vybíráte?

Kromě dárcovství jako takového je naším hlavním tématem podpora aktivních lidí, kteří nějakým způsobem mění k lepšímu místo, kde žijí. Jsou to třeba malé spolky někde na venkově, které obnovují náves, provozují místní divadlo nebo něco po-

dobného. Tím vzniká v Česku velká síť aktivních lidí, kteří berou odpovědnost za své okolí a obecně za společnost do vlastních rukou. Tvoří tak základy demokracie. Důležité je, že pečují o své okolí nad rámec vlastní rodiny, zajímají se o to, co je sdílené s ostatními. Tyhle lidi dlouhodobě propojujeme, učíme je získávat další zdroje a rozvíjet svou komunitu. Protože důležitá součást filantropie je také to, že si organizace umí o dar vhodným způsobem říct.

Setkáváte se často s tím, že to neumí?

Celý nevládní sektor stále roste a profesionalizuje se. Dnes u nás máme tisíce organizací a mnohé z nich mají své fundraisery, kteří svou práci chápou skutečně jako profesi a nejen jako nějaké tahání peněz z lidí. Přístup k tomuto oboru se postupně mění a jde v něm stále více o vztah důvěry mezi dárcem a neziskovou organizací. Ideální je, když se na rozvoji podílí obě strany současně. Dárce svými financemi a organizace tím, co dělá. Měl by to být vlastně partnerský vztah. Z pohledu neziskové organizace je to umění nejen říct si o peníze, ale také poděkovat, odreportovat svou činnost, komunikovat s dárcem, zapojit ho do dalšího rozvoje a podobně.

S rostoucím počtem dobročinných organizací se zvyšuje i určitá konkurence mezi nimi. Pomáhá to celkovému rozvoji filantropie v Česku?

Ano, protože roste kvalita a objevují se nová témata, která oslovují nové dárcy. Samozřejmě, že na ty nejvýznamnější dárcy je tím vytvářen větší tlak, chodí za nimi spousta organizací a v tomto smyslu opravdu o jisté konkurenci můžeme mluvit. Myslím si ale, že je to konkurence partnerská, protože všem jde přece o dobrou věc. Do budoucna to může znamenat, že některé organizace zaniknou, když nebudou svou práci dělat dobře a když se neudrží na přeplněném trhu. V tuto chvíli bych ale řekl, že množství občanských spolků a organizací v Česku je pozitivní. V mezinárodním měřítku patříme k inspirativním zemím. Když kolegové z jiných států vidí, co všechno u nás děláme, často nás obdivují.

Co nám naproti tomu moc nejde?

Podle některých dat je v Česku poměrně nízká důvěra mezi lidmi obecně a také důvěra v instituce, včetně neziskových organizací. To je ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi znát a je to hodně složité zvrátit. Může to trvat několik generací. Nebo je možné, že je to zkrátka součástí naší společnosti. Existují výzkumy, které ukazují, že většina našich obyvatel a priori nedůvěřuje lidem ve svém okolí: sousedům, kolemdoucím... Rovnou jim nedůvěřujeme, aniž bychom o nich něco věděli.

Souvisí to s tím, že pak i charitu děláme raději na vlastní pěst, než abychom podpořili organizace, které se na pomoc druhým specializují?

Může se to projevovat i tímto způsobem. U nás je ale spíš velmi typické, že během velkých událostí darujeme nárazově opravdu hodně. V té první emoční fázi většinou přijde velká vlna solidarity.

Po tornádu na Moravě nebo po vypuknutí války na Ukrajině jsme viděli, jak čísla najednou vyletěla a pak zase spadla. To není v ostatních evropských zemích běžné, v tomto jsme opravdu fenomenální. Ale „opravdová filantropie“ podle mě spočívá spíše v tom, že darujeme s rozmyslem, nezištně a pravidelně. Měli bychom se naučit dlouhodobě podporovat projekty, které nám dávají smysl. Nemusí to být nic globálního, stačí třeba sportovní klub v naší ulici nebo lokální spolek. Ale to kouzlo tkví v tom, že jim tu pětistovku nebo určité procento ze svých příjmů posíláme pravidelně. A tam ještě úplně nejsme.

Jak se to dá naučit?

Snažíme se o to pomocí platformy Darujme.cz. Ta slouží přímo neziskovým organizacím a ony s jeho pomocí mohou samy oslovovat své dárcy, budovat s nimi vztahy, sbírat kontakty a podobně. A různými metodami mohou jednorázového dárce proměnit v dlouhodobého podporovatele.

Praxe, která si v Česku získává stále větší oblibu, jsou zaměstnanecké sbírky, kdy firma motivuje své zaměstnance k dárcovství například tím, že zdvojnásobí jejich příspěvky. Je tato iniciativa pro podniky prospěšná?

V dnešní době, kdy je velká poptávka po kvalitní pracovní síle, je to jedním z možných nástrojů, jak zvýšit u svých lidí loajalitu a motivaci. A také přilákat nové. Tím, že má firma dobrou pověst, přitahuje dobré zaměstnance. Nastupující generace se dnes hodně zajímá o to, jestli je společensky odpovědná. Podniky si stále více uvědomují, že je potřeba, aby dělaly něco prospěšného. Možností je hodně, od firemního dobrovolnictví přes zaměstnanecké sbírky až po specifické formy dárcovství, kdy společnost například přenechá svým zaměstnancům část zisku, aby ho sami rozdělili mezi dobročinné projekty, které si vyberou.

Hraje v tom roli i fakt, že od příštího roku budou muset velké firmy reportovat svoji společenskou odpovědnost?

Nedokážu říct, jestli to s tím souvisí. Pravdou je, že většina velkých společností už na tom nějakým způsobem pracuje dlouho. Je možné, že některé firmy se o to začnou zajímat právě kvůli tomu, že budou mít tuhle povinnost.

Je to podle vás správný způsob, jak motivovat podniky k dobročinnosti? Nebo to vede spíše k tomu, že to pak dělají jenom naoko?

Myslím, že to je případ od případu. Jako pozitivní bych určitě viděl to, že si firmy musí povinně začít klást některé otázky. Jejich management musí kromě zisku začít sledovat i jiné indikátory. Podle mě by ale filantropie měla být v ideálním případě vždy dobrovolná a nezištná. To znamená, že něco daruji, protože chci, ne proto, že mě k tomu někdo nutí, nebo abych si zlepšil svou reputaci. Většina lidí pak zjistí, že to přináší ještě jiný, vnitřní prospěch. Je prokázané, že lidé, kteří nezištně darují, jsou v životě spokojenější.

Zdeněk Mihalco

Narodil se na Bruntálsku, pracoval 10 let v médiích jako editor v Aktuálně.cz, HN a Forbesu.

Už sedmým rokem pracuje v Nadaci Via, nejprve jako programový ředitel, později na pozici ředitele organizace.

Má na starosti hlavně strategické řízení nadace, spoluprací se členy správní a dozorcí rady a péči o rozvoj vztahů s klíčovými dárci. Zajišťuje supervizi několika nadačních programů a podílí se na finančním řízení.

Nadace Via

je jednou z největších nadací v Česku, čerpá peníze zejména od dárců, firem a z výnosů nadačního jmění, čímž udržuje svou nezávislost a šíří tím také myšlenky filantropie a dárcovství v Česku.

Nadační fond Pink Bubble

Rozhovor se zakladatelkou Pink Bubble Martinou Šmukovou, výkonnou ředitelkou Martinou Mecarovou a manažerkou projektů pro pacienty Renátou Výbornou

Jak vznikla vaše nadace a komu pomáhá?

MŠ a RV: Nadační fond Pink Bubble jsme založily v roce 2012, kdy jsme již obě měly několikileté zkušenosti s pomocí onkologickým pacientům (na Klinice dětské onkologie FN Brno). Vnímaly jsme, že zatímco péči o nejmenší pacienty s nádorovým onemocněním skvěle zajišťovala řada nadací, náctiletým a mladým dospělým se takové podpory nedostávalo. Rozhodly jsme se proto věnovat právě jim. Mladým lidem onemocnění vstoupí do života v citlivém věku, kdy jsou pro ně velmi důležité vztahy s kamarády, a kvůli léčbě od nich často bývají izolováni. Negativně však bývají ovlivněny nejen jejich sociální vazby, ale také studium nebo třeba první zaměstnání. Nemoc je zkrátka zásáhne v momentu, kdy „stojí na startu“, mají spoustu plánů a cílů a touží žít naplno. Naše nadace se jim toto složité období snaží ulehčit, aby je i navzdory okolnostem prožili co nejšťastněji a dokázali se co nejdříve postavit zpátky na vlastní nohy.

Jakou pomoc Pink Bubble konkrétně poskytuje?

RV: Mladí onkologičtí pacienti potřebují trochu jinou podporu než zcela malé děti. Chtějí mít pocit sounáležitosti, vědět, že na onemocnění nejsou sami a že své starosti mohou sdílet s někým, kdo jim rozumí. Pro ty, kteří už mají léčbu za sebou a mohou se pozvolna vracet do běžného života, proto pořádáme různé akce, ať jsou to společné návštěvy kulturních či sportovních událostí nebo několikadenní ozdravné pobyty, na nichž často vznikají přátelství na celý život.

MM: Spektrum podpory, které Pink Bubble poskytuje, je široké, a ke všem příjemcům naší

zleva: Martina Šmuková, Martina Mecarová, Renáta Výborná

pomoci přistupujeme individuálně, tak, abychom jim pomohli s tím, co právě oni potřebují nejvíce. Snažíme se jim plnit jejich osobní přání a také jim zprostředkovávat zážitky, protože právě momenty štěstí a radosti jsou pro děti a dospívající, kterým do života zasáhlo těžké onemocnění, moc důležité. „Bublínkám“, jak našim svěřencům říkáme, přispíváme také na zdravotnické, rehabilitační či pohybové pomůcky a služby, díky nimž je proces léčby kratší a efektivnější, podporujeme je při studiu v nemocnici i v domácí léčbě, zprostředkováváme jim rekvalifikační kurzy, školení nebo brigády a po-

skytujeme jim cílenou pomoc, aby po ukončení léčby mohli snadněji vykročit do nové životní etapy.

Odkud získáváte prostředky pro činnost nadace a pomoc pacientům?

MM: Všechny naše projekty zajišťujeme pouze ze soukromých zdrojů, nečerpáme žádné dotace ani granty, o to vděčnější jsme za solidarititu a vstřícnost našich dárců. Firmy oslovujeme s konkrétními projekty, aby viděly, jak a komu jejich peníze pomáhají. A máme obrovskou radost, když jednorázová spolupráce přeroste v dlouholetou podporu. I díky ní pak můžeme například pořádat ozdravné a zážitkové pobyty pro ty, kteří už mají onkologickou léčbu za sebou. Moc se teď těšíme na zimní pobyt na horách, kdy se naše „Bublínky“ přenesou do jiného světa a budou si moci užít čas s kamarády, kteří prošli podobnou zkušeností, mají porozumění jeden pro druhého a umějí si vzájemně dodat sílu.

Jak mohou lidé mladé pacienty prostřednictvím vaší nadace podpořit?

MM: Možností, jak pomoci, je spousta. Například nákupem předmětů v e-shopu Pink Bubble, posláním jednorázové dárcovské SMS (např. DMS BUBLINA 190) nebo trvalé dárcovské SMS (např. DMS TRV BUBLINA 190) na telefonní číslo 87777 či zasláním finanční částky bankovním převodem.

RV: Můžete ale také udělat radost konkrétní „Bublince“ – stačí si na www.pinkbubble.cz vybrat některé z přání, které můžete pomoci splnit.

MŠ: A moc si vážíme i podpory ze strany firem, ať už se jedná o dlouhodobou spolupráci, nebo třeba výžitek ze zaměstnanecké sbírky či z vánoční tomboly. Máme obrovskou radost z jakékoli „podané ruky“, protože právě laskavost, štedrost a porozumění našich podporovatelů nám umožňuje pomáhat mladým lidem, kteří právě prožívají možná nejtěžší období svého života.

MŠ, MM a RV: Nesmírně děkujeme každému za byť sebemenší pomoc, protože i ta může pro naše svěřence v daný moment znamenat velké štěstí.

Barbora S. charitativní kalendář „Princezny pomáhají“ (foto Jan Kvarda)

Zimní ozdravný pobyt Krkonoše 2022

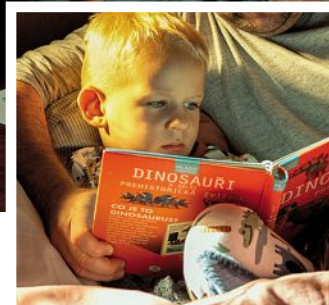
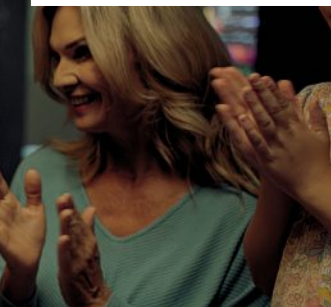
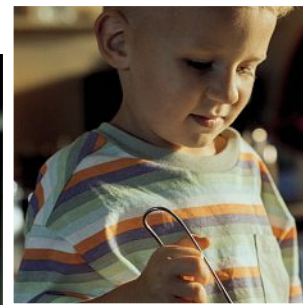
Splněné přání Honza V., elektrická kytara“ (Kytary.cz)

Už rok jsme dočasným domovem rodinám vážně nemocných dětí

Dům Ronalda McDonalda otevřel své dveře 24. listopadu 2022

Od té doby ubytoval už bezmála 200 rodin dětí hospitalizovaných nebo dlouhodobě se léčících ve Fakultní nemocnici v Motole. Mít rodinu nablízku je totiž pro malé pacienty stejně důležité jako samotná léčba. A pro jejich rodiny zase cítit se jako doma, i když je domov daleko.

„Pocházíme z vesnice nedaleko slovenských hranic. Když nám lékaři sdělili, že hospitalizace našeho novorozeného syna se protáhne na delší dobu, nedokázali jsme si představit, jak bychom mohli zůstat celá rodina spolu a zároveň poblíž něj. Díky zázemí i celému personálu Domu Ronalda McDonalda se nám náročná životní situace zvládala mnohem lépe.“

Veronika a Radek, maminka a tatínek

Ivo Dokoupil objevil kostel v Sudetech náhodou. Rozhodl se zachránit ho.

Z ruiny kostela tvoří místo pospolitosti

Žijeme ve zrychleném světě, kdy se spousta věcí odehrává virtuálně a někdy není vůbec čas se ohlížet za sebe. Ale stále jsou tu naštěstí i lidé, jako **Ivo Dokoupil** a parta kolem něj, kterým není lhostejné, jak žijeme. V obci Pelhřimovy na Osoblažsku zachraňují už více než dvacet let původně chátrající a zdevastovaný kostel. Nějaký pátek to ještě potrvá, ale stavba stojí a už teď se stává místem, kde se lidé opět potkávají.

K

ostel v Pelhřimovech na Osoblažsku našel kdysi Ivo Dokoupil náhodou. Před 20 lety s partou organizoval v okolí tábory, v rámci kterých dělali v krajině oplocenky (ochranné pletivo kolem stromů – pozn. red.). Při jedné projížďce na kole narazili s účastníky tábora na kostel, jenž byl doslova zarostlý jako v džungli. Jak je možné najít u nás ještě dnes takové místo? Komunisti tu po válce po odsunu Němců zbourali celou vesnici. Nezbyl nikdo, kdo by do něj chodil.

Kostel jako sklad hnojiv

Když Němci odešli, neměl už v Pelhřimovech kdo bydlet. Jen na Osoblažsku tak zaniklo asi 10 obcí. Obecně v českých zemích to byly stovky vesnic. V roce 1949 až 1951 se Pelhřimovy doslova rozebraly na stavební materiál. Ušetřeny zůstaly jen dva domy a kostel. „Z jakých důvodů, to už asi nikdo nezjistí. Možná se báli Vatikánu, kdo ví. Kostel každopádně zůstal stát a připadl místnímu JZD, které si tam časem udělalo sklad hnojiv.

Byl vyrabovaný, místní všechno odnesli, něco spálili, něco použili pro kdovíjaké účely. A v takovém stavu jsme ho našli,“ říká Ivo Dokoupil.

Sklad už tam nebyl, družstvo zkrachovalo, v roce 1990 byl kostel navrácen církvi a ta o něj nejevila příliš zájem. Stavba byla otevřená, mnoho let chátrala, ze zdi rostly stromy, čundráci si uvnitř dělali oheň, podle nového majitele tu nebylo jediné okno, dveře, všechny bylo zdevastované. Ale svatostánek přesto ještě jako zázrakem stál.

Bez dobrovolníků by to nešlo

Se stejnou partou, která církevní stavbu objevila, později začali okolí kostela prosekávat a proběhly první práce. Odstartovalo jednání s katolickou církví, která se k tomu vyjádřila tak, že o kostel nemá zájem. Podle Ivo Dokoupila to bylo pochopitelné, na místě nebyli žádní farníci. „Majetky církve jsou celkově obrovské a u některých neví co s nimi. V minulosti byly kostely plné, dnes je tomu jinak, sedí tam čtyři babičky a stavby jsou

Ivo Dokoupil

ochránce památek

Je to muž mnoha profesí. Kromě ochránce památek je zároveň cestovatel, fotograf, průvodce, ekolog i aktivista. Žije v Radimi, ale tam ho většinou nezastihnete. O svých cestách přednáší po celé republice, vystavuje fotografie, zachraňuje kostel v Pelhřimovech i rychtu v Karlovicích. Sám o osobě říká, že je novinář, fotograf a člověk.

nevyužité. Obzvláště pak takové, co jsou mimo obce, jako je pelhřimovský kostel. Takové jsou pro ně nezajímavé," konstatuje Dokoupil.

„Chtěli jsme se o něj postarat, shánět granty, ale církev se na tom nehodlala podílet. Nakonec jsme se dohodli tak, že jsme napsali žádost směřovanou na biskupa a trvalo týden, než nám kostel přiklepli. Pochopitelně měli radost, že se toho zbavili,“ vysvětluje Ivo Dokoupil a dodává: „Za korunu byl kostel náš, konkrétně Hnutí Duha Jeseníky. Byla to radost, ale na druhou stranu i danajský dar. Najednou máte kostel, jste za všechno zodpovědní, někde něco spadne, někoho to zraní a pobyt ve vězení je na dosah,“ uvádí.

První grant se Ivo Dokoupilovi podařilo získat v roce 2007. Vybavuje si, že shodou okolností byly tu zimu obrovské návaly sněhu a proválila se střecha kostela. „Paradoxně to spolku spíš pomohlo, protože když se pak fotky poslaly památkářům a na ministerstvo kultury, usnadnilo to čerpání financí. Pochopitelně se nedalo řešit všechno najednou, peníze se získávaly po částech, takže se udělal kus střechy, kus jiné práce, pak se něco zase zakončovalo a další rok se pokračovalo. Jen samotná střecha trvala deset let,“ připomíná Dokoupil a poznamenává, že všechny úpravy byly takzvané na dlouhé lokte.

„Když se něco rozebralo, zjistilo se například, že strop je shnilý. Poté co byla střecha hotová, mohli jsme se pustit do interiéru kostela, oken a dveří. V kostele se od počátku prací koná každý rok tábor, na který přijíždějí lidé z celé republiky a pracují tu jako dobrovolníci. To umožní zase doplnit granty, protože když spolek dostane například jen 70 procent žádané částky, tak dobrovolnická práce pomáhá doplnit finance, které v grantu chybí,“ vysvětluje.

Záchrana fresek i hřbitova

Protože se v kostele od roku 1948 nekonaly žádné bohoslužby, byl odsvěcený. První mše proběhla opět před dvěma lety. Pořádají se v něm ale i další akce – koncerty, jóga nebo tábory. Cílem spolku je, aby místo žilo, aby se tam lidé vraceli. Z výtěžku se zaplatí aspoň pojištění nebo pro-

nájmy pozemku. Samotná stavba je aktuálně v dokončovací akci.

„Dodělává se podlaha, což je práce tak na dva roky, vnější omítky, vnitřní jsou až na jeden malý kousek hotové, to je práce také přibližně na dva roky. Letos se dokončila okna, vsadily se dveře,“ vyjmenovává Dokoupil. Přáním spolku je dle jeho slov ještě kostel vymalovat. „Jsou tam totiž gotické fresky, o kterých na začátku neměl nikdo tušení. Po zahájení oprav nikdo nevěděl, že v ruině pod omítkou je ještě jedna vrstva, původní gotická se zbytky malby. Ty se postupně odkrývaly pomocí sond,“ popisuje zachránce církevní stavby.

Zajímavý je podle Dokoupila i osud zvonu. „Katolíci ho po válce odvezli na krnovské děkanství, momentálně se nachází v jednom kostele v obci u Krnova. Pokud jsou tam farníci, nebudou se ho asi chtít vzdát. Šance, že se vrátí zpátky, je mizivá, ale za pokus to stojí.“

Kolem kostela je i hřbitov, který by se měl v budoucnu revitalizovat. „Zatím se na jeho záchranu předkládal grant třikrát, ale ani jednou se nezadařilo. To je vždy sázka do loterie, ale ani to stále není důvod snahu vzdát,“ je přesvědčený Dokoupil.

Nejde všechno hladce

Ivo Dokoupil se netají tím, že opravovat kostel je obrovské dobrodružství. „Nevím, jestli bych do toho šel, kdybych jen tušil, co to bude obnášet. Překážky jsou netušené, jak ty stavební, tak ve věcech, kdy se něco nepodaří, někdo vás podvede, řemeslníci něco odbudou, dochází ale i na různé průšvihy z neznalosti,“ říká.

Přesto si myslí, že když člověk dělá něco pro ostatní, vesmír mu pomůže a přidává k dobru historku, která je toho důkazem: „Stala se taková věc, že byla špatně spočítaná výška věže. Postavilo se lešení, napsal se projekt, udělal se rozpočet, ale při realizaci se zjistilo, že nám chybí 50 metrů. Najednou zjistíte, že vám tím pádem chybí i 115 tisíc. A kde je zít? V tu chvíli se objevil majitel stavební firmy, který řekl, že by nám pomohl. Poslali jsme mu veškeré potřebné dokumenty a on za týden zavolal, ať se stavím, že nám pokladní vydá potřebných 115 tisíc. To jsou ty malé zázraky,“ usmívá se.

S obnovou kostela pomáhají Ivo Dokoupilovi dobrovolníci. Na opravu čerpá granty.

BUĎTE DOBROU ZPRÁVOU!

V záplavě nepříznivých zpráv můžete být dnes pro někoho dobrou zprávou Vy. Ano, právě Vy! Zajištěte pro 1 ohrožené dítě to, co právě teď potřebuje nejvíce: **jídlo, teplo, bezpečí.**

Nebo pošlete dárcovskou SMS ve tvaru DMS UNICEF 190 na číslo 87 777.

Pomáhat můžete také každý měsíc zasláním **DMS TRV UNICEF 190**. Cena DMS je 190 Kč. Více na www.darcovskasms.cz. Službu Dárčcovské SMS zajišťuje Fórum dárců.

Dá se za 190 Kč zachránit svět?

Odpovídá Václav Marhoul, herec, režisér, scénárista a vyslanec dobré vůle UNICEF ČR

„To bohužel ne, záchrana světa vyžaduje více než peníze. Ale jeden život, to ano. V krizových situacích může i pár korun, za které se pořídí tablety na čištění vody, lékařská souprava první pomoci nebo výživa, rozhodnout o tom, jestli dítě přežije.“

Díky všem hrůzám, které už lidstvo za celou dobu své existence přežilo, se nám zároveň dostalo mnoha poznání. Vždy tu stály, stojí a stát budou hodnoty, které to vše vyvažují a které tomu špatnému budou stále čelit. Láska, pravda, víra, naděje, lidskost, humánnost, svoboda, lidská práva, pokrok, věda, kultura, ještě hlubší uvědomění si nutnosti a potřebnosti solidarity. I to je důvod, proč jsem se letos stal vyslancem českého UNICEF.

Cením si všech, kteří nepřestávají pomáhat, kteří nepřestávají věřit v hodnoty lidskosti. Za to jim patří můj dík a obdiv. Buďte prosím dnes pro někoho dobrou zprávou!”

Adventní koncerty

České televize

Od 26. listopadu na ČT1.

Již 33 let pomáháme lidem, kteří to
v životě nemají jednoduché.

Pošlete dárcovskou SMS ve tvaru **DMS ADVENT 90** na číslo **87 777**,
darujte na transparentní účet **692 692 692 / 0800** nebo využijte
QR platbu. Cena DMS je 90 Kč, více na www.darcovskasms.cz

 Česká televize

